ABC Amber Palm Converter, http://www.processtext.com/abcpalm.html

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\F\FLOS František_Flos František - Supové Atlasu.pdb

PDB Name: zdroj
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

FRANTIŠEK FLOS

SUPOVÉ ATLASU

dobrodružný román

NAKLADATELSTVÍ KRUH
1968

NABI EL SAHIR

Jako gazela skákal po skalnatých stupních na západním úbočí horského pásma mladík, asi dvaceti nebo dvaadvacetiletý. Nedal se zdržovat ani balvany, ani srázným svahem, lehce a bez námahy vystupoval až na hřbet pohoří. Opíral se o krátké kopí, kdykoli musel přeskočit průrvu, anebo když byla stráň příliš příkrá, avšak jeho pružné a pevné nohy nepostály ani na balvanu, ani se nesmekly na vyprahlé trávě, pokrývající úbočí, na němž se zachytilo trochu prsti. Bílý, lehounký burnus, připevněný na ramenou, za ním vlál a tak se zdvíhal, že se objevovala pod ním světležlutá tunika, v bocích přepásaná řemenem, na němž visela pochva a v ní vězela dlouhá a tenká dýka. Těsné bílé nohavice sbíhaly do žlutých bot z jemné kordovanky, a protože se nad podpatky leskly ostruhy, bylo zřejmo, že mladý muž je jezdec, který zanechal v údolí svého koně a z neznámé příčiny se odvážil ke zlézání příkrého úbočí. Mladý muž dospěl na hřbet pohoří a zastavil se, aby si oddechl a otřel si pot ze zardělého obličeje, tak krásného, že by se i džinové hor nad jeho krásou radovali. Temeno jeho hlavy kryla jen bílá rouška, kterou přidržoval k čelu zlatý kroužek, ozdobený nad čelem velkým rubínem. Rovné, černé obočí, rozepjaté jako orlí křídla, chránilo účelně jeho tmavé, jako hvězdy zářící oči. Rovný nos pohyblivých chřípí, pravidelný ovál obličeje, hebký černý knírek nad malými ruměnými ústy a výrazná brada, na jejichž hrotech se usadily černé chomáčky jinošských vousků, vše to dokonale v jednotlivostech i souhrnem vytvořilo tak půvabný celek, že každý se mimoděk zahleděl do tohoto obličeje jako na krásný obraz.

Mladý muž dlouho neodpočíval. Zastavil se, spíše aby pozorně naslouchal, patrně něco hledal, ale jistě nelovil zvěř. Náhle se rozhodl a sestupoval po kamenech na široký horský hřbet, porostlý svěží travou.

Tento objev očitě mladého muže potěšil; znova pospíchal, ale marně se ohlížel. Přeběhl široký hřbet a chystal se, že se spustí po východním úbočí, přestože hrozilo rozervanými skalisky, příkrými stráněmi a žlaby, plnými drobného a ostrého kamení. Avšak mimózy a jiné ostnaté keře, rostoucí v průrvách, plných husté trávy, ho lákaly. Sestoupil již na třetí stupeň, horstvo Středního Atlasu se terasovitě vrší, když se náhle opět zastavil a bystře naslouchal.

Ne, tentokrát se nemýlí, to je hlas živé vody.

Šum a pleskot padající vody prozradil, co mladý muž hledal.

Nebylo pochyby; nedaleko, několik set kroků k jihu zpívá horská bystřina svou divokou píseň.

Mladý muž nelenil a pospíchal za vábným zvukem. Uběhl tak asi tři sta kroků, když se náhle zastavil, jako kdyby ho blesk oslnil, zastínil si levicí oči a hleděl na zázračný obrázek. Na dvacet kroků před ním se řítil z vodorovného skaliska mocný proud křišťálové vody, která na stupních malých skal vytvořila vodopád. A ten si zvolili andělé boží anebo džinové za koupaliště. Nic jiného si nemohl mladý muž myslit, neboť jeden z andělů nebo džinů zde zůstal. Stál pod skalinou ve vodopádu všecek nahý, avšak křišťálový proud vody ho zakrýval od nádherných oblých ramenou až k růžovým nožkám. Proudy studené vody dopadaly na dlouhou šíji a na ramena, protože rozkošná hlava byla vychýlená z proudu, tříštila se na mladých vzdorovitých prsech a odskakovala od vypjatých boků, halila cudně celé tělo stříbrnými nitmi jako hustou přízí.

Vlnky dopadly k nohám, rozběhly se po hladkém kamenném prahu a hnány novým přívalem, vrhly se na nižší práh jakoby s žalostným nářkem, že musely opustit krásné, svěží tělo, jehož se dotkly něžným pohlazením. Mladý muž se opíral o balvan i o kopí.

Žíznil, ale nevrhl se k vodě, jen hleděl a hleděl v úžasu a v zanícení. "Je to jistě anděl nebo džin," myslil si, "a pohnu-li se, zmizí."

Náhle si vzpomněl na tři božské dcery: Allátu, Alasu a Menátu, o nichž vypravuje Prorok, a dosud neznámá bázeň plnila jeho statečné srdce.

Vnikl jistě na místa zakázaná a musí prchnout, dřív než ho stihne trest. Chtěl odejít, ale nemohl, musel hledět do černých očí džina a na to bílé, krásné tělo, zastřené závojem řítící se vody.

S úžasnou námahou se odtrhl od skály, aby prchl, avšak v tom zaslechl hlas. přehlušující píseň bystřiny i vodopádu.

"Jsi archanděl Gabriel anebo člověk?" Mladý muž viděl, že džinovy rty se pohybují, a pochopil, že hlas vychází z vodopádu a že otázka patří jemu.

"Jsem člověk, jmenuji se Selim a žízním, proto odpusť," řekl nesměle.

"Žízníš? Proč nepřistoupíš blíže? Pojď a pij!" Rozkošný a zajisté dobrý džin zdvihl ruku. Čistý proud běžel po hladké paži a potom v hojných krůpějích padal z růžových a štíhlých prstíků.

Selim se nedal pobízet. Rozběhl se k vodopádu, poklekl, pil krůpěje, padající s růžové dlaně, která se schýlila k jeho rtům, takže se jí mohl dotknouti rty, ale nedotkl se, protože se bál.

"Tys tedy člověk?" otázal se džin. "Nikdy jsem neviděla tobě podobného. Tys lovec, viď? Slyšela jsem v horách hromové rány." Selim se nemohl dosud zbavit kouzla.

"Tys tedy opravdu anděl anebo dobrý džin?" otázal se, místo aby odpověděl.

Rozkošný, ba rozpustilý smích zazvonil z vody. "Když odstoupíš za skálu, co bys opakoval první tři sury, povím ti, kdo jsem. Jdi, jdi!

Hleď, tam jsou mé šaty a mé sandály. Ale neodcházej daleko!" Selim odešel poslušně za skálu, avšak marně si mnul čelo i oči; kouzlo obetkalo jeho hlavu jako pavučina, zastřelo jeho zrak a opojilo jeho mysl. Nemohl a také se ani nesnažil zaplašit čarovný obrázek rozkošného vodopádu. Dosud nikdy neviděl tak krásnou dívku. A právě proto, že nemohl očekávat, že by se zde, v horské pustině mohl setkat s osamělou dívkou, dal se svést myšlenkou na džina. Dívka by jistě projevila bázeň a stud a zahnala by ho zlými slovy; tato krásná bytost ho sice požádala, aby poodstoupil, ale zároveň žádala, aby neodcházel. Patrně ji svým zjevem neurazil. Selim usedl na balvan a složil hlavu do dlaní. Z údolí se ozval táhlý zvuk rohu, avšak Selim nedbal, jeho sluch lačnil po hlasu, který ho tak okouzlil.

NABI EL SAHIR VYSVĚTLUJE

Selim náhle zdvihl hlavu, přestože se ho dotkla dívčí ruka tak lehce jako peruť vlaštovčí. Udiveně se na ni díval. Před ním stála skutečně dívka v dlouhé tunice s krátkými rukávy a se sandály na bosých nožkách. Bujné černé vlasy jí splývaly po ramenech a zádech, aby proschly, než je sváže rouškou, kterou držela v ruce. Selim zíral do černých, zářivých očí, nad nimiž se v obloučcích tenounce načrtnutých klenulo tmavé obočí pod širokým a jasným čelem, a když odtrhl zraky omámené jasem, utkvěl opět na rozkošných ústech, jež se na něho usmívala.

"Když nejsi džin, jsi huriska, které slibuje Prorok věřícím," zvolal Selim v nadšení.

Dívka se zvučně zasmála: "Jak umíš pěkně mluvit, krásný lovče!

Ale mýlíš se, nejsem ani džin, ani huriska, jsem jen děvče. Jmenuji se Nefisa a jsem dcera mállima Rahmana, který žije s kmenem Riato. Teď víš, kdo jsem, a proto prozraď i ty, jak ti mám říkat?"

Selim nemohl potlačit prudké hnutí, když uslyšel jméno loupeživého kmene, věděl, že Riaté jsou nejobávanější kmen, známý loupežemi v rovinách i na cestách karavan, kouzlo dívčiny krásy však přemohlo odpor. Odpověděl vlídně: "Jmenuji se Selim Omar ibn Abdalah. Můj domov je v městě Taze, odkud jsem před pěti dny vyšel, abych honil v horách zvěř. Trápen žízní, hledal jsem pramen a našel jsem tebe, ó nabi el sahir, nejkrásnější na světě."

"Veleben budiž Prorok, že vzbudil žízeň v tvých útrobách, Selime," pravilo děvče vřele a položilo ruku na Selimův

loket.

"Bez jeho vůle bys nebyl přišel k vodopádu a já bych tě nikdy nespatřila a bloudila bych sama dále v horách."

"Proč bys bloudila, Nefiso? Což není tvůj kmen nablízku?" otázal se Selim a teprve nyní si uvědomil, jak neopatrně jednal, kdyby se byl na lovu střetl s Riaty, došlo by snadno k boji; Riati žádostiví lupu a půtek, by využili jisté příležitosti, aby přepadli vetřelce, který se odvážil do hor lovit zvěř, náležící jen jim. Bylo vskutku podivno, že je hluk lovců a zvuky rohů dosud nepřivolaly.

Proto Selim opakoval otázku: "Což není tvůj kmen nablízku?"

V této otázce nebyla obava, Selim byl nejstatečnější ze statečných, byla to však spíše starost o průvodce, kteří se rozptýlili v horstvu a hledali vodu.

"Ne," odpověděla Nefisa, "ale posaď se a vyslechni mě...

Věřím, že je to můj kismet a ráda se podvoluji. Nejsou tu ani Riati, ani jejich stáda. Poslední z nich odtáhli k jihu před dvěma dny a já už dvě noci prchám k severu."

"Ty prcháš, Nefiso od svého kmene?" vykřikl Selim. "Nešťastné děvče, zahyneš v horách hladem nebo tě uchvátí drápy hladové šelmy!"

"Nebojím se, Selime, vždyť jsem našla tebe. Ty mě nasytíš a šelmy mi neublíží." Nefisa mluvila s takovou důvěrou a usmívala se na něj tak mile, že ji bezděčně vzal za ruce a zvolal: " Při vousu Prorokově ti přísahám, že tě ochráním."

"Věděla jsem to hned, jak jsem tě spatřila u vodopádu. Což mi Prorok neposlal anděla se slibem, že tě potkám? Víš, že tě už dávno znám, že jsem tě vídala ve snách i za bdění v horských mlhách, když ji sluneční paprsky srážely do roklí? Proč mlčíš, Selime? Což jsi po mně netoužil jako já po tobě? Tys krásný a hezky se mnou mluvíš. Nelíbím se ti? Nechceš mě vzít s sebou? Ne, neříkej nic! Vím, že mě vezmeš a posadíš na bílého koně s černýma očima a růžovými chřípěmi. Nikdy jsem neviděla podobného koně, ale ty ho máš a čeká na mne." Až dosud nepozorovala Nefisa, že Selim usedl na balvan a schýlil hlavu do dlaní; teď však přisedla k němu, vzala ho za ruku a ptala se lítostivě: "Hněváš se na mne, Selime? Nemáš mne rád?"

To bylo pro Selima příliš. Prudce objal dívčinu hlavu, sehnul se k ní a vnořil obličej do záplavy jejích vlasů.

Dívka blaženě vzdychla a její paže se vznesly k Selimovi, aby objaly jeho šíji.

"Miluji tě, Nefiso, miluji tě víc než své oči, víc než celý svět.

Jsi krásná jako anděl boží, ale bojím se. Když vyhovím své touze, abych si tě podržel po celý život, dopustím se nečestného skutku.

A to nesmím udělat, i kdyby mé srdce plakalo bolestí. Unést děvče je ohavný skutek, jakého se dopouštějí jen lupiči."

"Ach, to tě trápí, Selime, a zastírá ty jasné oči smutkem? Copak chci, abys mě unesl? Ne, ne! Prosím tě jen, abys zachránil pronásledované děvče, které uprchlo ze stanu, když lupiči usnuli.

Chceš mě vyslechnout, Selime?"

"Mluv, dívko, poslouchám hudbu tvé řeči jako ptačí zpěv."

"Řekla jsem ti," začala Nefisa a přisedla blíže k Selimovi, "že jsem dcera mállima Rahmana, který žije u kmenů Riato, přestože můj otec i moje matka jsou Amargové; jejich duary jsou rozsety tam daleko na okraji pouště, za vysokými horami. Šejtan obloudil srdce mého otce tak mocně, že nemá nikde na zemi stání a touží jen po bohatství. Tahle touha ho vyhnala do hor. Věděl, že tam jsou užitečné kovy, o kterých sice Riatové vědí, ale nedovedou je dobývat. Můj otec žil v mládí u moře ve společnosti cizinců a od nich se naučil mnohým věcem, zůstal však chudý. Proto se vydal s matkou i se mnou do hor; nepamatuji se už na rodný duar.

Riatové přijali otce vlídně a po krátkém čase našli rudy, ze kterých otec dobýval kovy ohněm. Riatové jsou však chytří a lstiví. Brzy se naučili dobývání kovů, a když otec žádal podíl, vysmáli se mu a posílali ho zpět do duarů Amargů. Otec se nechtěl vrátit chudý, ale nechtěl být ani lupičem, ani pastýřem a proto, aby sebe a nás uživil, musel něco dělat, a tak se stal mállimem kmene. Mne nemusil nutit, abych se stala jeho žačkou, čtení a psaní mě tak vábilo, že když jsem dorostla, svěřoval mi svou drobotinu, abych ji vyučovala, protože byl velmi mrzutý a raději se toulal v horách, než by se zlobil s upovídaným a dovádivým hejnem dětí.

Žily jsme s matkou spokojeně, dokud bylo ve stanu dost potravy, ale otec byl stále nespokojenější a hrubší, protože byl chudší nežli dříve. Jednoho dne, když jsem opět za otce vyučovala děti ve stínu tří velkých dubů, strhl se v duaru pokřik. Stalo se něco neobyčejného, i líní muži, kteří se povalovali jako jindy, vstávali a pospíchali na místo, kde se obvykle konaly porady, a ženy se ukrývaly do stanů.

Dříve než jsem zvěděla, co se stalo, letěl už křik k dubům, a když jsem vzhlédla, spatřila jsem asi dvacet cizích mužů na malých koních. V jejich čele jel na vysokém koni mladý muž, opálených tváří s černými vousy. Za jezdci se tlačili v houfu muži z duaru a vykřikovali: "Zdráv buď šejk! Zdráv buď Mohamed Hamidi!" Spatřila jsem matku, která vyklouzla z ghourbi a kynula mi, abych k ní pospíšila, ale v tom už šejk zastavil svého koně přede mnou a shýbl se v sedle.

"Čí je to dcera?" zvolal a uchopil mě za vlasy.

"Mállima Rahmana," ozvalo se tucet ochotných hlasů.

"Kde je mállim?" ozval se opět pánovitě šejk. A když můj otec předstoupil a se zkříženýma rukama čekal, až ho osloví, ušklíbl se šejk a řekl přísně: "Chci tvou dceru do svého harému. Do týdne si pro ni pošlu."

"Vznešený šejku, tvá vůle, avšak má dcera nenáleží ke kmeni, je má a já o ní rozhoduji."

"Pse!" vykřikl šejk zlostně, "všecko, kam dohlédne mé oko, náleží mně - i ty a tvá dcera. Však ti rozumím, z tvých chtivých očí čtu, že žádáš výkupné. Přisám Alláh, dostaneš výkupné! Kolik je ti let, děvče?" Zvrátil mi hlavu, až mě zabolelo v týle, a napnul se tak, že mě ovál jeho dech, horký jako chamsin. Jeho oči hořely jako oči hladového diba za noci.

"Je mi čtrnáct let," vydechla jsem a klesla na kolena. Hejno dětí se ke mně seběhlo, děti mne měly rády a uhodly, že

mi ten veliký, černý jezdec ubližuje. Odvážnější chlapci se postavili tak hrozivě proti šejkovi, že pustil mé vlasy, rozhazoval rukama, smál se, až se v sedle natřásal. Ostatní jezdci se smáli s ním.

Toho využitkoval můj lakomý otec. Připomněl šejkovi jeho štědrost a velkomyslnost a sliboval: "Dcera mállima Rahmana bude připravena, vznešený šejku a bude toužebně očekávati tvůj pokyn. Jako její otec..."

Šejk rozjařený odporem dětí. vykřikl: "Upomínáš mě o výkupné, pse? Tu máš závdavek!" A srazil otce kopím k zemi, pobídl koně a odjel.

Myslela jsem, že nebezpečí minulo, ale brzo jsem poznala, že mě otec před šejkem neubrání a že očekává jeho lidi. Šejkův čar je prý ukryt daleko na jihu v horách, vyvolil si široké údolí, chráněné vysokými skalami. Tam si prý dal vystavět palác v krásné zahradě. To vypravovaly ženy ze sousedních stanů a záviděly mi štěstí, prý budu velikou paní. Ale ani matka, ani já jsme nechtěly takové štěstí chápat. Šejk mi naháněl tolik strachu jako šejtan sám a raději bych byla zemřela, než bych se dala odvléci do jeho paláce. Otec, s tváří poraněnou kopím, snášel kruté pohaněni a sliboval šejkovi pomstu. Ve strachu před šejkem si matka vzpomněla na útěk.

Když před třemi dny přijeli jeho poslové, byla jsem připravena.

Matka pohostila posly tak dobře, že pevně usnuli, a večer mě vyvedla z duaru.

"Jdi," řekla a objala mě, "anděl boží čeká na tebe a vyvede tě z hor. Vidím krásného lovce, zlatá obroučka svítí na jeho čele..."

Nic víc jsem neslyšela, má matka často blouznívala. Běžela jsem celou noc opačným směrem, než kterým hnali předtím pastevci svá stáda. Zvěř běžela se mnou. Viděla sem stíny vlků i lišek.

Ve dne jsem odpočívala v jeskyni a následující noci sem znovu prchala, provázena po obou bocích stíny se zelenýma očima.

Nebála jsem se jich, byli to moji přátelé, třeba potměšilí. Snědla jsem poslední potravu a unavena sem se dovlekla k vodopádu.

Chladná voda mě lákala a nabízela osvěžení. A hle, tu jsi přišel ty, Selime, jako anděl boží. Jak matka předpověděla. Může mě tvé laskavé srdce opět odehnat? Ó, Selime, chceš být dobrým andělem?"

Selim hleděl na Nefisu a její ručky držel ve svých rukou. Poslouchal její vypravování jako pohádku z Tisíce a jedné noci, a když domluvila, přivinul ji k sobě.

"Jestli jím chci být? Ne, nejsem tak dobrý, ale ty, Nefiso budeš mým andělem. Alláh tě poslal mně nehodnému jako skvělý dar a já tě beru vděčně z jeho rukou." Políbil její oči rtíky. Prudce vstal a vysoko ji zdvihl. "Ne... nepůjdeš do šejkova harému, odnesu tě do Tazy, do náruče své laskavé matky, má sladká Nefiso." Děvče zajásalo, ale radostný výkřik mu odumřel na rtech, zvuky rohů se ozvaly současně ze dvou stran.

"Nelekej se, Nefiso," pravil Selim "ale zastři si tvář rouškou.

Přicházejí moji společníci, kteří mě jistě hledají."

A když Nefisa stahovala roušku až po rty, zavolal Selim jako dravý pták, a hned nato se zase ozvaly hlasy rohů.

A když opět Selim zavolal, zaslechla udivená Nefisa lidské hlasy a dupot spěchajících mužů.

Po několika minutách se na balvanu objevil muž, oděný jako lovec, s lukem na plecích a s kopím v ruce.

"Vznešený pane," mluvil, sotva dechu popadaje, "hledám tě marně už hodinu a naše srdce svírá úzkost."

"Díky, milý Achmede, za tvou lásku," pravil Selim s úsměvem.

"Cožpak jsem nešel hledat pramen jako vy všichni? A hle! Našel jsem nejkrásnější nabi el sahir."

Achmed, patrně sluha Selimův, položil paže na prsa, třikrát se Nefise poklonil, ale neodvážil se k otázce.

Zatím se na skaliskách objevovali unavení muži, podobní Achmedovi, kteří se však nepřibližovali. V jejich zracích se sice objevil údiv, ale úcta k Selimovi nedovolila, aby projevili zvědavost.

Zašeptali také nabi el sahir, ale jen tak úkradem pohlíželi na štíhlou krásnou dívku, jejíž zjev se jim zdál v horách nepřirozený.

"Našli jste vodu, Achmede?" tázal se Selim, přistupuje k Nefise.

"Měchy jsou plné, vznešený pane. Co rozkazuješ?"

"Vrátíme se do Tazy, Achmede. Poruč, aby bylo vše připraveno k odjezdu."

A když Achmed odběhl, aby mužům oznámil pánovu vůli, vzal Selim Nefisu za ruku a zeptal se vlídně: "Máš Ještě tolik síly, abys sestoupila z pohoří, Nefiso má, či dovolíš, abych tě nesl?"

"Nikoli, seběhnu jako vítr, což mi nenarostla křídla? Pojďme, pojďme!" Sama vykročila směrem, kudy sestupovali muži. A Selim, podpíraje její ruku, běžel s ní jako v tanci. A když seběhli dolů do údolí, vykřikla Nefisa překvapením. Spatřila nejméně tucet mužů, skupiny koní a soumarů, zbraně, kůže a svazky mrtvého ptactva.

Nový výkřik překvapení vyloudil jí pohled na osedlaného bělouše, který, ovívaje si boky dlouhým ohonem, ohlížel se po svém pánu jehož hlas zaslechl.

A stalo se, jak to Nefisa vídala ve snách, že ji Selim zdvihl a posadil na bílého koně s černýma očima a že kůň zařehtal, jako kdyby byl spokojen s tímto břemenem. A když Selim vsedl na černého koně a pobídl průvodčí k odjezdu, přitočil se bělouš k vraníkovi, jako by věděl, že si to jeho velitelka přeje, a pohazuje hlavou, projevoval radost v dovádivém klusu.

Nikdy nebyla Nefisa šťastnější než za této jízdy. Zda se nepodobala princezně z nejkrásnější pohádky a zda vedle ní nejel princ krásný jako slunce a nevedl ji do zlatého paláce věčného štěstí a blaženosti?

Do Tazy bylo velmi daleko a proto musela lovecká výprava dvakrát zastavit, aby se posilnila odpočinkem a pokrmem. Ubývající měsíc vystoupil vysoko na obloze, než se jezdcům zjevila před zraky ohromná šedá hmota. Zdálo se, že na horském výběžku trčí skála s hrotitými výběžky, vypínajícími se až k obloze, poseté blikajícími hvězdami. Byly to minarety a černé věže, jimiž byly zesíleny městské hradby. Měsíční světlo vylákalo ze šedivé hmoty jen mdlé lesky, avšak do ulic a na štíty položily se černé stíny.

Výprava, přijíždějící od jihovýchodu, zaměřila k bráně Slunce, a lovci, kteří předjeli karavanu, bušili kopími na bránu, dříve než Selim s Nefisou k ní dojeli. Když se s hlukem otevřela těžká vrata, vjeli do tmavé ulice zdánlivě mrtvého města.

Po malé chvilce vzplály nedaleko brány pochodně a z nich sršely jiskry na ušlapanou zemi. Selim seskočil s koně, rozpřáhl paže a zval Nefisu, aby se mu vrhla do náruče.

Nefisa, oslněna prudkým světlem pochodní a unavena jízdou, nedala se pobízet a svezla se lehce do silné náruče Selimovy, a on prošel úzkými dveřmi a octl se s líbezným břemenem v jasně osvětleném dvoře. Zahlédla sloupoví, obklučující dvůr, mramorovou nádrž a bílé schodiště. Nežli si však všechno uvědomila, stanul s ní Selim před schodištěm a podával Nefisu vznešené matróně, která stála na nejvyšším stupni. Drahá matko, přináším ti své štěstí, nabi el sahir, jež jsem ulovil v horách."

"Ó, Selime, synu můj, vítám tvé štěstí do tvého domu," zvolala vznešená paní, a když Selim něžně postavil Nefisu vedle matky, tu matróna objala dívku a bez zvědavosti a otázek ji odváděla do vnitřního domu: "Jsi zajisté unavena, pojď a odpočiň si, dívko."

Udivená Nefisa nenašla ani slůvka díků za uvítání a vydechla jen pozdrav: "Al-hamdu il-l-láhi! To je huri haura."

NEFISIN HURI HAURA

Maurové milují obrazná rčení a proto se jméno líbezného hosta rychle ujalo, byť i pravé jméno dívčino, Nefisa, znělo mile sluchu.

Nefisa našla v Selimově domě skutečný ráj, a když se druhého dne probudila v harému, domnívala se, že byla ve spánku přenesena do Alláhovy zahrady. Dívka, která do čtrnáctého roku žila v horách a neviděla nic než stany, seskupené v kruhu a oplocené trnitými keři, octla se náhle v knížecím paláci, plném bohatství a nevídané nádhery. Překvapení a nadšení nutily ji k bezděčným výkřikům; když ji však kněžna pohladila po líčkách a jemně zakryla měkkou rukou její ústa, poznala Nefisa, že nesmí svůj údiv před služebnými projevovati tak bouřlivě. Až dosud netušila, že služebné nazývají Selimovu matku kněžnou a Selima amírem, zachvátila ji náhlá bázeň a ubohé horalské děvče si umínilo, že prchne, jakmile se zlatá klec otevře. Bránila se vzpomínce na své včerejší jednání, kdy se tak směle dožadovala Selimovy ochrany a tázala se ho, zda ji má rád. Studem by se raději propadla, než by mu pohlédla ještě jednou do očí. Avšak stud a rozpaky trvaly jen tak dlouho, dokud se amír Selim neobjevil. Běžel jí vstříc, a protože k ní vztahoval obě paže, vrhla se mu do náruče v naději, že zemře blahem, až ucítí jeho stisk. Ale nezemřela, ani když ji objal a zlíbal, ani když jí přál, aby se cítila blažena ve svém domě. Ve svém domě! V tomto paláci z hlazeného kamene, v němž stěny komnat jsou obloženy vzácným dřevem, krásně vyřezávaným a bohatě ozdobeným pozlacenými kružbami? V tomto paláci, plném nevídaného nábytku, vysokých váz, květin a drahocenných tkanin? V tomto domě, plném služebnictva, bohatství a nádhery že je doma?

Nemožno! Jistě ani sultán ve Fezu nemá krásnější palác a i kdyby měl, bylo by v něm pusto, kdyby v něm nežil Selim se svou matkou.

Selim chtěl Nefise ukázat celý palác a proto ji prováděl z komnaty do komnaty, až posléze s ní sestoupil do nádvoří, kde ve stínu široké chodby, otevřené do dvora a ohraničené jen sloupy, seděla kněžna na lehátku a četla. Byl to neobyčejný zjev u maurské paní a celá Taza by jistě vzkřikla udivením, kdyby spatřila kněžnu Hanifu s knihou v ruce.

Nefisa se rozběhla ke kněžně, poklekla a vypravovala jí nadšeně, co všechno spatřila. Kněžna Hanifa se vlídně usmívala a se zájmem poslouchala sličnou štěbetalku. Chápala, co se děje v poplašené mysli dívčině, vždyť sama zažila v životě tak mnohá překvapení. Hladila dívčiny vlasy, a když Selim navrhl procházku zahradou, zdvihla se i kněžna a šla s mladým párkem.

Pro Maury je dům hradem i svatyní. Zvenčí se podobá neúhledné krychli, v ní je prolomeno tu a tam okénko, a úzké dveře jsou do něho jediným vchodem. Čím prostší je zevnějšek, tím bohatší vnitřek. Již dvůr, jako kdysi římské atrium nebo španělské patio, prozrazuje nádheru, vkus a pohodlí.

Uzavřen ze tří stran budovami s loubím, vypadá dvůr jako nádherná síň s modrou oblohou místo stropem. Uprostřed stříká vodomet čistou chladnou vodu, která padá do kamenného vodojemu, jehož okraje jsou plny květin. Široké kamenné desky kryjí zemi, vydychující chlad, a lehátka pod arkádami zvou k pohovění.

Průčelí budov, obrácených do dvora, jsou ozdobena řezbami, ať již v kameni nebo ve dřevě. Protože Prorok zakázal věřícím obrazy a sochy, ozdobují arabští umělci plochy kružbami, závitnicemi a propletenými čarami tak uměle a vkusně, že divák nad nimi žasne. Velmi často vpisují do nich celé sury z koránu. Tak tomu bylo i v paláci amíra Selima a Nefisa čítala později s radostí desatero zaslíbení Prorokových o blaženosti věřících:

1. BLAŽENI JSOU VĚŘÍCÍ,
2. DOBŘE DAŘITI SE BUDE TĚM, KTEŘÍ SE POKORNĚ MODLÍ,
3. KTEŘÍ MÍJEJÍ LEHKÉ ŘEČI,
4. KTEŘÍ ROZDÁVAJÍ ALMUŽNY,
5. KTEŘÍ SE ZDRŽUJÍ ŽEN,
6. NE TĚCH, KTERÉ JSOU JEJICH MANŽELKAMI, NEBO NA KTERÉ MAJÍ PRÁVO, TĚCH NELZE KÁRATI,
7. ALE TY, KTEŘÍ NAD TO JINÝCH ŽÁDAJÍ, TI JSOU PŘESTUPNÍCI,
8. KTEŘÍ HLÍDAJÍ SVĚŘENÉ STATKY A PLNÍ SLIBY,
9. KTEŘÍ SE POZORNĚ MODLÍ,
10. TI VŠICHNI JSOU DĚDICOVÉ.

Kněžna Hanifa byla sice překvapena, že si Selim přivezl děvče z hor, avšak nic nenamítala a na nic se netázala, přestože mladý amír prokazoval prostému děvčeti úctu, jako by se byla zrodila v paláci. Moudrá paní věděla, že mládí nedbá rozumu a poslouchá jen hnutí srdce, jež často rychle vzplane vášní, často také brzy vychladne, a proto jen pozorovala a vyčkávala. Krása Nefisina si ovšem podmaňovala její zraky, avšak rozum a srdce zůstávaly klidny. Chudoba dívčina jí byla lhostejná, kněžna Hanifa však chtěla propátrat její srdce a duši. Tato snaha byla u orientální ženy ještě podivnější než kniha v její ruce, neboť orientální ženě stačila obyčejně jen krása, mocné příbuzenstvo a jmění.

V Taze a v celé jižní oblasti vládl amil Mohamed Zeroug Asad, vlastní strýc amíra Selima, který byl jeho přirozeným nástupcem.

Amil sice odváděl marockému sultánovi poplatky a sliboval věrnost, ale jinak vládl ve své oblasti neomezeně.

Amil Mohamed Zeroug byl již stár a proto volával denně Selima do vládního paláce k poradám. Poněvadž neměl vlastní syny, zamiloval si Selima tak, že stále toužil po jeho společnosti.

V těchto hodinách, kdy Selim prodléval v paláci strýcově, měla kněžna Hanifa dost času a příležitosti, aby prozkoumala prostou dívku, která byla důvěřivá a přítulná jako dítě a čistá jako bílý květ. Vyrostla mezi zemí, vysoko zdviženou k obloze, a mezi nebeskou klenbou jako květ mezi květy, jako dítě mezi dětmi, neboť nebylo důstojno mužů z duaru, aby si jí všímali, a ženy, skoro otrokyně mužů, jimž je údělem jen tvrdá práce, neměly ani chuti, ani sil, aby klevetami, závistí, lží a klamem poskvrnily její duši. Nefisina matka přenesla všecku lásku na dcerku, když se dočkala trpkého zklamání u muže, kterého oddaně následovala, kamkoli ho vedla jeho lakota. Čím bezohlednější a krutější byl otec, tím laskavější byla matka a Nefisa se pamatovala na nejšťastnější chvíle, kdy se směly samy toulat po horách.

Dítě rostlo v přírodě jako tisíce jeho přátel, všecky stromy, keře, květiny, ptáci, motýli a mírní čtvernožci byli její přátelé. Avšak žili tu i potměšilci, jako dubl, talab, fahid, dib, wâwi a karakal, o jejichž ničemných činech Nefisa tolik věděla a při každé příležitosti jim to vyčtla, že se zahanbeni odplížili, neodvažujíce se pohlédnout do jejích očí. Bezděčný odpor a strach vzbuzoval v ní pohled na hady a štíry a tu měla vždy několik kamenů po ruce.

Její silná paže dovedla vymrštit kámen tak prudce, že zasáhl jistě hlavu plazovu nebo odporný zadek štírův, jako najde šíp, vystřelený z luku, svůj cíl.

Potom jí vložil otec do rukou knihu Prorokovu. Naučila se snadno nejen číst a psát, ale i chápat smysl slova vět. Mohamed vepsal do koránu svou náboženskou nauku i zákon; ba neubránil se, aby neprojevil i svou osobní nenávist. Nefisa poznávala ze svaté knihy nejen dobro i zlo, ale i zákon, blahoslavenství i hrozby a přenášela tyto poznatky do přírody; proto milovala všechno dobré a krásné, kárala potměšilé a trestala zlé. Tak si jistě představoval Prorok pravé věřící a stará kněžna Hanifa naslouchala s rozkoší dívčiným slovům, jež prýštila jako potůček z nejčistší studánky - nabi el sahir. Rozmluva s dívkou ji osvěžovala jako ranní vánek a radost děvčete zahřívala její umdlené srdce.

"Proč jsi však uprchla šejkovým poslům, Nefiso? Vždyť šejk je velký a mocný pán. Jeho palác je snad krásnější než Selimův. Šejk by tě byl obdaroval skvosty, voňavkami a sladkým ovocem, byla bys paní harému," zkoumala dívku.

"Nevím, vznešená kněžno, nevím, ale bála jsem se šejka jako divého ohně. Netoužím po paláci, nikdy jsem neměla šperky a neumím je nosit. Květiny voní líp než voňavky v lahvičkách, nechci být paní," odpovídala Nefisa upřímně.

"Avšak s amírem Selimem jsi přece šla."

„Ó, kněžno... jak můžeš přirovnávat Selima k šejkovi? Anděla Gabriela k šejtanovi? Selim je jako ranní mírné slunce, šejk jako černý mrak; oči Selimovy hladí, šejkovy pálí, z úst Selimových padají květy, z úst šejkových ropuchy a hadi. Ó, kněžno, což nerozeznáváš asada od diba?"

Kněžna Hanifa se vlídně usmívala naivním, avšak upřímným projevům Nefisiným, kdo mohl lépe znát Selima než jeho matka?

"Prosila jsem amíra Selima, aby mě ochránil před šejkem," zpovídala se Nefisa, "a rmoutím se nad svou opovážlivostí. Nevěděla jsem, že je vznešený pán, viděla jsem jen lovce a proto tě, vznešená kněžno prosím, přimluv se, aby mě amil propustil opět do hor."

"Aby tě propustil, dítě? Co tě tam vábí?" ptala se kněžna.

"Vím, že po utišení hněvu šejkových poslů šla moje matka za mnou. Alláh svede naše cesty. Uprchneme do roviny a najdeme si službu. Hle, kolik ty máš služebných, kněžno! Proč bychom nemohly sloužit?"

"Přimluvím se za tebe u amíra, Nefiso," pravila kněžna vážně a pohladila dívčiny vlasy.

"Jak jsi dobrá, vznešená kněžno," Nefisa se svezla na kolena a políbila kněžniny ruce.

"A odešla bys od nás ráda, Nefiso?" Oči dívčiny, zdvižené ke kněžně, zalily se slzami, které se však nezachytily na svěžích líčkách.

"Kněžno, byla jsem v těchto dnech tak šťastna jako v ráji Prorokově a toto štěstí mi stačí na celý život.

Má duše zůstane navždycky zde. Ale musím jít, musím jít nebo..."

"Nebo?" otázala se kněžna a schýlila se nad Nefisu.

"Nebo mi nezbude dosti sil, abych odešla," vydechla Nefisa.

"Selim tě odveze na koni." těšila ji kněžna.

"Ano, na bílém koni s černýma očima!" vykřikla Nefisa. "Narostou mu bílá křídla a kůň se vznese nad vysoké hory a hluboké propasti a poletí daleko, daleko do bezedného modra..."

Kněžna uchopila dívku starostlivě do náruče.

Hluboký žal a zoufalství, jež se snažila Nefisa potlačit, a její úžasná láska k nedostupnému amilovi ji přivedly do vytržení.

"Má milá, dobrá Nefiso, upokoj se. Na to je ještě dost času.

Domnívám se, že Selim tě nepustí do hor. Neodepře ti další ochranu. Také mně je tvá společnost milá, ty dobré, milé

dítě."

Plačící Nefisa se zvolna utišovala v kněžnině náruči. Vracela kněžně polibky a cítila, že z kněžniných rukou i tváří, jež se ji dotýkaly, přechází na ni až dosud tajená přízeň. Odvážila se a objala kněžnu, avšak hned nato klesla pokorně k jejím nohám.

Nevěděla, jak znamenitě obstála v přísné zkoušce před matkou, která se bránila, aby jí nevzala jiná žena synovo srdce. Obstála znamenitě, neboť stará kněžna se přesvědčila, že Nefisa je hodna toho, aby se s ní dělila o Selimovu lásku, za kterou byla ochotna položit život. Zvítězila čistota srdce, nezištnost a nesmírná láska.

ŠEJKOVO POSELSTVO

Nefisa byla hostem v knížecím paláci již pátý den, ale dosud nespatřila všechny krásy a nepoznala účelnost mnoha věcí. Učila se a svou neznalostí světských žádostí po majetku a pohodlí bavila kněžnu Haniru i Selima, který rád poučoval rozkošné dítě. Nefisa se podivovala krásným prstenům a náramkům na kněžniných rukou, ale netoužila po nich, protože jí překážely nádherné pásy a těžké látky ji obtěžovaly. Nejraději pobývala v rozsáhlé zahradě, obklopené vysokou zdí a vzrostlými stromy, takže do ní mohly nahlížet jen modré nebe a slunce. I tam bylo mnoho látky k poučování, protože Nefisa neznala ani obvyklá jména květin.

Za pozdního odpoledne zkoušeli horliví učitelé, kněžna Hanifa i Selim, svou vtipnou žačku a Nefisa, pobíhajíc od záhonu k záhonu, vykřikovala: "Wande, zanbak, jasmín, kurunful, banafsag, rihan," a když shledala, že se hlavinka některé květiny smutně sklání, přiklekla a podpírala jí listy...

Do zahrady vešel Achmed, nejmilejší Selimův sluha a společník z lovů v horách.

Selim se otázal: "Šu ti?"

Achmed vyčkal, až Selim k němu přistoupil, a řekl tiše: "Gârib".

"Odpusťte na chvilku, kdosi mě volá," omluvil se Selim matce a Nefise.

"Kdo jest?" tázal se amír v nádvoří.

"Velmi unavený a otrhaný cizinec," odpověděl Achmed, který ztropil povyk, protože se nedal odehnat. Naštěstí jsem přišel včas, abych ho vpustil. Tvrdil, ze Je otcem..."

"Kam jsi ho uvedl, Achmede?"

"Do přijímací síně, amile. Dovol, abych směl zůstat nablízku, cizinec nevzbuzuje důvěru."

Selim vešel rychle do pokoje. U okna, hledě na dvůr, stál padesátiletý, štíhlý muž, ba podle roztrhaných šatů spíše tulák. Špinavý plášť zakrýval sice hadry, nemohl však zakrýt bosé, okoralé nohy, pokryté prachem. Černé, krátké vlasy a vousy na lících a na bradě lemovaly bledý a poraněný obličej ostrých, ale pěkných rysů. Černé, těkavé oči ulpěly na chvilku na Selimovi a rychle se sklopily k zemi. Zahučel: "Nharak sai'd! což není obvyklý pozdrav mezi věřícími.

Selim uhodl, že cizinec nepřichází jako přítel, kývl jen hlavou a otázal se: "Kdo jsi a co si přeješ?"

"Jsem mállim Rahman a přicházím si pro Nefisu," odpověděl cizinec hrubě.

"Tys Nefisin otec mállim Rahman?" podivil se amír, tento tulák se mu zdál horší, než jak ho Nefisa vylíčila.

"Jestli mi nevěříš, zavolej ji," odpověděl mállim. "Pět dní už prchám před šejkovými psy, pět dní hladovím a skrývám se v roklích jako zvěř, ale snad mě Nefisa přece pozná. Jen ji zavolej, ať se potěší z mé bídy, do které mě uvrhla."

"Mlč!" vykřikl Selim. "Do bídy a nebezpečenství tě uvrhla tvá lakota. Vím všecko." Jestliže víš, tím líp. Vydej mi mou dceru, nemám času nazbyt.

Šejkovi psi jdou po mé stopě a udáví mě, jakmile mě dopadnou."

"Na co pomýšlíš? Když ti vydám Nefisu, nezmenší se tvé, ani její nebezpečí, naopak, tím spíše padneš do rukou šejkových pochopů."

"To je má starost. Vydej mi dceru, prchnu s ní do rovin."

"Skryj se radši v městě, zde najdeš ochranu."

"V Taze? Jak se mýlíš! Za několik hodin bych byl mrtev. Tady je víc šejkových vyzvědačů, než tušíš. Jak já jsem se dověděl, že skrýváš mou dceru ve svém paláci? Domníváš se, že to neví také Mohamed a že ti ji nevyrve?"

"Chceš ji snad vydat šejkovi, abys ukrotil jeho hněv?" Mállim se ošklivě zasmál: "Šejkovi svou dceru? Tady, podívej se, je dosud otevřená rána a ta se nezahojí, dokud neprotknu kopím jeho vlčí srdce."

Selim přecházel prudce pokojem. Ani na okamžik nepřipustil, že by mohl Nefisu vydat otci, a přece si uvědomoval, že nemá právo otci dceru odpírat.

Těkavé a chtivé mállimovy oči mu vnukly myšlenku, kterou by před chvíli odmítl jako ničemnou, ale strach o dívku a láska ho nutily, aby našel prostředek, jak by Nefisu zachránil pro sebe.

Kdyby byl zkušenější, byl by poznal, že mállim nepřišel pro dceru, ale pro zlato, že však je úskočný a chce donutit bohatého knížete k nabídce.

"Nemám kdy čekat," promluvil po chvíli mállim, dívaje se ze strany na pobíhajícího Selima, "a proto půjdu a najdu si ji sám."

"Uznávám, že ti hrozí nebezpečí," promluvil Selim, "chci ti pomoci. Dám ti peníze a dobrého koně. Ujedeš do kraje a až šejk zapomene, vrátíš se do Tazy."

"Dáš mi zlato a koně?" zeptal se mállim chtivě. "Dáš mi dost?"

"Dám ti víc, než můžeš ukrýt ve svých hadrech."

"Dej mi tedy také dobré šaty, amíre, dej rychle a já půjdu."

Selim vyšel z pokoje a zatleskal. Ihned se objevil Achmed, který čekal jen na zavolání.

"Achmede," pravil Selim, "tento muž je mállim Rahman. Vydej mu slušný oblek, jakého vyžaduje jeho stav, a váček zlaťáků o sto kusech..."

"Vznešený amíre, pravil jsi dva váčky," ozval se mállim.

Selim se zarděl, ne nad lakotou mállimovou, ale proto, že tímto výkupným odhaduje cenu Nefisy. "Dej dva!" vykřikl. "A přidej koně, vypraveného na dalekou cestu."

Mállim se hluboce uklonil: "Děkuji ti, vznešený amíre, a dej ti Alláh štěstí..."

"Nepřeješ si vidět svou dceru a rozloučit se s ní?" ptal se amír, jehož srdce se naplnilo vděčností k tulákovi.

"Vidím ji," pravil Málkám, "hle, tam vychází ze zahrady, po rozloučení však netoužím." A potom jako na omluvu dodal:

"Našla své štěstí a nechci je zaplašit." Mállim zkřížil paže na prsou, poklonil se a kvapně vyšel za Achmedem, který ho ochotně odváděl, aby splnil pánovy rozkazy.

Selim si zhluboka oddychl. Zachránil pro sebe Nefisu za bídný kov, avšak nebyl sám se sebou spokojen, část mállimovy ničemnosti lpěla i na něm.

Selim kráčel vstříc matce a Nefise. Protože se neptaly, kdo ho odvolal, zamlčel mállimovu návštěvu. Teprve když se Nefisa odebrala k odpočinku a Selim se octl s matkou o samotě, vypravoval ji o neočekávané návštěvě.

Zkušená kněžna uhodla hned zpočátku rozluštění sporu a schválila synovo jednání, ale vzpomněla si též na Nefisinu matku.

"Nejspíš na mállima čekala někde v úkrytu," mínil Selim.

"Ne, Rahman se přiznal, že prchá před šejkovými sluhy, že se skrýval jako zvěř ve skalních slujích, a to by žena nesnesla. Domnívám se, že ji opustil a ubohá žena teď trpí za mužův i dceřin útěk."

Selim musel uznat správnost matčiny domněnky a velmi se zarmoutil: "Nefisa se nesmí dovědět o otcově návštěvě, ani se nesmí trápit obavou o matku. Zítra vyšlu spolehlivé muže do hor, aby vypátrali matku a přivedli ji k nám."

Způsobíš Nefise radost, kterou si zasluhuje, milý synu. Nefisa svou matku miluje."

"Zajisté právě tak vroucně, jako miluji já tebe, neboť je dobrá," zvolal Selim, poklekl před matku a líbal jí ruce.

"Neboť je dobrá," šeptala stará kněžna a složila sepjaté ruce na synovu hlavu.

Druhého dne se vrátil amír z projížďky, kterou podnikl za ranního chladu po dobrých cestách v olivových hájích a chystal se právě k návštěvě strýce. Proto rychlý posel, vyslaný z vladařova paláce, zastihl Selima připraveného k vycházce.

Selim se netázal po příčině a jako obyčejně se vydal na cestu pěšky, vždycky ho zajímal život na ulicích i tržištích. Procházeje dvory v paláci, spatřil ve stínu kamenné arkády víc než dvacet koní, hlídaných sluhy. Bylo zřejmé, že koně vykonali dlouhou cestu, ale bylo podivné, že sluhové z nich nesňali sedla. Výstroj koní byla bohatá a zvířata znamenitého plemene.

"Patrně nějaké poselství," myslil si amír a nikoho se netázaje, vstoupil do poradní síně. Stanul trochu překvapen, spatřil v síni mnoho lidí. V čele na povýšeném místě seděl jako obyčejně amil Zeroug, dnes však kolem něho byla shromážděna celá rada a vlevo od vchodu stálo jistě více než deset cizinců v nádherných tunikách a sněhobílých pláštích.

Selim se poklonil amilovi a kráčel klidně do půlkruhu rady, kde vždycky sedával, avšak rázný vladařův pokyn zastavil jeho kroky.

"Buď zdráv, Selime," poděkoval amil na amírův pozdrav, ale ukázal na sedadlo, jež bylo posunuto do půlkruhu rady. Udivený Selim se ohlédl po známých tvářích, ale nevyčetl ze žádné odpověď.

Starý vladař Mohamed Zeroug Asad vyčkal, až se utiší rozruch ve skupině cizinců, a potom vážně promluvil:

"Vyslanci Mohameda Hamidiho ibn Achmeda Nasira, zde přítomní, vznesli jménem šejka kmenů Riata, Beni Quarainů a Šaloků obžalobu na amíra Selima Omara ibn Abdalaha, že uloupil v horách dívku tamního kmene a odvedl ji do svého paláce v Taze. Šejk Mohamed Hamidi žádá ústy svých vyslanců o vydání uloupené dívky." Nastalo ticho, ale jen na okamžik, neboť Selim vstal tak prudce, že se sedadlo za ním skácelo.

"Šejk Mohamed Hamidi je přítomen?" vykřikl, až rada leknutím poposedla.

"Nikoli," odpověděl klidně amil. "Jeho vyslanci, zajisté nejlepší z dobrých, tlumočí jeho žalobu a přání."

"Nechť mu tedy tito nejlepší z dobrých vyřídí, že je lhář a násilník," vykřikl Selim. A když houf cizinců postoupil proti němu, postavil se směle proti nim.

"Slavný kníže, moudrá rado, jakým právem se šejk opovažuje poslati své sluhy k nám, knížatům?"

„Nejsme sluhy, jsme šejkové!" volali cizinci, řinčíce zbraněmi.

"Mírni svou prudkost, amíre," pravil vladař přísně. "Žaloba je podána a nikdo nesmí pochybovat o naší spravedlnosti. Hněv není moudrý rádce, proto mluv klidně."

Selim se vzpamatoval, obrátil se k radě a promluvil hlasem, chvějícím se rozčilením:

"Před desíti dny vyjel jsem se svou družinou na lov divoké zvěře do hor. Pět dní jsme honili, až jsme se octli na východním úbočí horstva, kde není voda. Rozeslal jsem proto služebníky, aby vyhledali pramen, a také sám jsem přestoupil horský hřbet, abych vyhledal vodu na západním úbočí. Alláh vedl šťastně mé kroky.

Našel jsem nejen vodu, ale i osamělou dívku, která mne žádala o ochranu před lidmi, kteří ji pronásledovali. Přísahal jsem při vousu Prorokově, že jí poskytnu ochranu, a přivedl jsem ji do svého domu, kde požívá pohostinství mé matky. Neuloupil jsem dívku, nelákal jsem ji, ochraňoval jsem jen slabou a opuštěnou.

„Ó, amile, jak snadný je tvůj úkol," promluvil nejstarší z cizinců.

"Hle, amír se přiznává, že se ujal cizí dívky, a je jistě ochoten navrátit ji jejímu pánu."

"Nevrátím ji, neboť neznám jejího pána," odpověděl Selim pevně a prudce.

"Šejk kmenů Riata, Beni Quarainů a Šaloků je pán všech svých poddaných," zvolal mluvčí poselstva.

"Ne však dcery mállima Rahmana, který nenáleží k vašim kmenům," odpověděl Selim.

"Ten pes mállim, který přijal výkupné od šejka..."

"Ránu kopím do obličeje nazývají výkupným jen lupiči."

"Alláh tě zatraťl Kdo ti to řekl, kdo tě obelhal?"

"Ty, který zapíráš. Včera jsem viděl dosud krvavou jizvu na mállimově tváři."

"Jakže, ten pes nás předešel? Kde je?"

"Nevím, prchl do roviny, když ode mne přijal výkupné za vychování své dcery. Nefisa je právem má a nikdy ji nevydám." Členové poselství se shlukli a horlivě rokovali, bylo patrno, že amírova obrana je překvapila a rozčilovala. Tloukli kopími o zem a povytahovali dýky, avšak amil a rada seděli klidně a neprojevovali souhlas ani s poselstvím, ani s obranou Selimovou. Bylo zřejmo, že v šejkově poselstvu jsou nejen bojovníci, ale i diplomati, a ti se snažili, aby ukrotili hněv horkokrevných mužů.

Selim, zbledlý, ale klidný, založil paže na prsou a pohlížel opovržlivě na vyslance i na radu, nemohl pochopit, proč rada, uznávajíc jeho právo, nepoštvala psy na toto poselstvo známých lupičů?

Což nebylo nad slunce jasnější, že šejk Mohamed Hamidi neměl právo na Nefisu, když byla příslušnicí jiného kmene? Či nechápal ani amil, ani rada, že toto zpupné poselstvo je posměchem a pohanou městu?

Poselstvo cizinců se zatím uklidnilo. Před půlkruh rady vystoupil vážně starý muž, jehož obličej i oděv prozrazovaly, že náleží k nejvyšší třídě kmene. Uklonil se obřadně a lahodným hlasem promluvil jako kazatel: "Bismit láhi rahmáni rahmíni. Věřící, žijeme ve svatém měsíci harám, v němž Prorok zakazuje nesváry, půtky a boje, a proto projednejme věc v pokoji. Jestliže mi vytknete, že jsou moji společníci ozbrojeni, musím odpovědět, že naše zbraně jsou jen k obraně proti divé zvěři, protože naše cesta byla nebezpečná. Přišli jsem v míru a v míru chceme odejít, když nám vydáte dívku jménem Nefisa, dceru mállima Rahmana. Prorok zakázal veškerou loupež a volá na lupiče a zloděje spravedlnost, aby uťala ruce jejich. Bůh je silný a moudrý." Domluvil, uklonil se opět a poodstoupil mezi své.

V radě se vrtěl stařeček, jemuž bílá brada zčásti zastírala černou sutanu, a když cizinec domluvil, vztáhl paži, vzpřímil se, jak mu stáří dovolovalo, a promluvil chvějícím se hlasem:

"Smělý cizinče, dovoláváš se svaté knihy koránu, což je správné, neboť v něm je právo i zákon. Najdi příslušný verš, který potvrdí tvou žádost, a já budu při tobě." Hlavy rady se schýlily a Selimovy tváře pobledly, nebylo odvolání proti Muktarovu výroku. Byl nejmoudřejší mufta kkich a sám amil se podroboval jeho mínění.

Avšak mluvčí poselstva mlčel; zajisté marně vzpomínal, a tu se Muktar usmál a řekl: " Nenajdeš v celém koránu takový verš, ale najdeš v suře čtvrté, jednající o ženách, že svobodně si muže volí, která není ani příbuznou, ani ženou, nýbrž dívkou, a ve verši dvaadvacátém téže sury čteme: Jest vám zapovězeno vzíti si ženy vdané, kromě těch, jež jsou vašimi otrokyněmi. Tak vám předepsal bůh. Dovoleno jest vám, co jest mimo toto, abyste si majetkem svým opatřili- ženy počestné a ne záletné. Amír Selim Omar ibn Abdalah se ujal dívky v horách; dívka šla s ním dobrovolně a neopouští jeho dům, ač jí nebrání. Majetkem svým ji získal od otce, náleží, tedy jemu podle svaté knihy i podle ustálených zvyků." Čím déle, tím hlasitěji mluvil starý Muktar a když domluvil, usedl, aniž dbal na souhlas rady a odpor poselstva.

Cizí kazatel viděl, že jeho pře je prohrána, chtěl však zlehčit starého právníka a odpověděl jizlivě: "Alláh dává moudrost komu chce a kdo je obdařen moudrostí, tomu se dostalo velikého dobra.

Avšak jen rozumní lidé budou o tom přemýšlet."

V té chvíli povstal mail Mohamed Zeroug a promluvil přísně:

"Dost! Což. jsme neslyšeli všichni otázku mufty a neviděli, že jsi oněměl? Muktar mufta kkich vynesl rozsudek, který potvrzuji, neboť jemu dal Alláh skutečně moudrost." A tu opět nabyli v poselstvu vrch ozbrojení muži. Lomozili a řinčeli zbraněmi. Zvláště mladý muž širokých ramenou a jaksi sražené postavy, jeho nohy v kolenou vybočovaly (byl to bratr Šejkův), vyskočil rozčilen, vytrhl krátký meč z pochvy a hrozil přímo amilovi: "Dali jsme se zlákat lichou pověstí o tvé spravedlnosti, byli jsme však oklamáni."

"Vyješ jako šakal, skrčku," pravil muž po levici amila, "a proto nenáležíš do poselstva, které má být moudré a mírné."

"Jako šakal?" křičel uražený vyslanec. "Nuže, zvykejte si na vytí šakalů, pyšní měšťáci! Šejk padne na vás jako oheň z nebes tisíci plameny a sežehne vás i město na popel."

"Odejděte!" zvolal amil. "Naši sluhové vás vyprovodí z města.

Nikdo jim nepodávej ani doušek vody, ani sousto potravy. Vyžente je holemi z brány města!" Na tuto strašnou pohanu vyletěly z pochev dýky a meče jako plameny a poselstvo skočilo proti radě, avšak po prvním skoku klesly dýky a zaduněla kopí, za radou a klidným amilem vstala řada lučištníků a ti položili šípy na napjaté tětivy.

Nastalo na okamžik ticho, stačil jen pokyn, aby šípy zasykly vzduchem, ale moudrý amil jen pokynul poslům, aby odešli a odvrátil se od nich.

Za půl hodiny vyjížděl poselstvo branou u bašty a hlídač se svými lidmi se posmívali kletbám, jež divocí jezdci vykřikovali proti městu.

NEFISA SE UČÍ

Nefisa byla stále hostem kněžny Hanify, protože amír Selim si přál, aby si ji kněžna zamilovala. Doufal, že dívčina krása, její nevinnost a dětská přítulnost získají srdce kněžnino, takže se Nefisa stane kněžně nepostradatelnou. Mimoto doba Selimových námluv byla tak rozkošná, že se ji snažil prodloužit. Oba učitelé Nefisini, kněžna i Selim, se předstihovali, aby svou žačku poučili i pobavili. Nefisa neviděla nikdy město a ani netušila, jak rozdílný je život

městský a život v horském duaru. Proto Kněžna denně poroučela, aby sluhové přinesli dvoje nosítka a nesli je vedle sebe ulicemi města tak blízko, aby mohla kněžna s Nefisou rozmlouvat.

Hlučný život v bazarech upoutal Nefisu, že prosila, aby směla vystoupit a prohlížet si zboží, jež dosud nikdy nespatřila. Jindy poručila kněžna sluhům, aby zanesli nosítka do vladařova paláce, a uvedla Nefisu ke staré kněžně Fatimě, tetě Selimově, která byla již dlouho nemocna a nemohla vycházet. Stará kněžna vítala Nefisu jako vítá vězeň svobodu, vždyť ji přinášela svěžest mládí, radostný smích a nadšení pro všecko nové a nevídané. již za první návštěvy v paláci vešel starý vladař Mohamed Zeroug k ženě, i on chtěl spatřit nabi el sahir, kterou tak dobrodružně objevil Selim v horách a o niž usiloval šejk Mohamed Hamidi.

Nefisa obstála čestně i v této zkoušce, neboť amil při odchodu pohladil její líčka a pravil laskavě: "Miluj vždycky Selima a radostně ho poslouchej, protože i Selim tě velmi miluje." Nefisa neznala dosud dvorní ceremonie a snad právě proto, že se starému vladaři vrhla do náruče a zdvihla k němu obličej v naději, že ji políbí, nic nepokazila. Vladař se vlídně usmál a políbil ji na čelo.

"Je to dítě," šeptal staré kněžně, louče se s ní, "avšak rozkošné dítě a nedivím se, že ji Selim slíbil tak rychle ochranu."

Nefisa ani netušila, že se těmito vladařovými slovy rozhodoval její osud a že byla přijata do knížecí rodiny.

Loučení se starou kněžnou Fatimou bylo mnohem delší a Nefisa s kněžnou Hanifou slibovaly, že brzy opět přijdou.

"Když nepřijdete, pošlu si pro vás. Slyšíš, Hanifo, pošlu ozbrojeného posla," žertovala stará paní, pro niž byla návštěva skutečně úlevou.

Nefisa navštěvovala s kněžnou i mešity a spřátelené rodiny v městě, takže se jí ani na chvíli nezastesklo. Jen v pozdních hodinách, než ulehla, vzpomínala na ubohou matku, opuštěnou v horách, která jistě vystupuje na vrcholy a beznadějně pohlíží k severu, kam uprchla její dcera.

Nefisa se cítila bezmocná, nebylo ani prostředku, ani možnosti, aby matce poslala vzkaz o svém štěstí. Neodvážila se požádati Selima, aby vyslal do hor zvědy, celý kmen odtáhl se stády na jih do vyššího pohoří a jen orel nebo sup mohl vypátrat nově zřízený duar.

Za týden se vrátili zvědové, které Selim vyslal do hor, a přinesli spíše pověstí než spolehlivé zprávy, protože se do duaru nesměli odvážit. Vyhledali však pastýře a od těch se dověděli, že mállim.

Rahman uprchl, přestože ho dal šejk Mohamed Hamidi horlivě stíhat, a že mállimova žena žije sice v duaru, ale že ztráta muže a dcery připravila ji o rozum a že z vůle Alláhovy zapomněla na minulost. Pracuje jako otrokyně a kmen ji živi. Šejk Mohamed Hamidi leží prý nebezpečně raněn ve svém paláci v dalekém čaru.

Pastevci neřekli sice, že šejk utržil střelnou ránu do prsou při přepadení karavany, avšak zprávy o boji karavany s lupiči potvrzovaly tuto domněnku a pověst. Selim se velmi zarmoutil a nemohl se odhodlat, aby Nefise oznámil tak smutné zprávy, ale věrný Achmed, který první pozdravil v horách nabi el sahir a ihned vytušil, že tato dívka bude jeho velitelkou, snažil se, aby se jí zavděčil. Pověděl Nefise o výpravě zvědů do hor i to, že její matka je zdráva, že žije v duaru a vzpomíná. Běžela by ráda do Tazy, avšak šejk to zakázal.

Tyto zprávy Nefisu zarmoutily i potěšily. Nesmírně ji těšilo, že je matka zdráva a že vzpomíná, když si však uvědomila, že Selim vyslal zvědy, aniž ho prosila, jistě s úmyslem, aby ji potěšil, rozběhla se ke kněžně, objala její kolena tvrdila, že není na světě šlechetnějšího člověka nad amíra a že zasluhuje, aby sedal po pravici Prorokově.

Kněžna neopravovala Achmedovy zprávy, uznávala, že bude pro Nefisu lépe, bude-li žít v klamu, než kdyby poznala trpkou pravdu. Nefisa navštěvovala ráda starou kněžnu Fatimu, neboť kněžna naslouchala a s dětinskou zvědavostí se vyptávala na život v horských duarech, o němž dosud jen málo slýchávala. A Nefisa mohla vzpomínat a líčit kněžně, že i plachá zvířata, jako jsou gazely, si zvyknou na lidi, že každé trpící nebo pronásledované zvíře hledá u člověka pomoc a ochranu a že hledí do lidských očí a poznává přítele...

"Ach, mé oči byly snad kouzelné," žvatlala, "protože se mě nikdo nebál, ba zdálo se, že mi rozuměli, když jsem na ně mluvila. Má matka často blouznívala a domnívala se, že vidí věci vzdálené a budoucí děje, tvrdila, že zvířata chápou smysl lidské řeči." A tak přenášely se stařičká kněžna i mladičká dívka I nevědomky ze života skutečného do říše pohádek.

"Zůstaň, zůstaň ještě!" prosívala stará kněžna, když se Nefisa chystala k odchodu. Ale tu se Nefisa omlouvala: "Musím, kněžno, co by řekl amír Selim, kdybych zanedbávala učení?"

"Což se musíš učit, dítě? Vždyť všecko víš," namítala kněžna.

"Také jsem si to myslela, ale..." a tu by se byla Nefisa podřekla, něco by prozradila, co nesměla říci, v amírově paláci byly podivuhodné, ba úžasné věci, jichž by v té době a zvlášť v domě moslimově nikdo netušil.

Za svých potulek s kněžnou Hanifou městem spatřila Nefisa mnoho podivných lidí, z nichž ji nejvíce zajímali ti, které nazvala kněžna židy. Nezajímali ji muži, jejich nuzný oblek, rozcuchané vlasy a vousy, ba ani jejich řeči nebyly vábivé, ale ženy. Nefisu překvapovala jejich krása, jejich bílá pleť a růžové tváře. Vídala je v bazarech i na ulicích s tvářemi nezakrytými a trochu jim záviděla tu volnost. Chtěla o nich mnoho vědět, a proto si ponechávala otázku o židech, až bude amír Selim mít volnou chvíli jen pro ni.

Poslouchala potom Selimovo vypravování jako pohádku. Což není podivné, že židé věří sice v nesmrtelného boha, jemuž ovšem neříkají Alláh, že však nevěří, že Prorok Mohamed je posel a tlumočník boží? Není podivné, že židé, přestože jsou chudobně odění a jejich pohledy ustrašené jako všech lidí nešťastných a pronásledovaných, jsou přece velmi bohatí, pracovití, šetrní a vytrvalí?

A není na výsost podivné, že zářivé oči těch krásných žen jsou modré? Ano, modré jako fialky.

Selim potvrdil i to a dobrá Nefisa se zachvěla, bylo jí líto těch krásných žen, jež Prorok nenáviděl. Selim však se usmál a vykládal, co by byl mállim Rahman nikdy neschválil. "Miláčku můj," poučoval dívku, "neboj se ani židů, ani jiných lidí jen proto, že mají modré oči, ani barva očí, ani náboženství nerozhodují, zda je člověk dobrý nebo zlý. O tom

rozhoduje šlechetná mysl a dobré srdce a tyto dva klenoty jsou uzavřeny v hlavách a v prsou lidí černé jako bílé pleti, ať jsou židé, moslemíni anebo křesťané. Z vůle Alláhovy se naplnil svět milióny lidí, kteří se různí pletí, řečí, náboženstvím, zvyky a obyčeji, ale Alláh je povolá všecky k sobě a Prorok pozná, že se ve dvacáté suře zmýlil." Běda, kdyby pravověrní slyšeli slova Selimova! Byl by prohlášen za kacíře, Což kdyby jejich slídivé oči mohly proniknout zdí paláce anebo pohledět do pokojíků, kam kromě amíra nesměl nikdo vkročit nežli věrný Achmed? Udivení věřící by spatřili řady knih, mapy, obrazy, sošky a tolik podivných nástrojů, že by ke jménu kacíř přidali i jméno černokněžník. A vše to čekalo na Nefisu, jak by mohl Selim vzdalovat milovanou dívku od míst, kde prodléval nejraději? Jak by mohl jejím sladkým rtům odpírat číši, odkud lze pít věčnou rozkoš poznávání?

Neuvede ji však do oné svatyně, dokud ji k sobě nerozlučně nepřipoutá. A protože nebylo již příčiny k otálení, oženil se amír Selim Omar ibn Abdalah s prostinkou dívkou z hor a celé město jásalo.

Po ulicích a tržištích města provolával lid pozdravy a blahopřání a oblíbené jméno nabi el sahir vylétalo z davů jako rakety a nikdo z těch tisíců netušil, jak horoucně zazní tato slova, až nadejdou dny, jež vsunul Osud do řady dnů budoucnosti.

NEFISA POHLÍŽÍ DO MINULOSTI

Selim a kněžna Hanifa vyprávěli Nefise historii svého rodu. Otec Selimův, amír Abdalah Omar, právoplatný dědic vladařství, vzdal se dobrovolně vysokého důstojenství ve prospěch svého mladšího bratra, Mohameda Zerouga, ani nenastoupil na vladařský stolec. Prosby členů rodiny ani námitky rady nezlomily jeho odpor. "Vzdávám se všeho," odpovídal mladý amír příbuzným i radě, "důstojenství i jmění, přeji si jen svobodu." Již od chlapectví projevoval Abdalah zvláštní sklony a touhu po vědomostech, snad to bylo dědictví po některém z předků, kteří prožili sedm století ve Španělích.

Prorok nedoporučoval toulky po světě, ale proti putování do Mekky se nedalo nic namítat, a tak nabyl Abdalah svobodu. Matka Abdalahova, která znala lépe touhu synovu po cizině a vědách, opatřila ho tak bohatě, že mohl bez obavy vyhovět všem rozmarům. Pětadvacetiletý muž odešel s karavanou z Tazy k severu. Jeho průvodčí, kteří se po měsíci vrátili, odevzdali matce-vdově dopis a oznámili amilovi Zerougovi, že doprovodili mladého amíra až k moři, kde kníže vstoupil na loď a odplul k neznámým břehům.

Patnáct let se toulal Abdalah světem a nikdo nikdy nezvěděl, kterými zeměmi a pod kterým jménem, protože amír chtěl žíti sám.

Jako čtyřicetiletý muž se vrátil do Tazy a přivezl si manželku, kněžnu Iianifu, tenkrát mladičkou a krásnou. Po roce se Abdalahovi narodil v paláci u brány Gebour syn Selim a všichni příbuzní tušili, že vlast kněžny Hanify je jistě na východě, mezi Maury nebylo jméno Selim obvyklé.

Amír Abdalah nevypravoval nikdy ani o svých cestách, ani o kněžnině rodině, ba vyhýbal se i veřejnému životu. Návrat Abdalahův znepokojil radu, obávala se sporu mezi bratry o vladařství, ale Abdalah prohlásil, že chce žít ve svém paláci jako soukromník, a prosil bratra Zerouga, aby si vladařství podržel. Nikdo v městě nezvěděl, co si Abdalah přivezl v četných bednách, a nejbližší příbuzní se spokojili dary, které jim věnoval, a zvědavci tvrdili, že v bednách byla kněžnina výbava.

Amír Abdalah se oddal životu tichého badatele a učence. Jeho původní jmění se velmi rozmnožilo, protože amil Zeroug byl upřímný bratr a staral se poctivě o správu Abdalahova majetku.

Karavany domu Abdalahova, svěřené poctivým, schopným lidem, udržovaly po patnáct let obchod v činnosti a procházely nebo projížděly od přímořských měst až do Timbuktu.

Abdalah netoužil po obchodu, a proto svolal správce, aby je propustil, když však poznal, že by tím zničil tak mnohou existenci, přenesl větší práva na správce, učinil je jaksi společníky a spokojil se s podílem na zisku. Domníval se, že přeruší příliv jmění, ale zklamal se, neboť správcové vyvíjeli tím horlivější činnost a jeho příjem rostl.

Abdalah dal vystavět mešitu, opravit vodovod, přivádějící vodu z hor a poručil, aby byla vydlážděna tržiště a vystavěno pohodlné útočiště pro karavany.

Domníval-li se Abdalah, že si těmito dary vykoupí klid, tak žádoucí k vědeckým pracím, velmi se zklamal. Právě touto štědrostí se připravil o mnoho krásných let, pověst o jeho jmění a nezištnosti se donesla až k hakimovi Mulayovi, který povolal Abdalaha k svému dvoru.

Panovníkovy úmysly nebyly nezištné a nebylo potřebí ani rádců, aby uznal, že bude pro říši a pro vlastní jeho rod lépe, poplynou-li Abdalahovy příjmy do bezedné pokladnice státní než do pokladnice města Tazy.

Když však pobyl Abdalah u panovníka několik dní, poznal moudrý vládce, že bohatství Abdalahova ducha je nepoměrně větší a pro vládce užitečnější než jeho jmění v drahých kovech a proto se snažil, aby ho k sobě připoutal. Amír Abdalah nemohl a nesměl odporovat, a tak se zakrátko stal prvním rádcem a přítelem panovníkovým. Tato panovníkova přízeň byla vykoupena ztrátou sedmi let, neboť hakim Mulay propouštíval Abdaláha do Tazy nerad a jen nakrátko. Abdalah nabyl vytoužené svobody teprve tehdy, když hakim padl v boji proti Tuaregům. Protože i Mulay zanechal nezletilého syna a v říši nastaly krvavé spory o trůn, ustoupil Abdalah do ústraní, což bylo posuzováno jako státnická moudrost, a tak získal amír Abdalah deset let klidu, aby mohl vychovat svého synka Selima a zasvětit ho do moudrosti evropských národů.

Bystrý Selim rychle chápal a dobře si pamatoval otcova poučení.

Stárnoucímu Abdalahovi běželo o to, aby vzdělal nejen srdce a ducha synova, ale aby otužil i jeho tělo jízdou a ovládáním zbraní. Učil syna cizím jazykům, aby mohl čerpat vzdělání z knih, jež otec přivezl, uváděl ho do laboratoře a podnikal s ním cesty po vlasti, aby mu ukázal města, moře a hory.

Tak v nejkrásnější práci vychovatelské uplynulo deset let. Matka Selimova byla paní velmi vzdělaná a zúčastnila se

studia s manželem i synkem v trojici, která netoužila po společnosti a veřejném životě.

A přece ten veřejný život sáhl drsnou rukou do tiché domácnosti a vyrval z ní vzácného člena.

Uchvatitel trůnu po smrti Mulayově, hakim Achmed, zemřel smrtí násilnou a tu se snažili přátelé Mulayovi, aby na trůn nastoupil syn jeho Omar, který již dospěl. Z toho vypukla zhoubná domácí válka. Mladý Omar svolával své věrné a mezi nimi i Abdalaha, neboť dosud nezanikla pověst o jeho státnické moudrosti.

Abdalah kdysi slíbil Mulayovi, že jeho syna v čas nebezpečenství neopustí, a proto uposlechl volání, avšak tento mírumilovný muž padl v první šarvátce v ulicích hlavního města. Beze zbraně se postavil proti zdivočelému davu, spoléhaje se na svou popularitu a výmluvnost. Obyčejně nejsprostší ničema je osudem určen, aby zavraždil největšího muže.

Tenkrát bylo Selimovi sedmnáct let. Hořel touhou, aby pomstil otcovu smrt, avšak moudrá matka, kněžna Hanifa, syna zadržela. "Jsi poslední svého rodu a příští amil. V této občanské válce neběží o blaho vlasti, nýbrž o dynastii. Tvůj šlechetný otec zaplatil životem svou oddanost a tvá povinnost je, abys zachoval život pro své rodné město." Selim chtěl odporovat a tu, když matka poznala, že ho nepřesvědčí důvody rozumovými, zaútočila na syna důvody mateřského srdce. "Opustila jsem rodinu i vlast a šla jsem s tvým otcem sem do ciziny. Tvůj otec zemřel, jdi a padni za cizí zájmy, je ti lhostejné, jestli matka pláče nad jedním hrobem nebo nad dvěma." Ne, to nemohlo být Selimovi lhostejné. Vzlykaje, padl do matčiny náruče.

Naštěstí skončila se brzy domácí válka vítězstvím Omarovým a tím zaniklo pokušení. Mladý hakim Omar lákal sice Selima, aby mu mohl prokázat vděčnost, ale Selim, poděkoval a tím si získal přízeň i těch, kteří se tlačili k novému vládci.

A tak si zachovala kněžna Selima pro sebe.

Pět let uplynulo od smrti amíra Abdalaha, pět let společné práce v knihovně i v laboratoři. Selim pokračoval v odkazu otcově a matka mu byla věrnou společnicí. Selim se nevzdaloval veřejného života, miloval jízdu na koni a zvláště honbu, aby pookřál ve volné přírodě.

Nefisa naslouchala střídavému vypravování Selimovu a kněžninu nábožně Jako výkladu koránu: Již dávno se svezla z lehátka k nohám kněžniným a byla by se ráda proměnila v broučka, aby zdůraznila svou nepatrnost proti těmto vznešeným lidem.

Nyní chápala, proč jsou v paláci řady knih, map, obrazů a podivných přístrojů, chápala i smysl slov, znějících tak neobvykle v moslimských rodinách, a tušila, že se jí otvírá nový svět, o jakém nikdy ani nesnila.

Avšak tito vznešení lidé ji láskyplně zdvihli ze země a zvali, aby s nimi vyšla na vrchy, z nichž je široký rozhled, a aby s nimi požívala rozkoše vědění a poznávání. Huri haura jí otevřel své brány.

VLADAŘSKÉ STAROSTI SELIMOVY

Jednoho dne, když Selim opět zastupoval amila Mohameda Zerouga, který churavěl, uvedla kněžna Hanifa Nefisu do podzemních prostor paláce, kde byly uloženy poklady rodiny. Nefisa žasla nad krásou komnat, klenutých stropů, zdí, obložených mozaikou a kovovými deskami a mramorových podlah. Zdálo se jí, že podzemní palác je právě tak krásný jako palác nad zemí, ba bylo tu chladněji než v hořejších komnatách, avšak nebyl tu nábytek mimo těžké truhly a množství zbraní. Ve třetí místnosti, rozsáhlé jako mešita, stála i lehátka a z jedné zdi vytékal silný pramen čisté vody, která stékala do ohromné kamenné mísy a mizela pod mramorovými deskami podlahy.

Síň byla uzavřena silnými dveřmi, pobitými měděným plechem a hřeby s ozdobnými hlavicemi.

Kněžna Hanifa usedla na lehátko, přivinula udivenou Nefisu k sobě a vypravovala jí, že tyto podzemní místnosti jsou v paláci již odedávna. Snad byly vybudovány při stavbě paláce, ale nynější úpravu že dal provést amír Abdalah, který tu konával své pokusy.

Stavba byla velmi důmyslná. Do místnosti mohl vnikat nejen vzduch, ale i mírné světlo, propouštěné stropními otvory, uzavřenými slídovými tabulkami. Amír Abdalah si neobyčejně vážil vody, nebylo vyloučeno, že by se nemohla někdy stát vzácnou. Tato voda nepřitékala vodovodem z hor, byl to pramen, který rozumný stavitel zachytil a svedl do podzemní místnosti. "Tato místnost," svěřovala kněžna snaše rodinné tajemství, "není pod palácem, ale pod městskými hradbami, a dveře, které vidíš před sebou, uzavírají chodbu a tou lze vyjít daleko za městskými hradbami do jedné z roklí v okolí města."

Nefisa byla statečná dívka, prohlásila však, že by nevešla do chodby, která snad končí v pekle.

"Neboj se, milé dítě, dveře jsou zamčeny a jediný klíč je dobře uschován. "Obě ženy vešly do paláce, a protože se amír dosud nevrátil, odešly do zahrady.

Selim přišel pozdě odpoledne a přinesl smutné zprávy. Starý amil Mohamed Zeroug byl vážně nemocen a rada důtklivě žádala, aby se amír Selim ujal vlády, bylo potřebí silné ruky na obranu měšťanů.

Vyhrůžky poselstva Mohameda Hamidiho nevyzněly naprázdno. Na město se sice lupičské kmeny Riatů neodvážily, ale lupiči zajímali stáda dobytka a přepadali kupce, ba i karavany, provázené ozbrojenými strážci, zabíjeli každého, kdo se jim postavil na odpor, a odváželi zboží i zvířata do hor.

Horské kmeny vždycky loupežily, Selim však pocítil, že tentokrát je hrot namířen proti Taze a že lupiči maskují své zlodějství mstou za urážku poselstva.

Úskočný a ctižádostivý šejk Mohamed Hamidi hledal již dlouho důvod ke zjevnému nepřátelství. A Selim, ujav se pronásledované dívky, mu bezděky tento důvod poskytl. Bylo zřejmé, že šejkovi neběželo o prosté děvče z hor, krásných žen měl na vybranou ale spravedlivý Selim se přece jen obviňoval. Proto svolal nejbohatší kupce do paláce a

navrhl, aby zřídili bdělou stráž dvou set ozbrojených jezdců, která bude chránit karavany před lupiči. Město zaplatí za vydržování padesáti jezdců. Amil sám rovněž padesát, kdežto na všecky ostatní připadne náklad na sto jezdců. Návrh byl přijat a nyní běželo o to, aby byli vybráni vhodní lidé a opatřeni koňmi a zbraněmi. Amírovi nastalo mnoho práce, nebylo snadné nalézt dvě stě statečných a poctivých mužů, kteří by se nezalekli početnějšího nepřítele. Mimoto bylo třeba cvičit mužstvo. Arab je sice rozený jezdec a dobrá puška jeho nejmilejší družkou ale loupeživí Riati byli lstiví a přepadali karavany, nesoucí drahé náklady zboží, nejraději ze zálohy.

Proto bylo potřebí vojenské kázně a vojenského výcviku. Amír Selim nebyl ovšem zkušený bojovník, byl však nejinteligentnější muž a dovedl logicky usuzovat a pravděpodobné předvídat.

A právě tato správná předvídavost hraje nejdůležitější úlohu ve válečnictví. Selim si musel vyhledat takové muže. Zkoušel je a ty, kteří obstáli, postavil ostatním v čelo a rozdal jim hodnosti.

Z dějepisných knih, které otec přivezl z Evropy, se dověděl o zvědech, stráží a zálohách, o sražených četách a o krytém ústupu.

Tomu všemu bylo nutno vojsko naučit. V bojích, jak Arabové válčili, by dvě stě jezdců neobstálo. Arabové bojovali v houfech naprosto nespořádaných. Všichni strašně křičeli, každý však bojoval na svou pěst a nedbal na vůdce. Početná síla, překvapení nepřítele a útok ze zálohy slibovaly jisté vítězství.

Lupičské tlupy se odvažovaly až k samým hradbám města a rada i měšťané žádali, aby se vojenské čety rozmnožily na tři sta mužů, ba neodmítli ani židy, kteří nabídli městu ze svých lidí padesát jezdců. Slavný amil Mohamed Zeroug zemřel a nedočkal se, jak se osvědčí Selimovo "vojsko".

Selim odmítl slavnosti, obvyklé při nastolení nového vladaře, dopřál sice lidu veselí, ale ihned se vrátil k práci.

Stařenka, kněžna Fatima, osaměla se svými služebnými v paláci, neboť mladý amil prohlásil, že bude bydlit ve svém paláci.

Mírný a rozumný amil Selim nesvolával radu starších, která se jaksi sama vytvořila za slabé vlády amila Mohameda Zerouga a osobovala si jistá práva, která mladý amil neuznal. Bystře pozoroval, jak se tvořila kasta chtivá moci a utiskující slabší. Amil Selim neodmítal sice dobré rady, avšak poroučel sám.

Hakim Omar přijal od mladého amila slib věrnosti velmi laskavě a ještě mnohem laskavěji splátku na povinnou daň, povrdil amila v hodnosti a slíbil mu ochranu a přátelství.

To vše přijímal mladý amil klidně, neboť to bylo přirozené, avšak mnohem důležitější starosti o řádnou obranu města a karavan vyžadovaly rychlé, ale promyšlené činy. Proto se věnoval výcviku vojenských čet.

Podle Selimova příkazu vyšly karavany z města s obvyklým doprovodem několika ozbrojených mužů.

Protože obchod byl na několik měsíců přerušen, nakupilo se mnoho zboží, a karavany a horští lupiči se na ně vrhali jako supi. Avšak běda jim! Jako by ze země vyrostly čety jezdců, které vypálily salvu do útočníků. Vrazily do jejich rojů jako železné klíny a stínaly překvapené lupiče jako klasy. Jezdci se však nespokojili tím, že odrazili útok lupičů, ale podnikli na ně honbu a neustali, dokud je nezničili.

Tak strašnou porážku Riatové ještě nikdy neutrpěli, a proto zrodila jen hněv a pomstu.

Úskočný a lstivý šejk si rval bradu a přemýšlel, jak by nenáviděné městské vojsko vlákal do pasti. Pět set lupičů v záloze zničí dvě stě jezdců, padne-li na ně z hor jako supi. V horských průsmycích, kudy musely karavany projít, než dospěly na poušť, našlo se dost vhodných míst.

Šejk zvolil k přepadení soutěsku u Anu, která byla nejdelší a nejužší. V zalesněných stráních mohl ukrýt svých pět set lupičů, že o nich neměl tušení ani jestřáb, vznášející se nad skalami. Sto Riatů hlídalo vchod, sto uzavíralo východ a tři sta se skrylo na obou stráních. Ti, kdož hlídali vchod, byli skryti a propustili karavanu bez jediného šeptu, avšak uzavřely východ, jakmile karavana prošla. Vůdci lupičů u vchodu do soutěsky bylo ovšem nápadné, že s karavanou jede pouze deset jezdců, ale nesměl opustit své stanoviště a uzavřel vchod, jak měl rozkázáno.

Karavana byla vzdálena ještě na dvě stě kroků od nebezpečného místa, když se náhle zastavila. Zastavil ji křik orla, zaznívající z útesu skály. Proč seskočili všichni muži s koní a s velbloudů a ustoupili?

Hromová odpověď přerušila otázky. Spousta balvanů se řítila jako lavina po příkré stráni do úkrytů lupičů. Z pokojné karavany vyletěly blesky i koule. U vchodu do průsmyku se ozval řev a od východu z průsmyku sem zaléhal praskot pušek.

A lavina balvanů neustávala. Od východu soutěsky se hnala tlupa lupičů, ale již vzápětí ji dohánělí jezdci, Jejichž ostré šavle skosily vše, co jim stálo v cestě. Překvapení lupiči se hnali po stráních do vrchu, kde je vítaly koule.

Šejk Mohamed Hamidi uprchl s několika druhy na protější stráň, nestaraje se o další osudy svých poddaných. "Ať zhynou všichni!" křičel. "A zrádce ať zhyne desaterou smrtí. Kdo prozradil mé plány? Kdo?" Šejk se marně tázal, marně vzpomínal, ve své vznešenosti ani nepohlédl na nepatrného žida, který nosil laciné zboží v krosně na zádech a nabízel je ve stanech, proplétaje se jimi jako hádě.

Za tyto zprávy si vyžádala židovská četa u amila dovolení, aby směla obsadit vrchy a aby směla první udeřit. Samuel Rubín byl jejich vůdce, týž Samuel, který se později proslavil jako hrdina.

SELIM, MOUDRÝ VLÁDCE

Dvě veliké porážky Riatů ochladily bojovnost lupičů, a protože i jiná města si zřídila podle vzoru Tazy vojenské sbory na ochranu karavan, zavládla větší bezpečnost a obchod vzkvétal v celé jižní oblasti říše. Tento šťastný počátek Selimova vladaření získal mladému amilovi nejen oblibu, ale i úctu a moc. Jeho ráznost a vytrvalost překvapila chytráky,

kteří se těšili, že mladého amila ovládnou. Kdyby se byl amil spokojil s ochranou karavan, byl by si získal vděčnost, ale amil napadl lupiče a zničil je, kam jeho ozbrojená ruka dosáhla, a to vyvolalo strach u nepřátel i přátel, protože projevil sílu. Amil odmítal lichocení a lháře usvědčoval veřejně, takže staří dvořané se rozprchli až na starého muftu kkiha, který byl velmi moudrý, a protože byl příliš stár a od světa nic nežádal, nemusil nikomu lichotit. Nekrotil mladého orla, naopak pobízel ho k činům a dráždil ho laskavým posměchem.

"Krásné je naše město, velmi krásné, skoro jako Fez," liboval si starý právník, vcházeje k amilovi, "jenomže naše ulice nejsou tak špinavé jako tam. Je sice pravda, že si dnes můj nosič zlomil nohu v rumu, ale to je pouhá náhoda." A opět jindy zval amila k procházce do bazaru a když skutečně prošli bazarem, podal starý právník amilovi lahvičku s voňavkou a radil mu, aby si přivoněl, neboť mu chce ukázat hromady smetí, vynášeného a vymeteného z bazaru, nastlaného tam po několik let.

Amil to všecko viděl, avšak byl až dosud příliš zaměstnán. Za, týden, když vcházel starý mufta k němu, mnul si ruce a třaslavě se smál: "Výborně, amile, výborně! Tvoji poddaní zasypali rumem a smetím hradební příkopy zajisté jen proto, aby nepřítel nepotřeboval žebříky. Proč nehořelo, co mělo shořet?"

Dva dni se válel dým po okolí města a čpěl v ulicích.

"Dobrý hospodář prochází denně své hospodářství. Pojďme snad něco uvidíme." Mufta kkich zaměřil přímo k mešitě, kterou dal postavit amír Abdalah. Krásná budova s kopulí a se štíhlým minaretem oslňovala zraky bělostí svých zdí, při zemi však byla postříkána blátem a otlučena. Ve stínu sloupoví před vchodem seděl žebrák a před ním dřepělo pět špinavých dětí. To byla škola.

"Tvůj vznešený otec Abdalah se jistě raduje v Alláhově ráji, když pohlédne na svou svatyni", vzpomínal mufta kkich a obracel nábožné oči k nebi. "Zvláště škola, kterou při mešitě zřídil vzbuzuje jistě ve všech věřících závist." Tentokrát se amil Selim zarděl a rychle odcházel, nevstoupil ani do mešity. Vážný, neúnavný mufta kkich šel vytrvale za ním a ukazuje na četné žebráky, velebil nebesa, že jim dopřávají oblohy jako přístřeší, a chválil věřící, že ve své lenosti vyhazují tolik odpadků aby se chudáci nasytili.

Amil Selim přicházel do svého paláce unaven a roztrpčen. Což byl až dosud slepý, že neviděl nepořádek, bídu, neschopnost a taškářství?

Měkké ručky sladké Nefisy čekaly toužebně na amila, aby vyrovnaly vrásky na jeho čele. Nefisiny sladké rty vypíjely všechnu horkost a její štěbetání zaplašovalo chmury z jeho mysli. Nefisa si nikdy nestěžovala že amil přichází tak pozdě domů, trpělivě čekala, ba sama těšívala kněžnu Hanifu, že Selim, drahý Selim už přijde, jistě přijde.

Obě ženy navštěvovaly často vdovu v paláci, v naději, že tam spatří amila, ale Selim byl stále zaměstnán, ba zkracoval svůj odpočinek, aby hluboce přemýšlel. Dlouho do noci psával a potom přicházívali často potají mužové, kterým vydával dopisy a peníze, a tito mužové se pak vzdalovali na dlouhou dobu z města.

Velmi často přicházíval do paláce za noci žid Samuel Rubin, krásný asi třicetiletý muž snědých licí. Jeho široké a bílé čelo vroubily kadeře hnědých vlasů, jež mu padaly až na ramena, a jeho kníry a brada byly světlejší než vlasy. Nefisa viděla z úkrytu, že má žid vskutku modré oči, ale nemohla v nich postřehnout nic hrozného, naopak, z jeho očí vyzírala poctivost a něha. Zářily jako hvězdy, ale nepálily. A podivno, Nefisa cítila k tomuto nevěřícímu příchylnost, snad jen proto, že amil vítal Rubina jako milého přítele a dlouho s ním mluvíval, pokládaje ruce na jeho ramena. Samuel přiváděl často své souvěrce, mladé i staré muže a všichni odcházeli s dopisy i penězi. A potom zmizel i Samuel Rubin nadlouho. Snad opustil Tazu navždy.

Ve městě nastaly mnohé změny. Vládní palác byl velmi rozlehlý, takže v něm bylo dost místa pro amilovy ozbrojené sbory, a jiná část, jejíž prostranný dvůr dal amil osázet stromy, byla vyhrazena mládeži. Tam byla zřízena prozatímní škola a tam docházel často sám amil, aby se přesvědčil o pilnosti žáků i učitelů, a často káral v soukromí více učitele než žáky.

Nespokojený amil pohlížel často toužebně k severu, avšak věděl, že marně čeká a že se musí obrnit trpělivostí. V soudnictví nastaly velké změny. Amil, jako nejvyšší soudce, znal dokonale korán, který je zároveň zákonem, i všecky jeho úchylky a vytáčky. Prorok byl velmi opatrný, v první části zákona vyslovil přísný rozkaz, avšak často hned ve druhé části mu otevřel zadní dvířka. Amil Selim však rozsuzoval podle ducha zákona a byl nakloněn milosrdenství. Zakázal tělesné tresty, ale zločince trestal podle starého zákona: oko za oko, život za život a lichváře ke ztrátě majetku a k nuceným pracím. Třásli se před ním všichni zlí a dobrořečili mu spravedliví tak hlasitě, že se pověst o jeho spravedlnosti roznesla po celém kraji.

A když se pak po dvou třech letech vraceli do Tazy muži, které amil potají vysílal do světa a nyní je dosazoval na připravená místa, nastaly změny, kterých se starý mufta kkich již nedočkal.

Teprve nyní pochopili občané, proč dal amil vystavět veliký dům u brány Bab Djema, s velikými okny, obrácenými k horám. Na amilův rozkaz tam byli převedeni a přeneseni všichni nemocní, pečovali o ně dva lékaři, kteří se vrátili z ciziny. Jiným mužům, vyslaným do ciziny, aby si prohlédli školy, byla svěřena mládež a zaujali část paláce, kterou amil již na počátku vladaření určil školám. Avšak amilovi nešlo jen o vyučování mládeže v útlém věku, ale i o vzdělání jinochů, a proto založil i školy vyšší, v nich se měly pěstovat vědy. Neočekávaně, zcela tiše se v městě objevovaly dílny, v nich mladí mistři vyráběli zboží, nástroje, šperky nebo nádobí, dosud přivážené z ciziny.

V židovské čtvrti nastal veliký ruch, když se po třech letech vrátil z ciziny Samuel Rubin, muž velmi bohatý a od souvěrců velmi ctěný. Netázal se po obchodech, neodpovídal na tisíce dotazů, ale dohlížel z amilova rozkazu na stavbu velikých dílen u městských hradeb. Najal na sto dělníků a rozkazoval. Dokud vyrůstaly pevné zdi z kamene, nebránil nikdo zvědavcům, ale jakmile položili dělníci na budovu stropy a uzavřeli je pevnými vraty, zakázal amil vstup do budovy. Zvědavci ovšem viděli vcházet celé karavany s těžkými náklady do budov, avšak nezvěděli nic ani o zboží, ani o tom, co Samuel Rubin v budovách kutí s četnými pomocníky. Dým, vycházející z dílen, prozrazoval, že se zde pracuje ohněm.

Není na světě tajemství, které by neproniklo nejtlustší zdí.

Zprvu jen šeptaná pověst se roznesla po celém městě, že žid Samuel Rubin se pokouší vyrábět děla...

Protože Tazou procházeli mnozí cizinci, rozlétla se pověst o dílnách, školách, nemocnici, o bohatství a kráse města po veškeré zemi. Když i sám sultán Omar navštívil Tazu, aby se na vlastní oči přesvědčil o podstatě pověstí, a vracel se do Fezu všecek nadšen, s pevným úmyslem, že amila Selima připoutá k sobě, nabyly pověsti onoho oparu báječnosti, jemuž jsou orientálci tak náchylní.

Od té doby se mluvilo o tajemné Taze jako o městě krásy a báječných pokladů.

Sultán odjížděl z "věrného města Tazy" velmi spokojen. Amil Selim byl nejen štědrý dárce, ale i věrný přítel, který slíbil, že zdvojnásobí daň a že si i ve Fezu dá vystavět palác, aby si aspoň na čas mohl odpočinout ve stínu milosti sultánovy.

"Alláh tě obmyslil, amile, slávou i bohatstvím, moudrostí a mocí, avšak jsem tvůj přítel a nezávidím ti. Zdalipak ti však daroval také nástupce a dědice?"

"Shlédne-li jasné Slunce Západní říše na můj nejvzácnější poklad, budu šťasten," odpověděl amil Selim upřímně a rozkázal, aby bylo přivedeno dítě.

Všichni z průvodu užasli nad přízní sultánovou, neboť Omar vlastníma rukama zdvihl rozkošného asi tříletého chlapečka a políbil ho na obě lička. A když ho opět postavil na zem a zeptal se hošíka po jméně, odpovědělo dítě nebojácně: "Říkají mi Selim, ale tatíček mi říká Hamane," a vrhlo se amilovi do náruče.

Sultán, který neměl syny, přistoupil k amilovi a pošeptal mu:

"To jediné ti závidím." A hlasitě dodal: "Očekávám tě ve Fezu..."

LOUPEŽ

Přání sultánovo, byť bylo i nejlaskavěji vysloveno, zní přece jako rozkaz. Amil Selim nebyl sice sultánův magazen, avšak uznával jeho svrchovanost jako vládce nad celou říší. Proto si pospíšil, aby mu vyhověl, avšak jen tak, aby se vyhnul dvoru a mohl se věnovat svému městu, milované Taze.

Ve skvělém průvodu navštívil Fez, štědře obdaroval sultánovy rádce, vyhledal si vhodné místo a prohlásil, že si ve Fezu vystaví palác.

Mnoho dělníků, řemeslníků a umělců se dalo do díla, jež mohlo být dokončeno teprve po letech. A to byl vlastně amilův úmysl.

Vyhověl sultánovu přání a přece nevzbudil řevnivost jeho oblíbenců, neboť se nevměšoval do dvorních intrik.

Musel ovšem odjíždět dosti často do Fezu, vždy jen na kratší dobu.

Jednoho dne se amil vracel z Fezu do Tazy, a když se blížil se svými průvodčími k městským zdem, zpozoroval neobyčejný ruch na širokých cestách, položených mezi olivovými háji. Na radu Selimovu rozkázal již před lety Mohamed Zeroug, aby bylo také severní okolí města osázeno stromovím, zvláště olivami, které se zde výborně dařily. Háje i aleje byly tak účelně založeny, že z města vycházely paprskovitě na všecky strany velmi široké cesty, takže aleje a háje mohly sice poskytovat skrýše přicházejícím nepřátelům, avšak přece proměnily pustou krajinu v přirozený sad, do něhož v nynější době naprosté jistoty vycházeli měšťané, aby se pobavili na čerstvém vzduchu ve stínu stromů.

Ačkoli bylo již pozdní odpoledne, vycházeli branou četní lidé, kteří byli patrně velmi rozčileni a kamsi spěchali.

Amil ani nedojel do brány Bab el Rihr, když zvěděl příčinu rozčilení, ba zděšení všeho obyvatelstva.

Zpráva o strašném neštěstí udeřila amila jako blesk. Zakolísal v sedle, zatajil dech a zdálo se mu, že Prorok zavolal jeho duši a poručil andělům, aby ji srazili do věčné džehemy. Selim, jeho synáček, srdce jeho srdce, zřítelnice jeho očí, byl roztrhán šelmou a jeho milovaná žena, zbožňovaná nabi el sahir, sladká Nefisa, když uslyšela o neštěstí, klesla k zemi a lékaři se marně namáhají, aby ji probudili k životu.

Věrný Achmed, provázející amila z Fezu, zachytil svého pána, aby se také nezřítil s koně, ujal se velení nad průvodem a pospíchal, aby mohl skrýt svou nezměrnou bolest v paláci.

Vznešená kněžna Hanifa vyšla amilovi vstříc, a když jí syn padl do náruče, podepřela jeho kolísající postavu a řekla vřele:

"Pojď Selime, pojď a potěš Nefisu, můžeš-li. Navrátila se do života z Al-Aráfu a volá po tobě." Selim se dal vést jako dítě, a když spatřil na lůžku Nefisu, a v jejím bledém obličeji a horečně planoucích očích výraz, jako by se vrátila z nadzemských krajů, klesl na kojena a položil hlavu na její ňadra. Kněžna Hanifa tiskla jen rty a odešla do svého pokoje, kde setrvala na tvrdé kibdě v modlitbách až do nového dne.

Nikdo nezvěděl podrobnosti o strašném neštěstí, protože chůva Bazela a černý otrok Boran byli mrtvi. Šelmy, patrně lvi, kteří je přepadli, roztrhali jejich těla v olivovém háji nedaleko městských zdí. Obě kněžny byly již v poledne povolány do vladařova paláce ke kněžně Fatimě. Stařenka se loučila se světem a nepustila ruce svých milých příbuzných, dokud nevydechla naposledy. Zvěst o smrti dítěte zastihla obě ženy u nebožčina lože a protože přiletěla tak náhle a neočekávaně, vnikla jako ostrý šíp do srdce Nefisina.

Nebylo divu, že zabíjela. Nefisa padla po prvním úderu.

Jen ten, kdo ví, že babička miluje vnuka více než matka, pochopí bolest staré kněžny Hanify. Avšak vznešená matróna ani nehlesla, ani neztratila vládu nad sebou. Zanechala ve vladařském paláci rozkazy pro služebníky o přípravách k pohřbu kněžny Fatimy, dala odnést omdlelou Nefisu do paláce, a když ji svěřila lékařům, které poručila

spěšně zavolat, vstoupila, do nosítek, aby se dala odnést na místo neštěstí.

Dav lidí obklopoval zohavené mrtvoly chůvy i černocha. Nahodilý poutník, který přišel proti proudu údolím řeky Tazy z Melluy, přinesl do města zprávu o příšerném nálezu, nevěda ovšem, že zahynulo amilovo dítě. Teprve zvědaví služebníci amilovi, kteří sem přiběhli, poznali chůvu a černocha, vrátili se do města a roznášeli se zlou zprávou nářek a zděšeni, zprávy zněly neuvěřitelně, neboť šelmy se již mnoho let neodvážily tak blízko města, avšak způsob rozsápání těl a zjevné stopy lvích tlap dokazovaly nezvratně jejich vpád.

Po dítěti nezůstalo ani památky, šelmy je odnesly do hor.

Kněžna Hanifa se vrátila do paláce k Nefise, kterou přivedli lékaři opět k vědomí, ale o své vycházce se nezmínila.

Ohlášený synův návrat měl naplnit krutost nešťastného dne.

Kněžna Hanifa snesla i tuto ránu stojíc, a proto není divu, že když posléze klesla na tvrdou desku kibdy, neměla již síly, aby vstala dříve, než se rozbřeskl první den z nekonečné řady svých bratří, plných bolesti a zoufalství. Selim, rozkošný hamane, bezbranné dítě v tlamě lva! Kněžna Hanifa si teprve nyní uvědomila tento děsný obraz, vykřikla, a místo aby vstala s klekátka, padla na koberec. Tak ji našly služebné, když jí však chtěly pomoci, odmítla jejich ochotné ruce a vstala sama. Služebné ztrnuly, neboť nepoznávaly svou statnou velitelku. Kněžna Hanifa zestarala za jedinou noc o deset let. Její hrdá hlava se sklonila a paže, včera ještě silné, se dnes chvěly, když se dotýkala nábytku. Z krásné paní se přes noc stala stařena, jako by ji navštívili Munkar a Nakira.

Teprve za týden se vrátil Selim do vladařského paláce ke svým veřejným pracím. Jeho přátelé i rádci projevovali i beze slov hlubokou soustrast milovanému vladaři, a když se odvážili nejváženější z mužů projevit mínění, že přepadení by mohlo vlastně maskovati únos, zasvitla jiskra naděje v amilových prsou.

Ujímalo se všeobecně podezření na šejka Riatů, Mohameda Hamidi, který přísahal amilovi pomstu, a proto se amil odhodlal, že k němu vypraví poselstvo se slibem ohromné odměny za vráceného synáčka, snad šejkova lakota překoná touhu po jeho pomstě.

Věrný amilův služebník Achmed nevěřil, že by se Mohamed Hamidi vzdal pomsty, a proto vyslal bez Selimova vědomí zvědy do hor mezi pastýře, do duarů a čarů, ovšem nejvíce se spoléhal na svého bratra Jatima, který byl obratný kejklíř. Avšak amilovo poselstvo, i všichni zvědové kromě Jatima se vrátili po mnoha měsících s nepořízenou.

Šejk Mohamed Hamidi se netajil radostí nad ztrátou amilova dítěte, ale rozhodne popřel jakékoli účastenství, neboť dlel se svými tlupami na sta a sta kilometrů od Tazy.

Všecky naděje zklamaly, jen bolest zůstala. Amil Selim se oddával vášnivě práci, aby nemusel a nemohl vzpomínat, a milosrdná Menáta vyprosila na Alláhovi náhradu za malého Selima v rozkošném děvčátku, které se Nefise narodilo třetí měsíc po synově zmizení. Nazvali ji opět Hamane, aby jim připomínalo holoubka, který jim navždy uletěl. Toto dítě zachránilo Nefisin život a rozum kněžny Hanify.

Bylo tak podobné Selimovi, že se obě ženy domnívaly, že se jejich malý Selim vrátil, že Prorok nemohl odolat výkřikům bolesti a prosbám a poslal jim opět ztracené dítě. Lidská bolest se ráda klame a byla by nesnesitelná, kdyby nebylo blahodárných klamů.

Lze však vskutku nahraditi ztrátu? Nikoli! Přesto, že se město Taza vskutku báječně rozvíjelo, okrášlovalo a bohatlo, přesto, že Hamane ozařovala jako sluneční paprsek amilův palác a plnila jej radostným smíchem, přece jen se často svírala srdce tří bytostí při vzpomínce na hošíka, o jehož bytí či nebytí věděl toliko Bůh. Ale Bůh prodléval, nevyzpytatelné jsou jeho úmysly a cíle, ale koho vede, ten je veden správně a koho nechá zbloudit, zahyne. A Bohu náležejí nejkrásnější jména a cokoli činíte a čímkoli trpíte, čiňte a trpte, říkajíce: "Básnil lahi rahmáni rahmíi!"

HONBA NA LVY

Od mohutných horských hradeb Velkého Atlasu, jehož vysoké hřbety směřují k severovýchodu, odštěpuje se na jihu vysoké pohoří Džebel Sagheru skoro přímo na východ, takže mezi těmito pohořími vzniklo údolí jako ohromný klín, přes dvě stě kilometrů dlouhý. Východní jeho část se jmenuje Aksa, západní, stále se úžící a rychle stoupající, Beraber. Řeka Todgha vzniká v hrotu klínu, na horském uzlu, neboť při počátku Džebel Sagheru končí Antiatlas, stoupající od západního pobřeží k Velikému Atlasu.

Řeka Todgha, napájená bystřinami, sbíhajícími se Džebel Sagheru, teče k východu a bývá po deštivém období velmi prospěšná celému údolí, jakmile však obejde horstvo Sagheru a změní směr toku k jihu, mizí v močálech a pískové poušti.

Krajina Aksa je hustě obydlena, neboť obyvatelstvo, Berbeři i Arabové zde s úspěchem hospodaří, pěstují tu obilí, luštěniny, zeleninu a vinnou révu. Výborně se tu daří olivám, oranžovníkům i citrónovníkům, datlovým palmám a moruším.

Myrty a aloe vroubí potoky a po deštivém období rozkvétají keře a půda se pokrývá nádhernými květy cibulovitých rostlin. Čím dále k západu, tím méně vhodné půdy pro rolníka, krajina však je malebnější, rychle stoupající a na velkých plochách pokryta lesy dubovými, cedrovými a topolovými. Ve vyšších polohách jsou tučné pastviny, ale to už je oblast divokých kmenů pastýřských a loveckých. Lvi, leopardi, medvědi, vlci, rysi a šakalové ohrožují stáda skotu i bravu a vyzývají statečné lovce k zápasům.

Skalní sluje, rokliny a jeskyně poskytují dravé zvěři mnoho výborných útulků, a protože i lovné zvěře je dostatek a stáda jsou četná, rozmnožila se dravá zvěř tak hojně, že přepadá za noci stáda i v ohradách a v bezprostřední blízkosti

duarů.

Proto je každý pastýř zároveň lovcem a dospívající jinoši louží po příležitosti, aby mohli dokázat Statečnost v boji se šelmami.

Na rozlehlé náhorní rovině v nejvýchodnější části Beraberu se ozýval pekelný hluk a křik. Protože krajina je porostlá keři, husté propletenými ostružinami, a poseta balvany, zabořenými ve vysoké, plavé trávě, nedalo se rozpoznat, odkud přichází. Dunivý rachot tam, vřískot nafirů, jekot píšťal a strašné hulákání se blížilo od západu a daleko nad keři se blýskalo tu a tam lesklé kopí a objevila se hlava koně a nad ni bílý turban jezdce. To byli lovci. Pěší náhončí dosud zakrývaly keře.

Z pustého řevu bystrý sluch zaslechl rozkazy: "Suku! Suku, lâ tiť au'waku!" A náhodný poutník se rychle vyhne, neboť uhodne, že tu bojovná mládež podnikla honbu na lva.

Strašný král zvířat nesnese pekelný křik, a proto, vypuzen z pohodlné skrýše, nevrhne se na křiklouny, ale vylekán, prchá velikými skoky přes mohutné balvany a spletité keře.

Šílený křik: "Asad, asad!" upozorní jezdce na vyplašenou šelmu a potom nastanou rozčilující závody. Vytrvalí berberští koně se ženou za lvem. Hle, tam letí na ohnivém vraníku jinoch, jehož dosud hladké líce planou a černé oči metají blesky. Předstihl svého druha, jeho bílý burnus vlaje jako veliké křídlo a pravice zdvíhá a pevně třímá krátké kopí. Nemá jiné zbraně než na pasem dýku a přece se odvážil na lva, který stále prchá k východu. Druhý jezdec se snažil lva zaskočit a letí obloukem. Nový křik a jásot: "Asad, asad!" prozrazuje, že křičící lovci vyštvali i lvici, za kterou se rozjeli jiní dva jezdci.

Jinoch pobízel koně k nejprudšímu cvalu, dostihne-li prchající lev lesa, bude pro lovce ztracen. Zdálo se, že i kůň je zachvácen loveckou vášní, po desíti minutách dohání v šíleném trysku lva. Již letí bok po boku. Oči koňovy hoří hrůzou, z otevřených nozder vybuchuje dech jako z ventilů a z hrdla lva se vydírá hrozivý rachot. Ještě skok a jinoch, leže na koňově krku a s nohou v jednom třmeni, se náhle vzepjal a vrazil v letu ostré kopí do žeber prchajícího lva. Avšak v pravém okamžiku buď nepustil kopí anebo kůň klopýtl - přeletěl koni přes hlavu a padl mezi balvany...

A tu se náhle stal z prchajícího lva útočník. Jediným skokem byl u jinocha a strašná jeho tlapa udeřila po lovcově hlavě. Hbitý jinoch odvrátil hlavu ještě včas, takže šelma stihla tlapou jen rameno a ostrými drápy urvala šat i svaly.

Lev zdvihl hlavu, aby řevem projevil své vítězství, ale koule, vniknuvší do otevřené tlamy, srazila ho k zemi.

Šťastný střelec, který se hnal tryskem za jinochem, seskočil s uříceného koně a vrhl se mezi balvany s výkřikem:

"Hasane! Hasane!" Jinoch však neodpovídal. Ležel mezi balvany bledý jako mrtvola a z jeho rozsápaného ramene prýštila krev.

Hasanův druh, také jinoch sotva o dva roky starší, byl zkušený lovec, věděl, že je třeba zastavit unikající krev. Proto strhl plátěnou roušku s hlavy a pás s boků. Rouškou obvázal krvácející rány a pásem ji připevnil. Nato pozdvihl bezduché Hasanovo tělo a opřel je o balvan. Na zabitého lva se ani nepodíval, vyskočil na koně a pospíchal pro pomoc. Neminulo ani čtvrt hodiny, když se vracel s houfem honců, jimž pověděl o nehodě Hasanově a smrti lva.

Pospíchali plní zvědavosti a nedočkavosti. O alžírských horalech je známo, že jsou lidé drsní, skoro nepřístupní ušlechtilým citům, avšak zde byla očitá výjimka. S bázní a se zjevnou soustrastí se blížili k mladíkovi, který dosud neprojevil známky života.

"Opatřte rychle nosítka z pružných prutů a podejte mi vodu!" poručil starší jinoch, patrně vůdce výpravy, a když mu jeden z honců podal kulatou nádobu, kterou měl přivázánu k dlouhé holi, přiklekl jinoch k Hasanovi a omýval mu obličej tak něžně, jak by to dovedla jen matka, a laskavě mu domlouval:

"Probuď se, Hasane, probuď se..." Laskavá slova a studená sprcha probudily jinocha z mrákot.

Když otevřel oči, stáhly se jeho dětské rty k bezděčnému úsměvu a šeptaly: "Omare můj, pít!"

Jakmile se napil, upadl opět v bezvědomí, což Omara znepokojilo. Nebylo to patrně jen zraněné rameno, jež způsobilo smrtelnou mdlobu, ale i prudký pád s koně, proto bylo nutno raněného co nejrychleji dopravit buď domů anebo ještě lépe do stanu některého nejbližšího duaru. Kmen Beni Mrirt obsadil velkou část Džebel Sagheru a jeho duary byly rozsety kolem hlavního čaru, sídla šejkova. Zatím přijeli ke skupině honců oni dva jezdci, kteří pronásledovali lvici, ta však dostihla skal dříve, než ji mohli zaskočit.

Podle podoby to byli buď bratři nebo blízcí příbuzní Omarovi a projevovali nemenší účastenství s Hasanovým neštěstím než Omar. Schvalovali Omarovo rozhodnutí a sami se nabízeli že odnesou zraněného druha do nejbližšího duaru, postaveného u Todghy, která zde v horách byla ještě pouhým potokem. Honci zatím zřídili nosítka, na která rozestřeli všechny burnusy, aby tvrdé a pružné pruty netlačily zraněné tělo. Při překládání Hasana na nosítka nabyl raněný opět vědomí, ovšem pocítil i kruté bolesti, které pravý bojovník nesmí prozradit ani zasténáním.

Nosiči pospíchali opatrně po náhorní rovině a po půl hodině sestupovali do údolí, v jehož středu stálo ve čtverci asi dvacet hnědých stanů a každý z nich byl obklíčen hustým plotem z trnitých keřů.

Jakmile obyvatelé spatřili průvod lovců, sběhli se zvědavě a překvapeně pokřikovali nad zabitým lvem i nad raněným jinochem.

Davem žen a dětí se protlačil starý muž, jehož zelený turban prozrazoval, že je šerifem. Jeho postava byla sehnutá a brada prokvétala bílými vlákny. Jako zbožný muž klopil těžká víčka a v sepjatých rukou nesl růženec. Na zabitého lva ani nepohlédl, avšak leknutím ustoupil o krok, když pohleděl na nosítka. "Alláh akbar, jaké neštěstí!" zvolal. Ženy a děti ustupovaly šerifovi z cesty, takže se octl před Omarem, který mu vyšel vstříc.

"Ó, šerife," pravil Omar, "Alláh tě posílá v pravý čas. Hleď, mého milého druha potkalo na honbě lva neštěstí. Je nebezpečně zraněn a potřebuje lůžko, aby se mohl dočkat lékaře, pro něhož pospíším. Obávám se však, že se do zítřka nevrátím, můžeš mi poradit, kde naleznu vhodný stan a měkké lůžko?"

"Zda nepřikázal Prorok, abychom přijímali pocestné jako bratry? Pojďte a přeneste jinocha do mého stanu a uložte ho na mé lůžko," pravil šerif a neohlížeje se již na nikoho, předcházel nosiče.

Po několika minutách odpočíval Hasan na lůžku, zrobeném z mechu a sítin, na něž Omar prostřel svůj vlastní plášť.

Na rozkaz Omarův vydali se druzí dva jezdci, Tarik a Aziz, v čele nosičů dále k východu, neboť do čaru bylo ještě daleko.

Hasanův kůň zaržál, když ho odváděli od stanu, jako kdyby tušil, že zde zanechává svého pána, jehož snad již nebude nikdy nosit.

Zatímco šerif klečel u Hasana a lehounce omýval jeho obličej studenou vodou, rozhlížel se Omar po stanu, skoro prázdném, visel tu jen na řetěze kotlík nad ohništěm a místo židliček tu stály jen dva špalky, na něž mohl hospodář a host usednout.

"Jak pozoruji," pravil Omar, "jsi chudý, šerife. Postarám se, abys měl všeho dostatek, a hojně se ti odměním za služby, prokázané mému příteli."

"Miluješ ho tedy velice, pane?" tázal se šerif, kleče a pohlížeje vzhůru k Omarovi.

"Zdali ho miluji?" promluvil Omar vroucně. "Více než sama sebe, šerife. Není mu podobného na světě." Omar, dojat vlastními slovy, přiklekl k loži Hasanovu z druhé strany a políbil Hasana na čelo a na oči tak něžně, jak líbá milenec dívku. Bledý Hasanův obličej byl vskutku dívčí krásy. Šerif uznával, že mu není podobného široko daleko. To hladké čelo, černé obočí, rozpjaté jako vlaštovčí křídla, plné líce bez vyčnívajících lícních kostí, rovný tenký nos a lahodně zakulacená brada dosvědčovaly, že jinochovi předkové nepásli ani stáda ani neprovázeli karavany. Byl to jistě potomek ušlechtilé rasy, což dokazovaly i malé ruce a nohy.

Hasanovy rty se pohnuly k úsměvu, neboť měl Omara patrně také rád "Alláh tě opatruj, drahý Hasane," loučil se s ním Omar, "jen buď dobré mysli! Zítra ráno přivedu nejlepšího lékaře, který tě opět brzy uzdraví."

"Omare můj," šeptal raněný, avšak bolest zkřivila jeho sličný obličej.

"Dopřej raněnému klid, pane, a pospěš za průvodem," pravil šerif vstávaje. Když pak vyprovázel Omara ze stanu, zeptal se náhle. "Pane, miluješ přítele, miluješ ho tak, že bys přinesl i velkou oběť, abys ho zachránil?"

Omar pohleděl udiveně na šerifa a odpověděl rozvážně: "Proč pochybuješ o mých slovech, šerife? Není oběti, kterou bych s radostí nepřinesl pro něho. Přísahám při bradě Prorokově, že je mi dražší než můj život, a proto nad ním bdi a opatruj ho jako vlastního syna.

"Šerif sklonil jen hlavu a zašeptal: "Alláh tě slyšel, synu šejkův, Alláh tě slyšel a požádá tě o důkaz." Omar vyskočil do sedla a tryskem odkvapil za průvodem.

Šerif se vrátil do stanu, padl na kolena, schýlil hlavu až k zemi a modlil se: "Ó Bože, jenž jsi stvořil nebe, zemi a všecky lidi z jedné duše, buď veleben od věků na věky! Není nic skryto před očima Tvýma a koho Ty vedeš, jde bezpečně. Nemám moci, abych něco užitečného připravil nebo škodlivého odvrátil, leč chceš-li Ty, ó Pane! Zdaliž jsi nezachránil Proroka svého pavučinou?" Potom šerif vstal, spustil cíp stanu, rozsvítil kahan a odešel za hrubou rohož, jež dělila stan na dvě části. Když se pak vrátil k Hasanovu lůžku, nadzvedl hlavu raněného a přitiskl nádobu k jeho rtům. Raněný dychtivě pil a potom klesl opět bezvládně na lůžko.

Šerif byl patrně zkušený, neboť předvídal horečku a snažil se, aby ji zmírnil. Jeho obavy se splnily, za dvě hodiny nato zápasil s raněným, aby ho udržel na lůžku. Hasanův obličej zrudl a jeho oči divoce vzplanuly. Jinoch prožíval znovu boj se lvem a naříkal, že nemá v pažích sílu, aby odvalil těžké břemeno, jež mu leží na prsou. Oddychoval prudce a bil nohama jako kůň, když nemůže vstát. Šerif podával nemocnému nápoj, který však nehasil žízeň ani žár, stravující mladé tělo.

Teprve k ránu se raněný jinoch uklidnil a šerif pln zoufalství a zděšení přikládal ucho k jeho hrudi, obával se, že raněný dodýchal. Když šerif nadzdvihl cíp stanu a ze zbledlé východní oblohy do údolí padalo šero, zdálo se, že na lůžku leží mrtvola krásné dívky.

Kam se poděl oheň z včerejška, kam zmizela červeň z lící, kam vyprchala síla? Na lůžku odpočíval jen bledý přízrak bez vlády a bez známky života. A tu opět volal šerif Boha, avšak nevelebil ho, ani neprosil, nýbrž zahrnoval výčitkami. Zda je možno, aby Alláh zapomněl na čtrnáct let úpěnlivého vzývání? Což zapomněl bídný tulák jediného dne na denní i noční modlitby a na úpěnlivé prosby, aby Alláh vedl jeho kroky k šťastnému dli? Nevzýval ho na vysokých horách, v roklích a pustinách, na poušti a na moři, jako otrok, jako pronásledovaný psanec? Čtrnáct let bídy, ponížení, pronásledováni a nebezpečí! Čtrnáct let nespatřil rodné město, čtrnáct let neuslyšel přátelské slovo jen proto, že slíbil a Alláh nezná milosrdenství? Šerif rychle vstal a opatrně se rozhlížel. Ne, ani Bohu nesmí opakovat, co slíbil, ne, ne, neboť nyní, kdy se přiblížil k vytouženému cíli, mohl neprozřetelným slovem třeba v modlitbě všecko zničit.

Ale co by učinil, kdyby Bůh povolal právě nyní Hasanovu duši do ráje? Což by ji tam nebylo lépe než na zemi? Ano, jistě, ale Jatim by si musil srazit vaz, neboť by nemohl splnit svou přísahu.

Jatim, Jatim jaké to divné, dávno zapomenuté jméno! Zda si bratr Achmed vzpomene, že míval bratra, který se tak jmenoval?

Sotva. Za čtrnáct let se mnoho změní, kdoví, zda Achmed žije?

Slabé zasténání polekalo šerifa tak, že skokem byl opět ve stanu.

Alláh neslyšel jeho výčitky, jako neslyší štěkot psů a vytí šakalů.

Alláh je mocný, silný a nejvýš milosrdný, neboť hle, jinoch nezemřel, ale žije, žije a horečka ho již nestravuje.

Hasan byl tuze sláb, vypil nápoj a opět zavřel víčka, snad v mdlobě, snad v dřímotě, avšak jeho prsa se zdvihala a šerif opět bil hlavou o zemi směrem k vycházejícímu slunci. Jako stín přešla jakási stařena kolem stanu, nesouc kvetoucí ratolest v ruce a věnec z květin na zcuchaných šedivých vlasech. Zdálo se, že chce nahlédnout do stanu, avšak zdvihla jen ratolest a potom sklonila hlavu a odcházela k potoku, kde zmizela v křovinách.

NA OBZORU SE BLÝSKÁ

Omar dohonil průvod daleko za duarem, poručil cosi nosičům a odcválal s Azizem a Tarikem k čaru.

"Bude lépe, ponecháte-li mě, abych podal šejkovi zprávu o nešťastné výpravě," pravil Omar za jízdy. "Obávám se, že Hasan je vážněji zraněn pádem s koně než lvem, a lituji, že lékař se nedá donutit, aby jej ještě v noci navštívil." Den se již chýlil ke konci, když lovci dorazili do čaru, kde je překvapil neobyčejný ruch a shluk lidí na prostranstvích. Na první otázku se dověděli, že do paláce přijelo poselstvo od šejka Mohameda a že přineslo výzvu k veliké válce. Omar pospíchal do poradní síně, kde brzy zvěděl, že porada skončila a že poslové večeří.

Zaměřil tedy k večeřadlu, avšak opět nedošel, neboť služebná se dotkla lehce jeho paže a řekla mu, aby se ihned odebral ke své matce.

Omar šel nerad, neboť toužil po zprávách, jakmile však vkročil do matčina pokoje, poznal, že i zde se doví, co se děje, potkal ve dveřích cizince, který patrně náležel k poselstvu. Zastihl matku na pohovce, prohlížela kožené pouzdro, hustě opletené lýčím, na dvou místech zapečetěné.

"Dobře, že ses vrátil, Omare," vítala matka syna, "přečteš mi dopis od šejka Mohameda, mého bratra. Běží zajisté o věc důležitou a tajnou, jinak by nepsal."

"Stihla nás nehoda, matko," pravil Omar když ji pozdravil.

"Nechci nic slyšet o nehodě" odpověděla paní Dadala, "dříve si přečti dopis a potom můžeš vypravovat."

Když Omar k ní přisedl, naklonila se k němu a řekla tiše: "Čti šeptem. Nemusí nikdo slyšet, co píše Mohamed Hamidi

"Omar přeřízl lýko a vyňal z koženého pouzdra blánu pergamenu.

"Ve jménu Boha milosrdného," četl šeptem a matka k němu sklonila hlavu. "Dadalo, sestro má, nadešel den pomsty, kdy setřu zpupné město Tazu s tváře země. Sto tisíc bojovníků padne jako hejno kobylek na město a zničí je do základů. Pošli mi své syny a neboj se o ně. Nevydám je v nebezpečí, ale odevzdám jim nejvzácnější kořist za to, že mi přivedou onoho zmetka, jenž naplní osud a vrazí dýku do srdce muže, kterého nenávidím."

Omar odložil blanku a hleděl udiveně na matku, která povstala z pohovky, zatančila a tleskajíc vykřikovala: "Veleben budiž Alláh! Hodina pomsty se přiblížila a naplní se osud."

"Matko, proč se raduješ? Nerozumím ani dopisu, ani tvé radosti," pravil Omar a vstal také.

"Je na čase, abys to zvěděl. Víš, kdo je ten zmetek, jehož povedeš jako dobytče k zabití? Tvůj milý přítel Hasan. Naplní se osud a bude smyta pohana. Na sta Riatů, mých soukmenovců, zahynulo rukou vraha, jehož hodiny jsou sečteny. Zpupná Taza padne a moji ubozí soukmenovci zbohatnou kořistí. Amil Selim zahyne rukou vlastního syna. Ó, Alláh je mocný a spravedlivý."

"Co pravíš, matko? Hasan je syn..."

"Mlč! Nic Jsem neřekla. Kde je Hasan?" Omarovou myslí proletěl blesk, osvětlující náhle na sta událostí, jež nemohl nikdy pochopit. Matčina nenávist k Hasanovi často převyšovala otcovu ukrutnost. Hasan se nikdy ničím nezachoval, Hasan byl v domě z milosti trpěn a často bez příčiny týrán. Tedy Hasan byl onen zmetek jehož bude zneužito k nejstrašnější pomstě.

"Proč neřekneš, kde je Hasan?" vykřikla matka a sevřela synovu paži.

"Ve vzdáleném duaru leží více mrtev než živ, matko," odpověděl Omar a domnívaje se, že zmírní její hněv, dodal:

"Lev ho srazil s koně a rozdrtil jeho rameno."

"Jakže? A to právě nyní? Ten pes nesmí zahynout! Děsím se hněvu šejkova. Srazil by mi hlavu, kdybych mu ho neposlala."

"Nechť rozhodne Alláh o pomstě," pravil Omar klidně, "jsem však jist, že Hasan zemře dříve, než bude dopraven do čaru."

"Marně se namáháš, abys mě oklamal. Pošlu své lidi, kteří se přesvědčí," řekla matka a odvrátila se od syna.

Omar rychle odešel. Pochopil, že Hasanovi hrozí nebezpečí, neboť nenávist ženy je strašnější než krutost muže, ba než sama smrt. Nyní běželo především o to, aby Hasanův klid nebyl rušen, neboť převoz by ho jistě usmrtil. Statečný Omar nelenil. Vyšel z paláce a nedbaje tmy, zmizel v ulicích. Za hodinu se vrátil s mužem, jehož sehnutá postava se chvěla pod burnusem, protože noc byla chladná. Muž byl patrně slabý a starý, neboť se opřel o zeď, avšak nereptal, ale trpělivě čekal, až Omar přivedl dva osedlané koně.

Omar vyzdvihl starce jako dítě a usadil ho v sedle, sám pak zdvihnuv lýčenou torbu, vyšvihl se do sedla druhého koně. Dupat koňských kopyt zanikl v prachu cesty a nikdo v čaru nezvěděl, že v tak pozdní noční hodinu opustili čar dva jezdci.

Nejvíce Omara rmoutilo, že koně musí jít krokem, protože stařec nesnesl rychlou jízdu. A tak hodiny míjely a cesty jen pomalu ubývalo.

Vycházející slunce je zastihlo před probouzejícím se duarem, právě když ze stanu opět vyšel šerif, aby odprosil Alláha za výčitky, jež vysílal k obloze před východem slunce. Šerif se zprvu ulekl, ale poznav Omara, vykročil hostům radostně vstříc.

Omar pomohl starému lékaři s koně a všichni tři muži vešli do stanu. Lékař pozoroval chvilku dech nemocného, položil lehce ruku na jeho srdce a mlčky přemítal. "Podej mi mísu vlažné vody," poručil. Rozřízl obvaz a vytahoval tkaniny tak lehounce, že Hasana dosud neprobudil. Teprve když omýval sedlou krev, zaúpěl raněný a otevřel oči. Nebyla v nich horečka, ale hledělo z nich utrpení, vždyť to nebyl otužilý bojovník, ale sedmnáctiletý hoch. A přece snášel bolesti statečně a pokoušel se o úsměv, pozdravuje tak němě starého lékaře a drahého Omara.

Neutlumil však bolestné výkřiky, když lékař zkoumal, zda lví tlapa nerozdrtila kost v rameni. Než použil nový obklad, potřel dříve rány hojivou mastí. Omar a šerif jásali předčasně, když lékař prohlásil, že se toto zranění ve dvou týdnech zahojí, avšak ihned se zarmoutili, když lékař objevil, že si Hasan zlomil pádem s koně pravou klíční kost a bude třeba

velmi opatrného ošetřování, aby se do šesti neděl uzdravil.

To byla strašná zvěst pro Omara i pro šerifa. Když lékař opatřil nemocného, jak nejlépe uměl, a poučil šerifa, jak má. Hasana opatrovat, které léky mu podávat a jak obvazy vyměňovat, požádal o odpočinek na dvě hodiny, než se vydá na zpáteční cestu. Ulehl do stínu na prostřený koberec a brzy usnul.

Omar rozčileně přecházej před stanem. Věděl, že musí odejít s bratrem i s bratrancem a s houfy bojovníků do šejkova tábora, neboť lakomý otec nikdy nesvolí, aby mu ušla kořist z dobytého města. Komu však svěří péči o Hasana, kdo ochrání raněného přítele před mstivou matkou? Ubohý šerif neochrání ani sebe, jak by mohl ochránit svého svěřence před převezením do čaru nebo před zjednaným vrahem? Není rady, není východiska, Hasan bude ztracen, nezmizí-li co nejdříve. Kam však může zmizet, když se ani nesmí hnout? Kde je nablízku skrýše, i kdyby se Omar odvážil k tomuto zoufalému pokusu?

Omar zavrhl tuto myšlenku desetkrát a přece nevěděl o jiném prostředku. Opět se k ní vracel. Snad by šerif dovedl poradit něco lepšího, pomyslil si Omar a zavolal ho ze stanu.

"Tázal ses mne, zda svého přítele miluji," pravil Omar, když odvedl šerifa tak daleko od stanu, že ho ani Hasan, ani lékař, kdyby se probudil, nemohl slyšet, "a já jsem ti odpověděl, že není oběť, kterou bych nepřinesl, abych dokázal svou lásku. A hle, Alláh žádá ode mne důkazy dříve, než jsem se nadál. Mému příteli Hasanovi hrozí velké nebezpečí."

"Řekl ti snad lékař, že tvůj přítel utrpěl i vnitřní zranění?" zvolal šerif polekán.

"Nikoli, šerife, daleko horší jsou lidé než nemoc. Mocní nepřátelé Hasanovi ukládají o jeho život."

"Kdo jsou ti nepřátelé dítěte? Zabiju je, přísahám."

"Neptej se, nemohu je jmenovat, pro Hasana není jiné záchrany, ledaže zmizí."

"Ledaže zmizí? A právě nyní, když lékař nařídil klid? Nemožno," odporoval šerif zoufale.

"A přece je to nutné, jeho nepřátelé jsou nesmiřitelní. Kdybych jen věděl o bezpečné skrýši!" zatoužil Omar.

"Vím o blízké jeskyni v horách, žil jsem v ní několik měsíců, než jsem přišel do tohoto duaru," pravil šerif, "ale nemůžeme se odvážit..."

"A přece se odvážíme," zvolal Omar. "Očekávej mě dnešní noci, přivezu vše, čeho bude třeba pro delší pobyt v jeskyni.

Zanedlouho opustí všichni muži duary i stáda a pospíší k šejkovým sborům, krajina se vylidní, nikdo vás v jeskyni nenajde."

"Tvůj otec, šejk Halef, se chystá na výpravu?" tázal se šerif.

"Nikoli, šejk Riatů Mohamed Hamidi, svolává všecky kmeny do boje proti městu Taze," odpověděl Omar, "a také bojovníci našeho kmene pospíší, aby nabrali kořist v bohatém městě."

"Šejk Mohamed Hamidi?" vykřikl šerif vášnivě, ale v okamžiku se uklidnil, "což se již vzpamatoval z porážek, které mu způsobil amil Selim?"

"Nejspíš ano, hlásá, že nadešla hodina pomsty. Obávám se, že i mne otec pošle s výpravou, a proto se strachuji o Hasanův život, nebudu ho moci bránit," pravil Omar tesklivě, "avšak tobě, šerife," dodal vřele a uchopil jeho ruce "se bohatě odměním, zachráníš-li Hasana." Starý lékař se probudil a tvrdil, že si již odpočinul, aby se mohl opět vydat na cestu.

Omar stiskl šerifovu ruku a znovu slíbil, že v noci opět přijde.

Pak vešel za lékařem do stanu, aby se rozloučil s Hasanem. Ten klidně spal, lékař položil lehce ruku na jeho čelo, byl spokojen.

Když mu pak šerif pomáhal na koně a děkoval za ošetření Hasana. řekl lékař laskavě: "Ne mně, ale Alláhovi děkuj. Jinoch je jako mladý strom, plný mízy, která zalije a zahojí každou ránu. Alláh buď s tebou."

"A vás oba provází." odpověděl šerif a odstoupil, aby koně mohli projít.

HASAN ZMIZEL

Šerif Jatim, bratr věrného amírova služebníka Achmeda, hleděl za jezdci, ale neviděl je. Neviděl ani okolní stany, protože jeho myšlenky dlely jinde, daleko v rodné Taze. Zda tuší pilní a pokojní obyvatelé, jaké jim hrozí nebezpečí? Zatímco se po léta toulal pohořími, aby našel stopu po zmizelém amilově synáčkovi, pozoroval, co se děje. Neušla mu činnost šejkových jednatelů.

Nikdy nepochyboval, že Mohamed Hamidi nezapomene na kruté porážky a neustane, dokud se nepomstí. Jeho vlastní síly nestačily však na pokoření mocného města, proto se očekávalo, že chytrý šejk bude hledat spojence, o něž mezi lupičskými kmeny nebude nouze. Čím déle trvaly přípravy, tím velkolepější jistě bude pomsta a tím jistější vítězství, protože obyvatelé Tazy zapomenou na bdělost a ostražitost. Bylo známo, že Tazané nejsou bojovníci, jako nejsou bojovníci všichni měšťáci, jimž se dobře daří. A když uhasne i vlastenecké nadšení, jsou nejskoupější ke strážcům bezpečnosti.

Nyní tedy nadešla doba odplaty a Jatim se nemohl ubránit starostlivým obavám o milované město, které po tolika letech nepřítomnosti zůstalo jeho skutečným domovem.

Drahá Taza byla velmi daleko a vládne v ní snad dosud moudrý a statečný amil Selim, zde však v bezprostřední blízkosti hrozí nebezpečí jeho synovi.

Jatim uhodl, proč Omar nechce jmenovat mocné nepřátele, jistě nikomu nezáleželo na Hasanově osudu jako Omarovým rodičům. Teprve když se Jatim po letech marného hledání dověděl, že jedna ze sester šejka Mohameda je provdána v krajině Beraber, pojal podezření, že by tato sestra mohla pomáhat při únosu dítěte.

Vydal se tenkrát ihned na cestu, avšak padl do rukou Tuaregům, byl zavlečen jako otrok do měděných dolů, kde trpěl pět dlouhých let, než se mu podařilo uprchnout.

Před půl rokem se dovlekl až do údolí řeky Todgha. Vydávaje se za šerifa a poutníka od hrobu Prorokova, žil po měsíce v jeskyni, než se odvážil přijít do duaru. Nikomu nebylo tajno, že šejk Halef má dva vlastní syny, že však v jeho paláci žijí ještě dva jinoši: bratrovec šejkův, Aziz, a sestřenec paní Dadaly, Hasan. Jatim se brzy dověděl, že Hasan osiřel ve stáří asi tří let, a když Jatim spočítal léta své bludné pouti, plných utrpení a zklamání, vypočítal si, že chlapci musí být nejméně sedmnáct. Mnoho dní se Jatim plížíval ulicemi čaru, vyhledávaje příležitost, aby mohl spatřit přijaté šejkovy syny, neboť tušil, že uloupené dítě dostalo i jiné jméno a že bylo vychováno v šejkově rodině.

Šťastná náhoda či vůle Alláhova, jehož úmysly nemůže věřící vždycky pochopit, přivedla Jatima do ulice, kterou právě procházela karavana. Řada obtížených mezků kráčela před nákladními velbloudy, na jejichž bocích se houpala břemena tak veliká, že dva a dva sotva procházeli ulicí. Lidé, kteří se snažili projít proti proudu, tlačili se ke zdem domů, aby je náklady nesrazily k zemi nebo nepřimáčkly ke zdi, všem se to však nepodařilo. Do hulákání honců a hýkání zvířat zazněl náhle výkřik bolesti. Jakési děvče, skoro ještě dítě, bylo sraženo do prachu ulice a nikdo nemohl zastavit pochod nemotorných velbloudích nohou, které jistě děvče rozšlapou. Náhle však se děvče objevilo na hřbetě velblouda a chytilo se provazů, jimiž byl připevněn náklad. Kdo je zachránil v posledním okamžiku? Onen jinoch, který visí na okně domu, drží se pevně mříží a směje se do ulice. A dav tleská a hlučí:

"Hasan, Hasan!" a když karavana přejede, běží muži pod okno a rozevírají paže a volají: "Skoč, skoč! Já tě chytím, Hasane!" Jinoch skočil jako pardál, ne však do náručí, ale mezi muže, proklouzl mezi nimi a odběhl do jiné uličky.

Po tomto setkání nepotřeboval zbožný šerif již jiné důkazy, vždyť každé dítě znalo šejkova Hasana, jako by ho poznalo každé dítě Tazy, které vidělo někdy amila Selima. Jen ušlechtilé rasy zachovávají výraznou podobu svých členů, která je přesvědčivější než dokumenty.

Na to všechno Jatim vzpomínal, a proto jeho zraky nevnímaly obrazy, a tu náhle byl podrážděn jeho sluch stařeckým hlasem a nesmyslnou písničkou.

Jatim rychle pokročil se zdviženou pěstí, ale paže mu klesla, když poznal zpěvačku. Před šerifovým stanem seděla na zkřížených nohou stařena s věncem na rozcuchaných šedivých vlasech, mávala kvetoucí ratolestí vpravo vlevo a zpívala:

Zapadlo slunce,
zašel i měsíc.
Vzejde zas slunce,
vzejde i měsíc.

Píseň neměla melodii a patrně ani další sloky, protože stařena opakovala stále totéž. Jatim ji už znal, jako ji znalo celé údolí.

Byla to Lala, šílená Lala, stále veselá, stále zpívající.

Prorok přikázal věřícím, aby nikdy neubližovali, ale byli milosrdní k těm, jichž rozum Alláh zatemnil, neboť Bůh je moudrý a silný. Věřící pohlížejí s bázní a úctou na pomatené, a jsou-li šílenci mírni, trpí je mezi sebou a poskytují jim rádi almužny; šílená Lala nikdy nikomu neublížila, naopak, milovala děti a přinášela jim z hor a lesů sladké ovoce. Někdy v její ubohé hlavě jako by zasvitl rozum, když jí matky svěřovaly dohled nad malými dětmi; nikde se však nedala na delší dobu upoutat a toulala se po čaru i po okolních duarech.

Návštěva Laly nebyla Jatimovi příjemná, proto jí přísně řekl:

"Zde nesmíš, Lalo, zpívat; ve stanu leží raněný a spí."

"Vím to šerife, a proto zpívám," odpověděla stařena.

Jatim udiveně na ni pohlédl, neboť výraz její tváře ho překvapil. Slova byla sice pošetilá, avšak stařeniny oči hleděly rozumně. Jeho údiv se však proměnil ve zděšení, když ztlumila hlas a řekla vyčítavě: "Myslela jsem, šerife, že jsi moudřejší nežli ostatní. Přišla jsem jen proto, abych tě zastala u Hasana. Jdi do jeskyně a připrav ji pro vznešeného hosta."

"Lalo, ženo, jsi kouzelnice?" vykřikl Jatim, který se zapomněl přetvařovat.

"Jsem jen Lala, šílená Lala," smála se stařena a zametala ratolestí prach před svýma rozpukanýma, černýma nohama.

"Kdo ti povědělo jeskyni?"

"Ty sám a Omar. Nepotřebuje kouzla, kdo se dovede skrýt a poslouchat. Od včerejší noci jsem ležela pod plátnem tvého stanu.

Vím všecko a záleží mi na tom, aby Hasan zůstal v jeskyni."

"Musíš zemřít, Lalo, protože na tvém mlčení závisí Hasanův život."

"Umím lépe mlčet než ty, šerife. Mlčím už sedmnáct let." Stařena vložila hlavu do dlaní, a užaslý šerif spatřil, že se mezi černými, uzlovatými prsty provlékají slzy jako perly.

"Kdo jsi, ženo? Mluv!" zamumlal šerif a dotkl se stařenina ramene.

"Láska, šerife, láska, kterou nikdy nepochopíš. Vidíš mé bosé nohy, které přešly sedmery hory, vidíš mé kostnaté ruce, ty udávily vlky a šakaly, vidíš mou hlavu, ta šílí už deset let, od té doby, kdy jsem ho našla, kdy ho hlídám a za odměnu někdy na něho hledím?

Všecko vidíš, ale nepochopíš, že to všecko je největší rozkoš, neboť tajně trpět pro milovanou bytost je sladší, než

být milována. To je láska."

"Je to Hasan, synovec šejkův," užasl šerif, který dost jasně nechápal, "koho jsi našla?"

"Ne, je to Selim, syn amilův a můj vnuk," odpověděla stařena.

"Necouvej, nelekej se. Divíš se, že ti důvěřuji, divíš se však zbytečně, vím, kdo jsi, protože jsem slyšela tvé modlitby, tvé prosby a výčitky, které jsi vysílal k Alláhovi, bije čelem o zemi. Neznám tvé jméno, avšak myslím, že jsi jeden z amilových poslů, které vyslal za ukradeným dítětem. Nyní víš všecko a půjdeš do jeskyně, zatím budu já pečovat o nemocného. Jdi, práce je mnoho." Stařena usedla, vyňala z mošny dvě ječmenné placky, podala jednu šerifovi a z druhé lámala pro sebe.

Byť i nebyl Jatim přesvědčen, byl přece přemožen a uposlechl stařenina rozkazu. Dovedla-li Lala opatrovat děti, dovede posloužit i Hasanovi, bude-li něco žádat. V stařeninych řečech bylo sice mnoho pošetilostí, ba zjevného bláznovství, avšak nebylo v nich nic nebezpečného, proto jí mohl nemocného svěřit. Ať se jen domnívá, že je babička, vždyť to bývá oblíbená domněnka i rozumných žen, jen když bude opatrovat domnělého vnuka.

Jatim plnil zatím pytel nejpotřebnějšími věcmi. Bylo to vlastně stěhování, jemuž za tolik let, která uplynula od doby, kdy opustil Tazu, už přivykl.

Slíbil, že se brzo vrátí, a odešel k potoku. Zmizel z duaru, aniž kdo pozoroval jeho odchod.

K poledni se vrátil do stanu a byl velmi překvapen, když mu Lala předložila teplé jídlo, sice jen prosnou kaši, omaštěnou olivovým olejem, ale velmi chutnou.

Odpoledne odnesl šerif poslední věci, a než se schýlil den k večeru, upravil nosítka, která zde honci zanechali, a podsunul je pod Hasanovo lůžko tak opatrně, že nemocný nepocítil bolest. Léky a masti působily zajisté konejšivě, raněný jinoch si na bolesti nenařikal a jen dřímal.

Omar splnil svůj slib přesně.

Když tma zastřela údolí, zmizela Lala ze stanu, aniž to šerif zpozoroval. Asi po hodině se ozval křik jestřába a za chvíli nato zaduněla země pod kopyty koně.

Omar byl nyní rozechvělejší než ráno a pobízel, aby Hasan byl rychle přenesen.

Šerif se na nic netázal, uvedl Omara do stanu, chopil se těhlí u hlavy a pokynul k nohám.

Vyšli do tmavé chladné noci. Hasan se probudil a zasténal, avšak Omarův šepot ho upokojil. Omarův kůň, jehož sedlo bylo po obou stranách obtěžkáno vaky šel za muži, skláněje hlavu až k zemi, aby se čichem přesvědčil, neztratil-li stopu a je-li cesta bezpečná.

Nosiči museli často odpočívat, neboť i lehké břemeno se pronese, trvá-li cesta celou hodinu a musí-li noha zkoumat půdu, než učiní bezpečný krok. Teprve když dospěli k horám, vystoupila ubývající luna nad lesy a osvětlila příkré stráně, mezi nimiž se vinulo koryto vyschlé horské bystřiny. Holé obrovské balvany trčící ze strání, zabraňovaly nosičům v pochodu, ale šerif je opatrně obcházel, a když dospěl s Omarem k největšímu, pozdravil ho jako svůj příští dům. Kdysi dávno a dávno se balvan v základech naklonil a opřel svou hlavu jako unaveny dělník. Tím povstala dlouhá asi tři metry vysoká chodba, kterou na jedné straně ucpala vodní strž kamením a hlínou. Skály přilehly k sobě tak pevně a vody snesly na ně za věky tolik prsti, že tam kapka vody nepronikla do chodby, jejíž podlaha z drobounkého kamení a písku neposkytla potravu rostlinstvu a zůstala prázdná a suchá.

Omar se podivil, že v jeskyni hoří kahan avšak šerif upokojil Omara, že kahan zde hoří již od jeho dnešní odpolední návštěvy.

Po chvilce odpočíval Hasan na lůžku v novém obydlí. Chladný noční vzduch zapudil dřímotu a vrátil mu vědomí. Hasan byl ovšem zvědav, proč ho přenesli ze stanu, ale šerif ho žádal aby ukrotil svou zvědavost do rána, Snad by se Hasan nebyl dal upokojit slibem kdyby k němu nepřistoupil Omar, v jehož obličeji se zračil zármutek.

"Drahý Hasane," pravil "ponechám tě v péči šerifově a prosím tě, abys poslouchal jeho rady. Musím odejít snad na dlouhou dobu, avšak má mysl a mé srdce budou stále u tebe. Alláh tě opatruj!"

Více nemohl říci; políbil Hasana na oči, na rty a odkvapil, s ozvěnou drahého hlasu, vzývajícího Alláha, aby ho provázel a šťastně přivedl zpět.

Tak zmizel Hasan i šerif z duaru a nikdo nezvěděl, kam se poděli. Překvapující zprávy a překotné události zahladily i vzpomínku na ně a nikdo po nich nepátral.

Nikdo? Ó, ano! Paní Dadala vyslala tucet zvědů po celém údolí, ale všichni se vrátili jen s různými zprávami o lidech, kteří se zřítili do propasti, o poutnících roztrhaných zvěří, o karavaně otrokářů. Nikdo z nich však nepřivedl ani šerifa, ani nepřinesl spanilou Hasanovu hlavu...

TOUHA PO KOŘISTI

Jako když divoký vichr duje do hořící suché trávy na stepi a roznáší tisíce a tisíce ohnivých jisker, které opět zapalují, tak lítaly po celém Atlasu zprávy a rozkazy, vyhrůžky i sliby o loupežné výpravě proti báječné Taze, o výpravě tak velkolepé, že není pamětníka podobné události. Bájilo se o síle vojska šejka Mohameda, neboť mnozí tvrdili, že přivede k Taze sto tisíc bojovníků, bájilo se o bohatství Tazy, kde každý dům skrývá poklady, bájilo se o pomoci sultánově, že vypraví proti šejkovi celou armádu. I když rozvážnější muži připouštěli, že pravda bude asi v polovici, posmívali se jim nadšenci a opouštějíce stáda, čary i duary, hnali se o překot do údolí Sebu k velikému vůdci, který sliboval, že spálí a rozboří město a ponechá každému kořist, kterou si uchvátí.

Jak ochotně a opovržlivě zamítali bojovníci pověst o pomoci sultánově a veřejně se posmívali jeho deseti tisícům

otrhaných a hladových vojáků, tak ochotně přijímali zprávy o báječném bohatství města, Jehož hradby jsou z hlíny a obyvatelé tak tuční a líní, že je otroci jen převalují, když jsou otlačeni od ležení.

Nejbarvitěji líčili obraz Tazy ti, kdož ani nevěděli, kde město leží. Ti, kdož bydlili celý život pod stany, tvrdili, že v Taze jsou mramorové paláce s vodotrysky na dvorech a mešity se zlatými stropy, posázenými stříbrnými hvězdami. Ti, kdož se odívali hrubým burnusem z velbloudí vlny, vypravovali o hedvábí, brokátu a mušelínu, do nichž se v Taze oblékají všichni muži a ženy. Ti, kdož pásli jen kozy, horovali o arabských koních a ohradách tučného skotu, ale všichni bez rozdílu se těšili, že si naberou plné měchy šperků a uchvátí jednu, dvě z černookých krasavic které opovrhují tučnými měšťáky a umírají touhou po statečných bojovnících z hor.

Avšak nejen muži, i ženy byly zachváceny horečkou po loupeži. Copak ženy nepotřebuji korále, šperky, závoje, voňavky, cukrovinky, safiánové a kordovanské střevíčky zdobené drahými kameny? Takového zboží jsou v Taze plné bazary a v každém paláci je jich na kupy. Muži by na ně zapomněli, proto si ženy pro ně půjdou samy, až bojovníci rozházejí hradby.

Děti div neplakaly, že se nesmějí zúčastnit výpravy a musí hlídat opuštěná stáda a duary se stařenami a chvějícími se starci, kteří tvrdili, že by také ještě unesli kopí a napjali luk, jen kdyby je ti mladší pustili. Vzpomínali na své hrdinské činy a obtížili svůj život tolika lživými loupežemi a vraždami, až se dívkám tajil v prsou dech.

Také v čaru šejkově mělo vypravování poslů úžasný účinek.

Sám šejk Halef se rozhodl, že se zúčastní výpravy a vezme s sebou Omara a synovce Aziza, kdežto mladšímu Tarikovi svěří čar.

Omar vyslechl rozkaz otcův klidně, neboť věřil, že je Hasan v bezpečí, a všecko ostatní mu bylo lhostejné. Již od dětství nemiloval ani hrubého a lakomého otce, ani mstivou a zlou matku, a byl oddán mladšímu bratru Hasanovi. Jak to lze vysvětlit? Hasan byl sice vždy odstrkován, avšak dostávalo se mu přece stravy a obleku jako synům šejkovým, ba i do školy s nimi chodil a zúčastnil se všech her, cvičení se zbraní a jízdy na polodivokých koních.

Musel být tedy podoben všem ostatním chlapcům kmene. Zajisté, jen kdyby byl z nich, ale Hasan se lišil ode všech chlapců tělem i duchem, jako se liší ušlechtilý štěp od divokého křoví. Z dědictví po předcích jako z bohatého pramene se vytvořily vlastnosti, o jakých divoké kmeny neměly ani ponětí. Jeho láska k trpícím, jeho ochotná pomoc slabým, jeho pravdomluvnost, spravedlnost a náhlý prudký hněv, vybuchující proti ničemnosti, nedaly se naučit, to vše vězelo v jeho krvi a v jeho nervech. Byl orlem mezi jestřáby a lvem mezi šakaly. Byl však něžný jako dívka a jeho šlechetnost, kterou nemohli polodivocí druzi pochopit, jevila se v jejich očích jako podivínství.

Hasan si toho všeho nebyl vědom, nesl krásné ovoce, protože jeho míza byla ušlechtilá. A právě tyto vlastnosti, probouzející a rozvíjející se od dětství, působily na vnímavou Omarovu mysl tak, že si starší chlapec zamiloval mladšího vášnivou a nepřemítající láskou.

Tarik a Aziz měli Hasana také rádi, těm však imponoval jen odvahou, obratností a skromností. Hasan neodmítl nejodvážnější podnik, avšak odmítal jakýkoliv podíl, a proto byl všude vítaným společníkem.

Když se ve všeobecném zmatku a v horečných přípravách roznesla pověst, že Hasan nejspíše podlehl těžkému zranění, jež vidělo tolik nosičů, kteří tuto pověst horlivě rozhlašovali, ustálilo se mínění, že šerif prchl ze strachu před šejkovým hněvem. To bylo Omarovi velmi vhod a vnuklo i šejkovi, který se dozvěděl o Mohamedově dopisu paní Dadale myšlenku, aby vůdci poselstva, když se sháněl po sestřenci šejkovy ženy, předvedl Aziza. Kdo by mohl poznat záměnu?

A tak, když se bojovníci ze všech duarů shlukli v čaru šejka Halefa, byl ustanoven den odjezdu. Omar se již neodvážil do jeskyně, neboť mu otec uložil rozdělení davů v čety a vyslal ho jako předvoj o den dříve, než vyrazí sám.

"Tariku," pravil Omar k bratru, když už seděl v sedle, "slib mi, že kdyby se Hasan přece někdy objevil, že mu budeš pomáhat ve všem, oč tě požádá, a že o něm nepovíš matce." Tarik hleděl udiveně na bratra, avšak když Omar naléhal, podal mu ruku na důkaz slibu. Proč by nesvolil? Hasan je mrtev a nikdy se nevrátí...

SUPI SE SLÉTAJÍ

Šejk Riatů, Mohamed Hamidi el Nasir, byl nejen výborný diplomat a statečný bojovník, ale i moudrý stratég. Zvolil důmyslně za shromaždiště vojsk široké údolí řeky Sebu, která teče obloukem k severu, a když napojí sídelní město Fez, žene své vody k severozápadu do Atlantického oceánu. Pro tak veliké množství lidí a zvířat je nejdůležitější voda a pro četná stáda kočovných bojovníků, kteří se musí starat o stravování, jsou nezbytné dostatečné pastviny. Na to všecko pamatoval chytrý šejk Mohamed a nedovolil, aby stáda kmenů vypásla trávu před příchodem bojovníků na pohoří, které vybíhá z Velikého Atlasu k severovýchodu a jehož poslední skály trčí nad Melujou. Toto pohoří se podobá vysokému mostu, po němž půjde vůdce, zatímco se jeho přečetné voje povalí jako laviny po obou bocích pohoří, jednak údolím řeky Sebu a jednak hlubokým údolím řeky Sezimy. Asi v polovici tohoto pohoří odbočuje horská rozsocha v pravém úhlu přímo k západu a uzavírá tak rozsáhlou rovinu, v níž trůní na kopci prokletá Taza s vysokými valy a věžemi. Kdyby byl měl šejk Mohamed děla, mohl z těchto vrchů rozstřílet Tazu, aniž by ztratil jediného muže, šejk Mohamed však neměl děla, a proto se spoléhal na tisíce chtivých lupičů, kteří zaplaví celou rovinu jako mořské vlny, v nichž Taza musí utonout.

Z tábora u řeky Sebu, kde shromažďoval bojovníky nejvzácnějších kmenů a své Riaty, mohl snadno vysílat hlídky až k Fezu, aby mu přinášely zprávy, zda se sultánova vojska připravují k boji.

Toto výborné opatření drželo i sultána v šachu, protože nebylo vyloučeno, že by se šejk Mohamed se svými lupiči dříve nevrhl na Fez než na Tazu, kdyby sultán oslabil městskou posádku.

Šejk Mohamed byl neupřímný i ke svým spojencům, jinak mluvil ve shromáždění všech a jinak s každým zvlášť, každý vůdce kmene tajil škodolibou radost, protože si odnášel od něho zvláštní sliby.

Avšak šejk Mohamed byl i výborný znalec lidské povahy a dovedl vybičovat vášně svých bojovníků až k zoufalosti. Vymlouval se, že stále ještě očekává příchod vzdálených kmenů a radoval se z děsných běd táborů. Na šedesát tisíc lidí, koní, mezků, velbloudů, skotu a bravu se pražilo pod nelítostným sluncem. Milióny much, ovádů, vos a tiplic padaly v mracích na lidi i zvířata, trýznily je, vnikaly jim do uší, úst a očí.

Jako strojník, který potřebuje v kotli nejvyšší napětí páry a drží ruku na ventilu, aby mžikem povolil, když hrozí výbuch, tak stál na horském hřbetu šejk Mohamed a držel rozpřažené paže nad oběma tábory.

Mohamed Hamidi nemiloval válečné rady, a proto se obklopil pouze svými příbuznými. Mezi nimi se úplně ztrácel šejk Halef, byl mrzutý, nedostalo se mu přijeti, jakého očekával. Šejk Mohamed měl oči jen pro Azize, domníval se, že je to onen zmetek, uloupený amírův syn, který měl vrazit dýku do srdce vlastního otce.

Šejk Mohamed Hamidi neznal osobně amíra Selima, nemohl pátrat po rodové podobě, přece však očekával statečnějšího a divočejšího mladíka, než byl Aziz, který se honosil sice štíhlou a silnou postavou a příjemným obličejem, avšak nijak nevynikal nad své vrstevníky.

"Domníval jsem se, že mi přivedeš supa," vykřikl na šejka Halefa, "a ty mi přivádíš sotva ostříže. Nu, uvidíme. A ty, jak ti říkají? Aziz? Nenávidíš Tazu?"

"Jako peklo, vznešený, šejku," odpověděl Aziz, protože i on byl z rodu lupičů a nomádů, kteří nenáviděli měšťáky a opovrhovali jimi.

"Podíváš se do toho pekla," pravil šejk, "až rozmetáme jeho zdi.

Nevzdaluj se ode mne!" Omarovi se nedostalo ani cti, aby směl předstoupit před tvář vznešeného šejka, musil držet na uzdě bojovníky a hlídat stáda, vždyť i zde si kradli spojenci všecko, co nebylo dostatečně bráněno.

Když už docházelo v táborech k bitkám a vroucí kotle užuž praskaly, povolil šejk záklopku a rozkázal, aby se houfy hnuly k severu - k Taze.

Sedě na vysokém koni, vyjel na vrchol skály, odkud viděl svá vojska jako na dlani. Po pravé straně jeli v čele Riati na pěkných koních. Hezcí, silní mužové štíhlých postav, zahalených v bílé pláště, s dlouhými puškami na plecích a s meči po boku, obstáli by jako vojsko i před zraky evropského vojevůdce, avšak to, co se valilo za nimi, byla jen chátra.

Levý proud vedli nejlepší jezdci a výborní bojovníci kmene Beni Wuarain, za nimi šla stáda velbloudů jízdních i nákladních.

Bojovníků si šejk velmi vážil, bylo jich tři tisíce a všichni měli pušky a šavle. Pak se hnali jako stádo vlků divocí Šalohové na vychrtlých, ale vytrvalých koních a řinčeli plechovými krunýři, které jim kryly prsa i záda.

Houfy ozbrojených mužů, stáda dobytka a spousty nejrůznějších vozidel táhly několik hodin, nikdo nedbal na pořádek, jedni překáželi druhým a každý hleděl využitkovat volného místa pro sebe.

Vůdce celé spousty, jež se podobala spíše stěhování národů než pochodu vojska, stál dosud na skále, očekávaje i z pravé strany znamenité jezdce a statečné bojovníky Rifany, kteří tvořili zadní voj, a vlevo se měli objevit nejkrásnější lidé "Říše západu", Amargové, osobní vojevůdcova stráž.

Podle šejkova rozkazu se měly houfy zastavit na kopcích, uzavírajících na jihu rovinu, odkud bylo lze dohlédnout na Tazu tak snadno, že bystré oči mohly rozeznat jednotlivé domy, mešity i strážné věže. Tam měly sbory přenocovat a vůdcové vyslechnout poslední rozkazy před útokem.

Za noci spatřili Tazané, kteří již dávno věděli o připravované válce, že celý jižní obzor hoří, a podle počtu plamenů mohli odhadnout přibližný počet nepřátel. Nepočítali je. Věděli, že nastane boj na život a na smrt, až do úplného vyhlazení, a proto se připravovali podle rozkazů amilových. Jako vladař města přijal šejkovu výzvu důstojně, ale s pevným odhodláním, že město uhájí.

Amil dal do města přepravit veliké zásoby potravin a naplnit všechny cisterny vodou přesto, že vodovod napájel veřejné nádrže a kašny. Všechny háje kolem města dal vysekat a pobořit všecky stáje v údolí, aby nepřátelé nenalezli nikde skrýš ani útulek. Ale nade všecko udržoval v celém městě přísnou kázeň a bojovného ducha, nebylo jediného zrádce ani zbabělce, který by se bez boje vzdal za výkupné.

Tak stáli proti sobě dva muži, odhodlaní k strašlivému zápasu.

Oba věřili v neodvratný osud, jeden spoléhal na převahu loupežných hord, druhý důvěřoval důmyslu a statečnosti obránců.

MOŘE PROTRHLO HRÁZE

Šejk Mohamed Hamidi musil užít strašných hrozeb a pomoci svých věrných Riatů a Amargů, aby udržel spousty svých divokých pomocníků, kteří se při prvním rozbřesku dne chtěli vrhnout do údolí a dobýt Tazy jediným útokem.

Teprve po prudkých hádkách se podařilo vůdci přemluvit šejky kmenů, že je nutno, aby Taza byla obklíčena ze všech stran a aby útočící vyčkali na povel k všeobecnému útoku.

Aby šejk získal dostatek času, vyslal k městu parlamentáře, kteří měli amilovi a měšťanům nabídnout podmínky. Mohamed Hamidi nežádal nic více a nic méně, než aby obyvatelé Tazy opustili město a ponechali v něm všecko tak, jak stojí a leží. Za to jim sliboval život a volný odchod k severu. Šejkovi poslové však nebyli ani vpuštěni do města a velitel stráží u brány Gebour jim důtklivě radil, aby se rychle vrátili do hor, protože s loupežníky nebude nikdo vyjednávat.

V městě byl klid. Obránci, kteří vystřídali noční stráže, stáli od svítání na svých místech se zbraněmi v rukou. Žid

Samuel Rubin, velitel děl vyrobených pod jeho dozorem, obcházel na hradbách, aby se přesvědčil, že jeho lidé odění do hnědých plášťů a s vlasy od krku až k temeni vystříhanými, jsou na svých místech a udržují ohně k zapalování doutnáků. Šedesát děl stálo na hradbách a jejich jícny byly namířeny na všechny strany.

Na valech bylo tak ticho, že bylo slyšet hlas mubaligův, který se modlil před mešitou 93. suru "o jasném dni", a obránci opakovali slova modlitby po něm. "Ve jménu Boha nejvýš milosrdného! Za jasného dne, za noci, když temní, neopustil tě Pán a nikoliv tě nenáviděl. Vskutku jest na onom světě lépe než na tomto. Vpravdě dostaneš pána, s nímž budeš spokojen. Zda tě nenašel jako sirotka a neujal se tebe? A když jsi bloudil, zda tě nevedl, a když jsi byl chud, zda tě neobohatil? Proto i ty se ujímej sirotků a nešiď jich a nezapuzuj žebráků, ale zvěstuj dobrotu svého pána!" Amil Selim přicházel v průvodu starců a nejpřednějších mužů města od brány Bab el Rihr k bráně Bab Djema a vystoupil na hradby. Za čtrnáct let zmužněl, ale také zestaral, zármutek nad ztrátou synáčka hlodal stále v jeho srdci. Kdykoli pohleděl na krásnou Nefisu, kdykoli líbal ruce své matky, vždycky uslyšel vzdech "Selim", a kdykoli se mu zavěsila na krk krásná dcerka Hamane, zdálo se mu, že slyší hlas chlapečkův a cítí jeho ručky, jež tenkrát dosahovaly jen k otcovým kolenům. Také starosti o bezpečnost města vyryly mnohou vrásku u jeho očních víček a uloupily ho o mnohou hodinu spánku. A přece byl stále krásný a vznešený, když tu stál v lesklém brnění v kruhu starců a pohlížel na náhorní planinu k pohřebišti a k pramenům, odkud přicházela podzemním potrubím do města, voda. Bylo zřejmé, že hluboce přemýšlí a že ho znepokojuje víc tajná myšlenka než ohromná záplava nepřátel.

Odstoupil z kruhu starců, pokynul Samuelovi, který se přidal k průvodu, a poodešel s ním. Odvrátil se úmyslně od planiny a přikazoval veliteli děl, aby měl zvláště tuto planinu na zřeteli a pilně ji ostřeloval.

Ještě nedomluvil, když se strhl před hradbami křik. Asi padesát jezdců se hnalo k hradbám. Mávali dlouhými puškami nad hlavami a vyskakovali ze třmenů, klečeli nebo stáli na sedlech uhánějících koní.

Bylo to vyzvání k osobním potyčkám, avšak na hradbách panovalo ticho, brána zůstala uzavřena. Jezdci ještě chvíli hulákali a potom pohrozili městu a odklusali ke svým.

Slunce dostupovalo k vrchu své dráhy, když náhle, zdánlivě bez jakéhokoli povelu, se vznesl k žhoucím nebesům výkřik z tisícerých hrdel, a jako když se houfy ptactva vznesou z polí k letu, hnaly se ze všech stran proti Taze mraky bojovníků. Byly to vlny rozbouřeného moře, které jistě prudkým nárazem rozdrtí ocelové boky korábu a přerazí jeho stěžně. Jezdci i pěší se hnali bez pořádku a kázně, nikdo se nechtěl nechat předstihnout.

Zdálo se, že obránci zkameněli hrůzou. Útočníci doběhli již k městu na pět, šest set kroků, když se náhle řítila klenba nebeská a země zakolísala. Všech šedesát děl zahřmělo současně. Sotvaže dozněl jejich rachot, ozval se zoufalý výkřik a zděšení. Útočníci padali jako pokoseni, nejen ti, kteří byli zasaženi, ale i ti, kteří byli omráčeni hlukem a leknutím. Celé ulice zůstaly prázdné a jako se prve hnali útočníci k městu, tak nyní od něho prchali.

A město Taza opět umlklo a stálo posupně, vztyčujíc hrdě věže k nelítostnému nebi.

Šejk Mohamed Hamidi očekával, že Taza užije svých děl, o jejichž výrobě věděl, přece však netušil takový účinek. Již při prvním útoku ztratil nejméně šest set lidí a z hradeb městských se nevydrolil ani kamínek. Šejk se však příliš nermoutil, toto poučení zkrotí zpupné a neposlušné pohlaváry kmenů. Přijdou prosit o radu, nebylo však radno, aby uznával porážku, vrtkavé kmeny by utekly do hor právě tak rychle, jako se daly zlákat vyhlídkou na snadnou kořist. Proto rozkázal, aby byli svoláni všichni vladaři kmenů, a tak se rozlítil nad jejich neposlušností, že i nejstatečnější před ním ustupovali.

"Chcete zničit své lidi, vy pošetilci?" křičel vrchní vůdce. "Kde zůstal váš rozum? Nevaroval jsem vás? Jste jako rozpustilí chlapci, kteří jdou s pruty na vlka. Dobře vám tak, takové neposlušné lidi nemohu potřebovat." Šejkové horských kmenů, kteří vskutku dali povel k útoku, přišli do rady, aby vyčítali Mohamedovi, že je podvedl, když je neupozornil na děla. Nyní však bázlivě ustupovali a snášeli nejhorší urážky. Rada skončila přísným usnesením, že se bez rozkazu nejvyššího velitele nesmí nic podniknout, a vyhrůžkou, že bojovníci, kteří neuposlechnou, budou ihned vyloučeni a zahnáni do hor.

Mohamed uznával, že je nutno, aby po tomto překvapení dobyl nějakého úspěchu, a proto nařídil noční útok. Ale i tento pokus selhal. Tazané bděli i v noci a z hradebních věží metali tak jasné světlo, že je nebylo lze překvapit. Děla opět hřměla a rvala ze zástupů celé řady. Ostatní přece jen útočili, ale nedostali se dále než k příkopům, kde je uvítal déšť kulí a šípů.

Strašný boj, trvající celou noc, stál šejka Mohameda Hamidi dva tisíce mrtvých a dvakrát tolik raněných.

Po této porážce odešli z tábora synové kmene Tsoul, kteří ztratili polovici svého mužstva a k výpravě se dali jen přinutit. Když se zpráva o jejich odchodu donesla až k Mohamedovi, zbledli i jeho přátelé. Přísahal při bradě Prorokově, že setře kmen Tsoul s povrchem země jako Tazu a že rozmetá i hroby jejich otců.

Vůdcové kmenů svěsili hlavy, neboť teprve nyní poznali, kdo je jejich skutečným pánem. Tisíc Riatů, vyslaných za zbytkem kmene Tsoul, vykonalo šejkovu hrozbu.

Mohamed Hamidi poznal po opětovných útocích, že nepřítelova děla střílejí vždy v téže čáře, a usoudil, že jsou nejspíš zazděna a že se nemohou otáčet ani vpravo, ani vlevo. Vytyčil tedy tyto ulice a při novém útoku se přesvědčil o správnosti své domněnky. Koule, vystřelené z děl, nezasahovaly jeho čety, které hnal v úzkých pruzích proti městským hradbám. Avšak i tyto čety bývaly vždycky odraženy, hradby byly vysoké a obránci sestřelovali útočníky, kteří se snažili vyšplhat po příkrých zdech. Ani kozí národ Metalsů nic nepořídil a jejich vyhublá těla plnila bahnité příkopy.

Šejk pochopil, že je třeba žebříků, úderných beranů a věží.

O žebříky nebyla nouze, jehličnaté stromy, jejichž větve bojovníci usekali na délku paže od kmene, je nahradily, hůře bylo s praky a berany, které měly vrhat balvany do hradeb a bran města. Šejk užil nejdávnějšího způsobu a dal vyrobit praky a berany z pružných kmenů stromových a ze silných provazů. Největší péči však věnoval pohyblivým věžím, které dal vytesat z klád a ověsit tlustými kožemi až do druhého patra. Byla to vlastně kostra věže podobná vysokému komolému jehlanu.

Podaří-li se útočníkům přepravit věž až k hradbám, mohou bojovníci, chráněni volně zavěšenými kožemi, od nichž se odrážejí šípy i koule, střílet přes hradby a ostřelovat zvláště vůdce.

Šejkovým vojskům se podařilo přes všechen odpor obležených přepravit k městským hradbám čtyři věže a metat z nich střely tak jistě, že Tazané padali i v ulicích města.

Amil Selim rozkázal, aby byla otevřena brána. Pět set jezdců vyrazilo z města, rozehnalo desetkrát početnější houfy a měšťané, kteří se vyhrnuli za jezdci, rozmetali sekerami věž, než je nový nápor nepřátel zahnal opět za bránu.

Takové výpady podnikali jezdci ze všech čtyř bran, vždy tak neočekávaně a s takovým úspěchem, že sami útočníci zatarasili zvenčí brány, aby zabránili výpadům.

Samuel Rubin zatím pracoval se svými souvěrci, aby učinil děla pohyblivými. Se zazděnými děly se nedalo nic dělat, měl však v dílnách ulité roury, které usazoval na silné kovové desky, jimiž bylo možno otáčet. Potřeboval k tomu týden. Když jeho souvěrci vytáhli pohyblivá děla na hradby, rozmetal několika ranami věže i berany a šejk Mohamed si rval bradu a přísahal, že dá Samuela ukřižovat.

Přestože se Tazané statečně bránili, k výpadům sami probourali své hradby a ve třech nedělích pobili na dvacet tisíc nepřátel, zbývalo ještě nejméně šedesát tisíc rozvášněných démonů, kteří hořeli touhou po pomstě i chtivostí zmocnit se nikoli pokladů, ale těch proklatých děl. S děly stali by se pány říše, ba celého světa, s děly by dobyli nejen Tazu, nýbrž i Fez, Maroko, Mekinezu a přinutili by i sultána k poslušnosti.

Šejk Mohamed Hamidi byl nespokojen, denně se přesvědčoval, že města nedobude. Musí tedy užít lsti, musí zlomit hrdinského ducha obránců, musí zasáhnout srdce jejich vůdce.

Na tuto myšlenku ho přivedl pohled na Azize.

"Zítra půjdeš s poselstvím," pravil k jinochovi. "Bedlivě si všimni amila, až se vrátíš, povím ti proč." Nazítří po druhé ranní modlitbě se blížil k městským hradbám hlouček jezdců pod bílým praporem a žádal o vstup do města. Marně.

"Přijmi aspoň dopis pro amila!" volal jinoch k veliteli stráží.

"Jsem Aziz, šejkův synovec, a přináším důležité zprávy." "Nedbám o ně," odpověděl strážný, "avšak dopis mohu přijmout." A tak se stalo, že amil Selim prožil znova bolest, na kterou se snažil zapomenout.

Šejk Mohamed Hamidi psal v dopise, který byl doručen amilovi:

AMILE SELIME, NENAVRHUJI TI ANI PŘÍMĚŘÍ, ANI MÍR, PROTOŽE TAZY DOBUDU A ŠLÁPNU NA ZPUPNOU JEJÍ HLAVU. DŘÍVE VŠAK CHCI SPÁLIT TVÉ SRDCE. NEMÝLIL SES PŘED ČTRNÁCTI LETY, ŽE JSEM DAL ODVÉST TVÉHO SYNKA DO HOR, ABYCH OTRÁVIL JEHO SRDCE A DUŠI PŘESVĚDČENÍM, ŽE TY JSI VRAH JEHO RODIČŮ A ŽE JEHO POVINNOST JE, ABY VRAZIL DÝKU DO TVÉHO SRDCE. TO JE MÁ POMSTA A ODPLATA ZA POHANU, KTEROU JSI MI ZPŮSOBIL. ANI KOULE Z TVÝCH DĚL A PUŠEK, ANI ŠÍPY Z TVÝCH LUKŮ HO NEZASÁHNOU, ALE JEHO DÝKA ZASÁHNE TEBE.

Amil přečetl dopis a vhodil jej do ohně. "Je to úskok zklamaného nepřítele," řekl, "je to lež," opakoval si znova a znova, vzpomínka na dítě však vězela pevně v jeho skráni. Amil Selim se již smířil s myšlenkou, že jeho synáček je dávno mrtev. Tento hanebný dopis však jitřil jako žhavé železo staré jizvy. Tenkrát, před čtrnácti roky, když amil nabízel obrovské výkupné za synáčka, zapřel šejk jakékoli účastenství, dnes se přiznává k loupeži. Proč si na to vzpomíná právě dnes? Proč jitří starou ránu? Jistě jen proto, aby ho znepokojil, aby zármutkem zatemnil jeho mysl.

Chce ochromit otcovské srdce a paži, ale namáhá se nadarmo.

Vše to si amil říkal, ale dopis přece jen vykonal aspoň zčásti svůj úkol. Amil Selim trpěl, o šejkově dopisu se však zmínil jen starším města: "Mohamed Hamidi mě vyzývá, abychom se vzdali," pravil, "vhodil jsem však jeho dopis do ohně, kam patřil." A městští starší to schválili.

Daleko hůře přijal šejk Mohamed zprávu, že jeho poselství bylo odmítnuto a že snad jeho dopis nebyl amilovi ani odevzdán.

Ztýral Azize, vyčítaje mu zbabělost, a tak se rozhněval, že svolal šejky k poradě a nařídil noční útok. "Půjdu s vámi," pravil, "a dokud svými těly nevyplníte příkopy, aby mohli moji bojovníci po nich přejít na hradby neustoupím." Byla to tvrdá řeč, ale všichni chápali hněv Mohamedův, po dvaceti útocích nedobyli nejmenšího úspěchu a výpady městské jízdy byly čím dále tím častější a odvážnější. To vše působilo na těkavé mysli divokých bojovníků velmi dráždivě.

Šejkové nešetřili nikdy své lidi, dnes však byli odhodláni obětovat třeba polovinu z nich, jen když se dostane druhá polovina do města.

A tak za tmavé noci se rozvířil prudší boj, než byly všechny dřívější. Samuelova děla hřměla, koule hvízdaly, šípy svištěly, šavle a meče chřestily, kopí praskala a zvuky, jež vyrážela tisícerá hrdla, nepodobaly se ani zvukům lidským.

Stalo se, jak poručil šejk Mohamed, že těla padlých útočníků vyplnila příkopy a že se celé roje nejobratnějších bojovníků draly na hradby kde se utkávaly v boji muž proti muži, často beze zbraně a zápasili spolu jako gladiátoři.

Město hlučelo jako překocený úl a dunivé rány děl, zdržujících přívaly útočníků, otřásaly hradbami a všemi domy. Bojovalo se všude a i ti, kdo neměli zbraně, přispěchali na pomoc a svalovali na útočníky balvany a těžká břevna, připravená na hradbách. Boj trval do jitřních hodin a těm, kdo útok přežili a jejichž unavené paže bezvládně visely podle těla, se zdálo, že soudný den nebude horší.

Šejk Mohamed Hamidi byl opět poražen a musel ustoupit, avšak Taza nejásala, neboť zaplatila vítězství příliš draze. Šest tisíc občanů padlo a mezi nimi ze všech nejvzácnější, jejich opora a nejjistější naděje. Na hromadě padlých bojovníků odpočíval mrtev amil Selim. Jeho osud se naplnil, Alláh povolal jeho duši do ráje. Ať již dobře mířená nebo zbloudilá koule pronikla mu spánky a zmařila jeho život, jako když vichr strhne květ.

Naštěstí odtáhli útočníci tak daleko od města, že neslyšeli Tazany, když odnášeli své raněné a pohřbívali mrtvé.

Samuel Rubin šel před nosiči, kteří odnášeli amilovo tělo do paláce. Nikdo se nepozastavil nad tím, že žid vchází

první do paláce.

"Vznešená paní," pozdravil starou kněžnu, která vyšla průvodu vstříc, "ejhle, osud hrdiny! Hospodin či Alláh - Jeden jest jen Bůh, dává srdce lví jen těm mužům, které obmyslil velikými úkoly, a volá je zpět, když dílo vykonali." Jeho hlas i postoj prozrazovaly hluboký zármutek, avšak i klid a odevzdanost.

Nosiči složili nosítka v patiu a odstoupili. A stará kněžna Hanifa, nesouc na svých schýlených ramenou největší tíži, přijala i tuto a šla, aby zvěstovala snaše a vnučce, že je opustil muž, jehož milovaly více než svého Boha a než svůj život, že osiřely.

A bolest a nářek, který naplnil amilův palác, mísily se s bolestí a nářkem tisíců, neboť skoro v každém domě oplakávali mrtvého anebo naříkali nad těžce raněným.

V této době veliké skleslosti mysli bylo nutno, aby se objevil silný muž, který by dodal občanům opět odvahy.

A hle! V městě s převážnou většinou Arabů byl tímto mužem žid - Samuel Rubin.

Přijali ho za svého vůdce nejen bojovníci, ale i měšťané. V době velikého nebezpečí zapomínají lidé na rozdíl víry i stavu.

Samuel Rubin netoužil po hodnosti, ale nevyhnul se odpovědnosti, dbal nejprve o to, aby se zpráva o amilově smrti nevynesla z města, potom rozkázal, aby mrtví byli ihned pohřbeni do městských valů a aby ranění byli dobře opatřeni.

Na sta rukou opravovalo hradby a v dílnách se horečně pracovalo, neboť děla po mnohých ranách praskala a musela být nahrazena novými.

Samuel Rubin věděl, že šejk Mohamed bude opětovat útoky, vždyť při posledním pronikly jeho sbory až do ulic města. Ale když chtěli měšťané podle barbarského zvyku svrhnout těla nepřátel do příkopů, rozkázal Samuel, aby pohřbili nejen ta těla, která zůstala v městě, ale aby zasypali i mrtvoly, které naplnily příkopy. Poučoval neochotné, že by rozkládající se mrtvoly vyhubily nemocemi město dříve a jistěji, než šípy a koule nepřátel.

Amilova rodina si nepřála slavný pohřeb pro Selima, prosila jen o klid. Věrní služebníci pohřbili sami milovaného pána v zahradě paláce pod mandloň, kde amil tak rád sedával, když odpočíval v kruhu svých nejmilejších. Tam prodlévaly po mnoho hodin všechny tři ženy, klekaly často na hrob a rozmlouvaly s drahým nebožtíkem, jako by je mohl slyšet. Vypravovaly mu o své lásce a o bolesti, že nemohly odejít s ním...

OPĚT NABI EL SAHIR

Po strašné porážce při posledním útoku na Tazu se Mohamed Hamidi přesvědčil, že jeho autorita značně poklesla a že jeho spojenci reptají až příliš hlasitě. V táboře řádily nemoci, protože se nikdo nestaral o čistotu, potrava byla čím dále tím bídnější. Některé tlupy odcházely tajně za noci, ne aby dezertovaly, ale aby loupily v rovině.

Nejvíce však trpěl tábor nedostatkem vody. Což, těm kmenům, jejichž stany stály na severu, dodávala dost vody, ovšem teplé, řeka Taza, ale všecky ostatní kmeny musely vysílat výpravy až k pramenům do hor.

A právě tento nedostatek vnukl Mohamedovi výbornou myšlenku.

Taza přece stála na kopci, kde nemohlo být mnoho studní, a jestliže opatrný amil Selim dal naplnit všecky cisterny, musely by již být prázdné, kdyby voda netekla do města potrubím. Nuže, toto potrubí musí nalézt a umoří město žízní.

I poručil, aby horalé kopali. Předstíral, že se stará o pitnou vodu pro mužstvo. Byl to nejkrutější úkol, který uložil bojovníkům, horalé nenávidí tělesnou práci, avšak žízeň je poháněla. Šejk tušil, že si Taza přivádí vodu z hor, nemohl však nalézt pravé místo.

A tu mu pomohla náhoda. Na vyvýšené planině, na kterou již na počátku obležení upozorňoval amil Selim Samuela, hledali pastevci vodu pro svá žíznivá stáda a našli prameny. V nestřežené chvíli vniklo stádo do bažinaté půdy a tak ji rozšlapalo, že místo vody zbylo tu jen bahno. Proto byli pastevci donuceni bahno vybrat.

Při této práci narazili na potrubí, aniž tušili, že se zde sbírá voda pro město. Když šejk o tom uslyšel, zajásal. Dal vykopat studně u pramenů a zničit vodovod pro Tazu. Tak měl tábor vody dostatek, ale kašny v Taze vyschly za jedinou noc. Byl to strašlivý objev pro měšťany, avšak dosud jim nehrozilo nebezpečí, neboť cisterny byly plné.

Samuel Rubin dal vyhlásit, že by zkáza města byla neodvratná, kdyby občané úzkostlivě nešetřili vodou, i velké zásoby se vyčerpají.

Občané byli přesvědčeni, že Samuelovy příkazy jsou moudré, a nereptali, když museli kopat nové studně. Jejich práce byla skoro marná. Skála byla suchá a praménků poskrovnu...

Spoléhal-li šejk Mohamed, že zkrotí měšťany žízní, nelenil ani Samuel a snažil se prolomit kruh nepřátel. Sta jeho pilných dělníků potají pracovalo. Bylo zřejmé, že pracují pod zemí, protože vyváželi ze štol hlínu, kterou zvyšovali hradby. Nikdo však neuhodl Samuelovy úmysly.

Dva týdny čekal Mohamed na účinek, přestože musel skoro denně potlačovat vzpouru nedočkavých bojovníků, tak různorodé a těkavé společníky nelze udržet ani krutou kázní. Dali se zlákat sliby na loupež, proto přišli. Taza, tajemná a bohatá Taza leží před nimi. Chtějí ji mít. Co na tom, zahyne-li sto nebo tisíc druhů, tím lépe pro ostatní, až se budou dělit o kořist. Proč je šejk nevede k útoku? Doma vše hyne a oni zde strádají v nečinnosti. Na všechny výkřiky a výčitky odpovídal šejk klidně: "Sečkejte, až je zmoří žízeň, pobijete je jako mouchy. Zítra přijdou, přilezou na kolenou a budou lízat trávu." Avšak Tazané nepřicházeli, přestože měli již jen tři cisterny vody, drahocenného nápoje, skrytého ve vladařském paláci.

Samuel Rubin využitkoval klidu zbraní a pobýval pod zemí déle než ve městě. Potřeboval ještě několik dní k dokončení díla, když byl náhle vyrušen útokem nepřátel.

Mohamed Hamidi byl přesvědčen, že dnes Tazu dobude.

Neútočil současně ze všech stran, ale vedl hlavní útok na bránu Gebour, chtěl přilákat všecky obránce na jedno

místo, aby zatím čekající sbory mohly doběhnout k městským zdem. Moudrý Samuel Rubin se nedal obelstít a stateční měšťané, z nichž se po týdnech stali bojovníci, odráželi útok nepřátel. Bojovalo se urputně od časného jitra. Nikdo nedbal na prchající hodiny, nedalo se ani oddechnout před vlnami nových a nových nepřátel. Zdálo se, že hory vychrlily proti nešťastnému městu všecky obyvatele, kteří jsou hnáni jedinou touhou, aby je rozmetali. Slunce vystupovalo nad zuřivým zápasem a rozpalovalo hlavy útočníků právě tak, jako hlavy obránců.

Nikdo nepociťoval hlad, avšak žízeň sžírala jejich útroby a prahla v ústech bědujících.

"Vodu! Vodu!" volali bojovníci, srážejíce útočníky. Očekávali, že se jim dostane žádoucího nápoje jako vždycky jindy.

Dnes se však marně ohlíželi, nikdo jim vodu nepřinášel.

Náhle se vznesl k žhoucímu nebi vítězný křik, nedaleko brány Bastion se útočníkům podařilo slézt hradby. Avšak jásot nepřátel byl brzy vystřídán příšernými zjevy. Zbořila se obloha nebo vyšlehly pekelné plameny? Hradby se zatřásly a sta lidských těl, kamení a hlíny vyletěla do povětří. Ale na tom nebylo dosti, u brány Gebour se opakoval týž výjev a když ještě na třech místech vybuchla země a rozmetala jízdu, prchali horalé jako zběsilí a nikdo je nevolal, ani jim nepřikazoval, aby se zastavili. Snad amil Selim si vyprosil u Alláha milost pro své milované město. Jako zázrakem vyvázl šejk Mohamed z pohromy, ačkoli země vybuchla nedaleko něho a pohřbila jeho nejvěrnější. Zděšený kůň ho unášel k horám, kam se hnaly i tisíce lidí zdivočelých strachem. Nezastavili se v táborech, prchali dále do hor a vraceli se do svých duarů jako štvaná zvěř.

Šejkovo vojsko se rozprchlo, postrašeno pověrečnou hrůzou.

Proti lukům, puškám a dělům bojuje statečný Arab bez bázně, avšak proti zlým džinům bojovat nelze..

Mohamed Hamidi byl opět poražen a odtáhl se svými Riaty a věrnými Rifany do úrodných údolí pod vysokými hřbety Velkého Atlasu a ponechal za sebou jen posádky, které měly pozorovat město. Nevzdal se však ani plánu, ani pomsty. Přesvědčil se, že silou Tazy nedobude, musí tedy užít lsti. Město je nyní vysíleno a nahodí-li se vhodná příležitost, dovede ji využitkovat. Proto nepropustil ani své bojovníky, ani Rifany, ale očekával zprávy.

Město Taza muselo vždycky draze vykoupit své vítězství. Při největším nočním útoku padl hrdinsky amil Selim, při konečném osvobození odpočíval, opřen o dělo, zachránce města, žid Samuel Rubin. Byl smrtelně raněn. Chtěl zemřít pod širým nebem a čekal, že se západem slunce zapadnou navždy i jeho víčka. Byl raněn do prsou. Lékař, který u něho klečel, nedovolil, aby se hnulo tělem hrdiny, neboť výron krve by ho ihned usmrtil. Nejvzácnější mužové stáli kolem něho a zbožně poslouchali, vždyť jim měl ještě mnoho co říci.

Proč se však v městě neozývá jásot? Ach, konečně! Ale to není jásot, to je bouře divokých houfů. Zoufalé výkřiky žen pronikají sluchem až k mozku. Co se to děje? Muži vlekou ženy za vlasy, tlukou jejich hlavami o zdi a vrážejí meče do jejich prsou. Což zešíleli? Ze všech ulic se hrnou zástupy k vladařskému paláci a v očích bojovníků, starců i dětí hoří plameny šílenství. Vraždí se.

Proč? Proč? Protože není voda, není ani jediné kapky vody v celém městě! Tři plné cisterny ve vladařském paláci byly vykradeny. Vykradly je ničemné ženy do svých koupelen...

"Vypleňte jejich koupelny! Dejte nám vodu!"

"Nelze pít vodu, do které nalily vonné oleje."

"Tedy je ubijte, shoďte je z hradeb mezi naše vrahy!" A tu se náhle objevila na stupních palácových dveří žena, před níž ustoupili i nejzuřivější muži. Byla to vdova po amilu Selimovi, kněžna Nefisa. Vztáhla obě paže a když dav udivením ztichl, zvolala: "Za milost ženám obdržíte vodu. Moji služebníci ji už nesou do ulic. Zachováte-li pořádek, dostane se jí všem dosyta." Dav zajásal, neboť Nefise věřil.

"Nabi el sahir! Nabi el sahir!" znělo městem jako bouře a lid se hnal k amilovu paláci.

A stal se div, ne proto, že pramen v podzemí dával hojnost vody, ale že žíznivý dav nerozmetal palác a zachoval pořádek. Nabi el sahir se postavila důstojně po bok amila Selima i hrdiny Samuela Rubina. Zachránila město ve chvílích největšího zoufalství.

Tři sta jezdců se hnalo k řece Taze, aby naplnili měchy a nazítří ráno se otevřely brány davům, pospíchajícím k pramenům na planině.

Ale toho se již Samuel Rubin nedočkal. Vypil ještě koflík svěží vody, kterou mu přinesla kněžna Nefisa, stiskl jemně její prsty a zašeptal:

"Vyřídím amilovi - věřím, že se s ním shledám - že jsem tě viděl milovanou a zbožňovanou vším lidem, Nabi el sahir." A když zapadající slunce na okamžik postálo nad obzorem, rozepjal náhle Samuel Rubín paže a beze slova se svezl s děla...

LALINA POHÁDKA

Skupina staletých dubů vyhubila všechnu rostlinnou mládˇ z mírného návrší, jež se sklání k řece Todghe, lemované hustými myrtovými keři a divokými oleandry. Řeka tu tvoří mělký chobot s písčitým dnem, jež láká rybky ke hrám. Z návrší se rozevírá příjemný rozhled do travnatého údolí, kam často sestupují gazely, aby se popásly na křehkém listí nízkých křovin. Toulají se v bezpečí údolím a přicházejí v denním úpalu až ke skupině dubů, snad aby také vyhledaly chladivý stín. Avšak náhle se zastavují, natahují štíhlé krky, vzpřimují slechy a v jejich velikých černých očích je více údivu než strachu, neboť neklamný čich je sice varuje před člověkem, ale nehybně ležící jinochova postava mírní jejich strach.

Teprve když jinoch pozdvihne paži, uskakují jako pružné míče a po několika skocích se opět zastavují a ohlížejí k dubům.

Protože se tato hra na schovávanou opakuje skoro denně a mladý člověk pod duby nikdy ani nevstane, ba ani nevykřikne, přibližují se opět gazely, které by rády očichaly člověka. Také stařeny, která přechází od řeky k jinochovi a vždycky má plné ruce květin, se plachá zvířata nebojí. Zato ihned zděšeně prchají, objeví-li se stařec, který přináší jinochovi pokrm a potom dlouho vysedává po jeho boku.

A nemocný jinoch Hasan, kterého tam šerif Jatim každé jitro přivádí, leží trpělivě celé dny, dívá se do údolí, vítá s úsměvem gazely nebo hledí do koruny dubu, kde objevil okénka, otevřená do vysoké modré oblohy.

Těmito okénky v koruně prolétnou někdy sluneční paprsky jako snopek zlatých šípů a podle toho Hasan určuje, kolik je hodin.

Když se Hasan druhého dne místo ve stanu probudil v jeskyni, spatřil kromě šerifa Jatima i stařenu. Hned ji poznal, neboť šílenou Lalu znal každý člověk v čaru a v duarech i každé dítě, ba děti zvláště. A Hasan pamatoval, že vídal Lalu velmi často, ba že s ní i několikrát mluvil, přestože jejím nesmyslným slovům nikdy neporozuměl, jako jim nerozuměl nikdo, a také se ani nesnažil porozumět. Čeho by se mohl dočkat od šílené ženy?

Hasan si vzpomínal, jak se často jako chlapec přikrádal se svými kamarády k Lale, která sedávala celé hodiny nad řekou, zpívala svou oblíbenou, avšak vždy stejnou písničku: "Zapadlo slunce, zašel i měsíc, vyjde zas slunce, vyjde i měsíc..."

Někteří chlapci tvrdili, že Lala ve vodě píše prutem, což se ostatním chlapcům velmi líbilo a způsobilo jim často kratochvíli, když ji tajně pozorovali a domnívali se, že dovedou číst značky, jež čmárávala prutem na tekoucí hladině.

Že Lala umí číst a psát, přesvědčil se Hasan sám několikrát.

To však psala hůlkou do písku a jen tenkrát, když byl u ní Hasan sám. Zdálo se mu, že Lala psala jen jakási jména, ale že je hned rozmetávala a že se potom divně hleděla do jeho očí, jako by v nich pátrala. A potom vykřikla: "Mlč!" a utíkala, jako by ji někdo honil.

Hasan se Lale nikdy nevysmíval, ale na její písmo také nedbal, protože jména, napsaná do písku, pro něho nic neznamenala.

Nepamatoval si je, avšak nyní, když spatřil stařenu v jeskyni, vzpomínal si také, že mu přinášívala jako chlapci ovoce a že mu bázlivě hladívala ruce, když je přijímal.

Hasan ležel v jeskyni celý týden v jakémsi polobdění a nepřemýšlel o záhadách. Uvědomil si, že spadl s koně, když vrazil kopí do hrudi prchajícího lva. Věděl, že tu byl Omar a že se s ním loučil, bylo mu však naprosto lhostejné, že kolem něho přechází šílená Lala a že u jeho lože sedává muž, jehož poznal jako obyvatele stanu, kam byl po svém zranění donesen.

Netoužil po ničem a na nic se nevyptával, ale jako každý těžce nemocný člověk se zahloubal do myšlenek, které nevolány odkudsi přicházely a zase uprchly, nezanechávajíce po sobě vzpomínek.

Ztráta krve a horečky oslabily jeho tělo, které toužilo po klidu, aby se mohlo zotavit. Protože byl mlád a dosud vždy zdráv, mohl po týdnu vstát a chodit, podporován stařenou a šerifem.

Toužil po svěžím vzduchu, po slunci, stromech a ptácích. Proto nedbal bolesti a dával se denně vyvádět pod duby, kde se mu mnohem lépe líbilo, než v temné jeskyni, do které ani slunce nezasvitlo.

Čím více se však uzdravoval, tím větší zájem projevovalo své okolí. Nejvíce ho zajímaly stromy a gazely, potom s radostí naslouchal štěbetání ptáků, a když jednou slyšel, že šerif rozmlouvá s Lalou jako s rozumným člověkem, velice se podivil a začal přemýšlet také o lidech. Dokud byl těžce nemocen, přijímal sobecky služby dvou lidí, naprosto neznámého šerifa a šílené Laly, ale když okřál, přemítal, proč tito cizí lidé o něho pečují tak oddaně. Nemohl předpokládat, že se tak dělo na rozkaz šejkův, ani z otrocké oddanosti, protože demokratický Arab uznává sice šejka za vůdce, soudce a ochránce, ale ne za svého pána. Arab je svobodný muž, o lásce, oddanosti nebo vděčnosti k pánovi nechce nic vědět.

Hasan tušil a cítil, že zřídlo oddanosti těchto dvou bytostí je kdesi skryto, - nemohl však uhádnout, proč je v prsou lidí, o nichž až dosud nic nevěděl. Vyrostl v domnění, že je sestřencem paní Dadaly a že jeho rodiče jsou dávno mrtvi. Na své rodiče se nepamatoval. Podle pověsti prý byli bohatí a hodní, ale také nešťastní.

Velmi mocný a krutý muž je nenáviděl, uloupil jim jmění, zavraždil je a jen Hasan byl zachráněn, aby se podle Alláhovy vůle strašně pomstil na vrahovi svých rodičů. Jeho jméno se prý dozví, až doroste, aby se mohl pomstít...

S Hasanovým dospíváním však rostla i nespokojenost jeho pěstounů. To nebyl divoch se sklony k násilnictví, to nebyl otrávený mladík, toužící po kruté pomstě, na jakého ho měli podle rozkazů šejka Mohameda vychovat. Proto čím větší byla obliba Hasanova u všech obyvatel čaru, tím větší byla nenávist "příbuzných" k obtížnému sestřenci, který unikal jejich zhoubnému vlivu. Paní Dadala litovala, že přijala dítě do svého domu, a šejk Halef rozmrzele očekával dobu, kdy ho Mohamed požádá o svěřence. Oba manželé se dopustili chyby, že nechávali Hasana vyrůstat s vlastními syny, tím byl Hasan uchráněn před jejich krutostí.

Vždyť Omar i Tarik se stavěli po bok milého druha proti vlastním rodičům.

Po čtrnácti dnech se Hasan zotavil tak, že mohl sám dojít k dubům a nemusel ležet po celé hodiny. Musel se ovšem varovat práce pažemi, protože klíční kost vyžadovala velké opatrnosti a zraněné levé rameno nebylo dosud úplně zahojeno. Avšak změna místa Hasahovi poskytovala mnoho potěšení. Sedával u šerifa na břehu řeky a díval se, jak splétá z proutí a sítin vrše, do nichž chytal rybky, odcházel ke kleci z proutí, v níž šerif věznil dvě čilé šedé veverky, nebo prohlížel léčky, nastražené na ptáky.

Je podivné, že se v blízkosti lidských obydlí usadí rád i ichneumon, jako by ho Tvůrce poslal k ochraně lidí před jedovatými hady. Hasan byl nejednou bezděčným svědkem takového zápasu a byl všecek nadšen odvahou a statečností, která vzrostla v zápase mrštného čtvernožce, který se vrhal na velkého hada. Nejprve se had snažil

uniknout, když však byl zaskočen, zdálo se, že přijal výzvu k souboji na život a na smrt. Had se spoléhal nejen na svou sílu, ale i na ostré zuby, které dovedly usmrtit zvíře desetkrát větší a silnější, než je ichneumon. Avšak marné bylo vlnění, marné byly smyčky slizkého a mrštného těla, štíhlé a obratné zvířátko proklouzlo vždy kroužkem, užuž se svírajícím, a stále jen doráželo na hadův týl. Nemohl je zasáhnout ani rozkmitaný hadův ocas, ani rozeklaný jazyk. Napadený had syčel, sviřel se, a když nalezl oporu buď na balvanu nebo na ležící větvi, vymršťoval se do výše.

Ale i ichneumon byl nepostižitelný a neunavitelný. Had, jako každý potměšilec, užíval lsti. Chráněn balvanem, zdánlivě ustupoval, náhle však se vztyčil a bil kolem sebe hlavou jako kladivem. Jediná rána stačila, aby srazila zvířátko buď s přeraženou páteří nebo s rozraženou hlavou, avšak všecky rány, byť i rychlé jako blesk, minuly se cíle. Hasan hleděl jako okouzlen do zelených hadových očí a do drobných rubínků v končité ichneumonově hlavičce.

Zápas dospíval vrcholu. Balvan, který měl být hadovi ochranou, stal se jeho zkázou, neboť náhlý skok zvířátka s balvanu se podařil a jehly ichneumonových zoubků se zaryly do hadova zátylí.

Statečný Hasan bezděky ustupoval před vírem, který se rozpoutal na deset kroků před ním. Nyní již had neútočil, jen se snažil, aby se zbavil ostrých kleští v zátylí. Pružné ocelové pero nevyskakuje při dopadu tak vysoko, jako vyskakovaly kotouče hadího těla, a jen sykot unikající páry ze záklopky přetopeného kotle mohl být přirovnán k sykotu, který had vyrážel v zoufalství a bolestech.

Všecko jeho namáhání bylo marné. Skoky ochabovaly, pružnost těla se měnila v topornost, sykot slábl a po chvíli leželo dlouhé a silné hadí tělo bez vlády jako pohozené lano. Zvířátko stále sedělo v jeho zátylí a hryzalo, dokud se těžká hadí hlava zpola neodchlípla od těla. Ichneumon si patrně umínil, že nepříteli překousne obratle i míchu, a neustal, dokud dílo nedokonal.

Užaslý Hasan ani nezpozoroval, že vedle něho stojí šílená Lala s kvetoucí ratolestí v ruce.

"Tak zhynou všichni nepřátelé, Selime," řekla a pohlédla do Hasanových očí. Když z nich vyčtla údiv, potřásla hlavou, vzala Hasana za ruku a dodala přívětivě: "Pojď, připravila jsem ti lahůdku." A Hasan poslušně šel. Shlížel svrchu na její schýlenou hlavu, na šedivé vlasy spletené v drobný uzlíček a pocítil náhle soucit s touto stařenkou, jejíž tvrdá ruka se chvěla v jeho dlani. Musil jít drobným krokem, protože Lala klopýtala, a když se k ní Hasan shýbl, viděl, že po vrásčitých stařeninách tvářích přeběhly slzy.

"Proč pláčeš, Lalo? Někdo ti ublížil?" tázal se Hasan. "Nedovolím nikomu, aby tě týral."

"Ne, ne, děťátko, nepláču, vždyť jsem šťastná." A stařena opět klopýtla, snad jen proto, aby silněji stiskla Hasanovu ruku.

Druhého dne odpočíval pod duby a čekal na gazely. Náhle se dotkla jeho levého ramene lehká ruka a když Hasan vzhlédl, poznal Lalu.

"Dovolíš, abych si k tobě sedla?" tázala se stařena.

"Zajisté, milá Lalo, musíš však sedět tiše. V tuto hodinu přicházejí gazely na pastvu," odpověděl Hasan.

"Budu tichá jako myška," slibovala stařena a usedla k Hasanovi, "jen když smím být u tebe. Vím, že je ti smutno, můj sokole, že bys byl rád zdráv, abys mohl jezdit na koni a honit divokou zvěř."

"Máš pravdu, je mi smutno, Lalo. Protože nemám zdravé ruce, jsem jako osekaný strom."

"Vše se zahojí, jen buď trpělivý, hochu můj. Hle! Vidíš? Šerif Jatim chytil rybu. Bude dobrá večeře."

"Lalo, nevěřím, že jsi šílená, vždyť mluvíš rozumně. Co víš o šerifovi? Kdo je Jatim? Proč se o mně tak stará?"

"Nevím, Hasane, nevím. Myslím, že je tvůj přítel a že poslouchá Omarovy rozkazy," řekla stařena váhavě.

"Snad," odpovídal Hasan v zamyšlení, "ale proč ty nejsi v čaru, proč ty se staráš o naše jídlo a proč vyplňuješ má přání, dříve než je vyslovím? Což tebe sem také poslal Omar?"

Stařena byla zřejmě v rozpacích, ale po chvilce horlivě tvrdila, že Omar, ano Omar ji žádal, ba poručil, aby obsluhovala Hasana.

Čar prý je opuštěn i všecky duary, tisíce bojovníků odešly prý z hor, aby dobyly bohatého města Tazy.

Hasan sebou trhl, obrátil se prudce ke stařeně a zvolal: "Města Tazy? Lalo! Lalo! Taza! Kde je Taza? Což jsi to nebyla právě ty, která jsi již dávno psala prutem do písku toto podivné jméno?" Stařena se usmívala: "Tedy si přece něco pamatuješ, Hasane.

Ano, já jsem psala často před tvýma očima slovo Taza a ještě jiná slova. Jen si vzpomínej."

"Nemohu si vzpomenout," odpovídal Hasan, svíraje obočí a mhouříc oči, nemohu, nemohu. Opakuj ta slova já si vzpomenu." Avšak stařena je neopakovala, nýbrž uchopila uschlou větvičku a psala do trávy jako kdysi do vody. A hle, Hasan četl správně SELIM a potom NEFISA, ale v jeho tváři byl jen podiv a zvědavost. Ani tato jména nevyvolávala žádnou vzpomínku.

"Co znamenají ta jména, Lalo? Nikdo se tak nejmenuje."

"Chceš vyslechnout dlouhou, pohádku?" odpověděla stařena.

"Snad pochopíš. Chceš, abych ti ji vypravovala? Hle, gazely přicházejí, budu jen šeptat, abych je nepoplašila." Avšak gazely neměly strach, popásaly se klidně a vyskakovaly jen tenkrát, když chtěly odehnat obtížný hmyz. Chvíli se popásly, vešly do stínu dubů na vzdálenost, co by dostřelil, a ulehly k odpočinku.

Na dubě propukla jakási hádka mezi ptáky, ale Hasan z toho všeho velmi málo vnímal, protože naslouchal Lalině pohádce.

"Z velkého a bohatého města, obklíčeného vysokými hradbami a věžemi, vycházel před dávnými lety otevřenou branou asi tříletý chlapeček. Za ručičku ho vodila stará chůva a za nimi kráčel černý otrok s mečem po boku a s puškou v ruce. Byl to jistě synáček bohatých rodičů, protože jeho šatečky byly z hedvábí a z mušelínu, ale i oděv jeho průvodců byl pěkný a čistý. Vycházeli vždy až v odpoledních hodinách do olivových sadů, které pokrývaly širokánskou rovinu a stlaly příjemný stín na rovné cesty." Lala na chvilku ustala ve vypravování, avšak Hasan mlčel. "Nikdo je nerušil a nikdo si jich nevšímal, než jakási chudobná žena, patrně cizinka, která čekávala na rozkošné dítě i na

jeho průvodčí. Klekávala u cesty se schýlenou hlavou a svolávala milost a Alláhovu ochranu na hlavu dítěte. A podivno, dítě si vždy všimlo cizí ženy a nedalo jí ublížit, když ji černý otrok odháněl. Nikdo nevěděl, kdo je ta žena, a když ji chůva vybízela, aby s nimi vešla do města, uprchla, aby druhého dne opět klečela u cesty. Čím se živila, kde přespávala noc, nikdo nevěděl a nikdo na to nedbal.

Jednou si dítě na to vzpomnělo a ptalo se ženy, kde má domov.

A když zdvihla hlavu a popatřila do jeho andělského obličeje, vložilo jí dítě do sepjatých rukou svou hračku a řeklo: "Na, a neplač, hraj si jako Selim." Nejméně dvacetkrát viděla cizí žena dítě a nepřála si nic jiného, než aby tak bylo vždy. A tu jednoho dne si v horách zranila nohu a přišla pozdě, právě když se stalo něco hrozného. Ještě nedoběhla k cestě, když uslyšela temný řev lva, ono hrdelné mručení, jaké vyráží šelma, když vraždí. Zděšená žena spatřila děsný obraz. Nad černým otrokem stál lev, bičoval zemi ohonem a díval se na lvici, která srazila chůvu a zaťala zuby do jejího hrdla. Žena však spatřila..."

Hasan vykřikl a jeho vyjevené oči hleděly jistě na děsný obraz, který se náhle jako blesk kmitl před jeho duševním zrakem. Nevěděl, že Lala umlkla, avšak uchvácen jejím vypravováním, dokreslil nevědomky její líčení."

"... dítě, které s pláčem utíkalo, ale černá veliká žena je chytila a nesla je, nesla až ke koním, na kterých seděli tři muži. Jednomu muži podala chlapce a potom všichni ujížděli..." Hasan umlkl, obraz v jeho mysli se rozplynul a zmizel.

Nastalo chvíli ticho, přerušované jen prudkým Hasanovým oddychováním a pláčem stařeninym.

Gazely dávno vstaly a opět se pásly, spor ptáků v koruně dubu byl vyřízen, ale ti dva lidé pod dubem dosud seděli a mlčeli, neboť vír myšlenek je opojil a zanesl daleko, - daleko prostorem i časem.

"A to dítě?" zeptal se po dlouhém mlčení Hasan.

"Jsi ty, Hasane," pravila žena.

"A ta cizí žena, která to vše slyšela, jsi ty Lalo. Jinak bys to tak dobře nevěděla. Co jsi učinila pro ukradené dítě?"

"Padla jsem do mdlob, Selime, a když mě noční chlad přivedl k vědomí, běžela jsem za tebou. Běžela jsem po čerstvé stopě čtyř koní a dvou zkrotlých lvů, ale mé nohy jim nestačily a druhého dne jsem stopu ztratila. A tenkrát jsem snad opravdu zešílela. Lidé se mi vyhýbali, ale kladli vedle mne potravu, když jsem vysílena padla buď na cestách nebo v duarech. Tři roky jsem tě hledala, až jsem tě našla zde v čaru šejka Halefa a od té doby jsem tě neopustila."

"Ale proč?" tázal se jinoch a pohladil stařeninu ruku.

"Protože tak Alláh poručil mému srdci, které bije jen pro tebe," odpověděla Lala a líbala ruce jinochovy.

"Ale proč jsi mi nevypravovala tuhle pohádku už dříve?"

"Byl jsi příliš mladý, Selime. Jediné neprozřetelné slovo tě mohlo zničit. Musila jsem být šílená, aby mě nevyhnali z čaru.

Což nechápeš, že se loupež stala z rozkazu a že šejk Halef a jeho žena Dadala se účastnili loupeže?"

"Šejk Halef a má teta?"

"Není to tvá teta. Je sestrou muže, který nenávidí tvého otce a dal tě ukrást." Selim vyskočil a zapomenuv na poranění, zdvihl hrozivě paže.

A pak ihned je spustil a zaúpěl bolestí: "Mluv, Lalo! Kdo je můj otec a kdo je vrah?"

"Tvůj otec, Selime, je amil Selim, vladař kraje a města Tazy, a jeho úhlavní nepřítel je šejk Mohamed Hamidi, vládce Riatů." Selim se musil opřít o kmen dubu. To bylo příliš mnoho zpráv, tak závažných, že by dovedly zmást rozum i statného muže.

"A má matka, Lalo. Znala jsi mou matku? Řekni mi, že je dobrá, krásná a laskavá. Nezemřela bolestí? Vzpomíná na mne?" Selimův hlas zněžněl a slzy vyhrkly z jeho očí a stékaly po jeho pěkných lících.

"Zda jsem ji znala? Ó, ano, Selime, znala jsem dobře tvou matku. Jmenovala se Nefisa a každý tvrdil, že byla krásná. A jestli byla dobrá? Nevím, ale to vím, že její matka by dala za ni ráj Alláhův a vykoupila by jej pro ni věčným trápením." A opět oba ztichli. Lala vzpomínala na Nefisu a Selim se domníval, že by zemřel blahem, kdyby ho sevřely paže ženy, které by směl říci: matko!

Příchod šerifův vyrušil stařenu i jinocha ze snění. Byl čas, aby Lala připravila večeři.

Vraceli se do jeskyně, kde již plápolal oheň a voda vřela a klokotala v kotlíku.

Slunce rychle klesalo k západnímu obzoru. Nastala hodina klidu, než ztichli ptáci a denní zvířata a než se vydaly na loupež noční šelmy. Obloha ztemněla, řídce na ní proskočily hvězdy a noční stíny přikryly údolí.

NA ÚTĚKU K DOMOVU

Selim měl dost času, aby za noc a příští den všechno promyslil. Nyní si dovedl vysvětlit mnohé řeči a skutky šejkovy i jeho ženy, které dříve nechápal a ani nemohl pochopit, jeho paměť byla od tří let naprosto uzamčena. Teprve Lalino vypravování ji na okamžik jako kouzlem probudilo. Tehdejší dojmy byly příliš silné a divoké, a proto zanechaly přece jakousi nejasnou stopu v mysli dítěte. Stává se tak často, že si člověk náhle vzpomene na neobyčejnou událost z útlého věku, kdežto pozdější události, ač bližší, úplně z paměti vymizejí. Jsou to jen ostrůvky v nekonečném moři, potopené pod prahem vědomí, a jen eruptivní síla je vynáší na povrch, aby potom ihned zmizely. A mizejí tím hlouběji a rychleji, čím usilovněji je chceme zachytit.

Národové, věřící v převtělování duší, se domnívají, že se někdy objeví ve vědomí lidském jako blýskavice vzpomínky i na předešlý život, a mnozí lidé tvrdí, že poznávají krajiny jako známé, ačkoliv v nich nikdy nebyli.

Selim se upamatoval na děsný obraz. Vždyť Lala ještě nedomluvila a jeho paměť dokreslila událost podle skutečnosti.

Nyní mu šlo o to, kdo je šerif Jatim. Otázal se ho přímo, když mu stručně řekl, co slyšel od Laly.

"Jsem sluha tvého otce, amila Selima," odpověděl šerif, a přísahal jsem, že tě naleznu a přivedu zpět do Tazy. Přísahu svou splním, je-li to vůle Alláhova. Všichni se domnívali, že tě roztrhali lvi, ale můj bratr Achmed a já jsme věřili, že jsi byl unesen a že jsi živ. Proto jsem tě hledal. Teď se musíme postarat o to, jak bychom prošli pohořími, protože Taza je daleko." Dokud nebyl Selim úplně zdráv, nebylo na cestu ani pomyšlení, ale jak se uzdraví, bude třeba mnoha příprav a veliké opatrnosti, aby šťastně uprchli, protože zjevně odejít nemohou. Nebezpečí hrozí ze všech stran a jediný spolehlivý přítel, Omar, je daleko, u cíle jejich cesty.

Po čtyřech týdnech se rány Selimovy zhojily tak, že se mohl vydat na cestu na koni. Avšak podle zpráv Laliných, která se mohla bez nebezpečí toulat, kudy se jí zlíbilo, nebylo široko daleko ani koně, ani mezka, neboť bojovníci na nich odjeli k Taze.

Omar sice opatřil šerifa potravinami i penězi, ale ani za nejvyšší cenu nebylo lze koupit aspoň tři zvířata, protože Lala prohlásila, že je neopustí.

V šestém týdnu Selimova pobytu v jeskyni se Lala vypravila do čaru. Bylo nutné, aby opatřila pro domácnost luštěniny, mouku a sůl. Když se druhého dne vrátila, vypravovala o velké karavaně, která přišla z východu, z krajiny Aksa a chystá se k další pouti na jih do pouště, a proto doplňuje zásoby potravin v čaru. Lala vypravovala o velikém množství koní, velbloudů, mezků a oslů.

Po této zprávě se šerif Jatim chystal k odchodu. Domníval se, že by tentokrát mohl tři zvířata koupit, vždyť velké karavany s sebou vodívají stádo náhradních zvířat, cestou na poušti jich totiž mnoho zahyne.

Selim a Lala se obávali, že Jatim bude v čaru poznán. Když však za hodinu spatřili důstojného kupce s dlouhou bílou bradou, v bílé tunice, s čistou ridou na ramenou a obuví z ovčí kůže na nohou, sami ho nepoznávali. Na jeho prstech se leskly prsteny a u jeho pasu visel skvostný růženec z perleti a jantaru. Přestrojení bylo výborné.

Tento kupec musel vykonat dalekou cestu pěšky a to se nesměl nikdo v čaru dovědět. Proto si Jatim vybral k odchodu příhodnou dobu, aby dorazil do čaru teprve večer. Druhého dne se mu podařilo, že přece jen koupil, ač draze, čtyři unavené a otlačené mezky a najal honce, jakéhosi výrostka, s nímž se vydal spokojeně na zpáteční cestu, protože získal i sedla a mnoho nutných věcí.

Silná zvířata potřebovala jen týden odpočinku a dobrého krmiva, aby nabyla dřívějších sil a svěžesti a toho jim Jatim mohl dopřáti.

Na dvě hodiny cesty před jeskyní propustil honce, štědře ho obdaroval a dovedl pak unavená zvířata sám.

Selim a Lala uvítali jeho návrat s bouřlivou radostí, to byl důležitý a úspěšný krok k jejich vysvobození.

Selim, který již mohl užívat svých paží, zúčastnil se horlivě příprav na dalekou a nebezpečnou cestu. Přestože Omar nezapomněl ani na zbraně, radil Jatim, aby cestovali jako mírumilovní kupci a zbraně skryli. Lala nutila své hrubé prsty do šití, Selim skládal potřebné věci do vaků a šerif dbal jen o zvířata. Za týden by je nebyl jejich dřívější majitel ani poznal, neboť ječmen a výborná pastva, koupel a odpočinek vracely rychle unaveným a až dosud zanedbávaným zvířatům síly.

Zkušený Jatim rozvrhl podrobný plán k útěku. Bude nutno, aby se vyhnuli nejen čaru, ale i všem duarům, a proto se vydají napříč údolím a pocestují podél jižního svahu Velikého Atlasu až k průsmyku Tisi n Telremt, jediné bráně v ohromné horské hradbě, uzavírající na jihu "Říši západu" v délce sedmi set kilometrů.

Jatim, který tuto cestu již vykonal, věděl o všech obtížích a překážkách. Průsmyk, v němž je nutno stoupat nad dva tisíce metrů, nelze ani nazvat průsmykem, ale jiné cesty nebylo a i ta nejkratší je delší než tři sta kilometrů. Budou-li uprchlíci postupovat nerušeně a vykonají-li v rovině třicet kilometrů denně, aby ušetřili síly zvířat, trvala by cesta deset až patnáct dní. Zkušený Jatim se však obával, že se cesta protáhne na celý měsíc, i když nebudou zdržováni lidmi, budou zdržováni přechody přes četné tekoucí vody v krajině Beraber a neschůdnými cestami v pohoří, kde není silnic ani cest, kde však musí poutník hledat stezky, vyšlapané stády dobytka. Nejsou tam však ani duary, a proto musí poutník nésti potravu, aby tam nezahynul hladem. Vždyť na horských hřbetech není ani lovná zvěř. Jen orli a supi tu hnízdí, na lov se spouštějí do nižších poloh, kde mohou uchvátit sviště, horské zajíce, divoké kozy, malé horské gazely, skalní holuby, stepokury a hnědé koroptve. Za touto zvěří jde i liška, rys, vlk, leopard a medvěd, a poutník proto musí být připraven na různá setkání.

Toho všeho si byl Jatim vědom, a proto pečlivě dbal na přípravy.

Tři mezci byli určeni k jízdě, čtvrtý měl nésti břemena: zbraně, potraviny a přikrývky, kterých bude v horách za studených nocí velmi zapotřebí, nebude-li radno rozžehnout ohně.

Lala sušila a udila maso gazely, kterou Jatim přes všechny Selimovy protesty zastřelil. A když upekla kupu ječných placek, prohlásila, že je s přípravami hotova.

Jednoho časného rána vyjížděli od skupiny dubů čtyři mezci, z nichž tři nesli na svých hřbetech dva staré muže a hezkou mladou dívku a čtvrtý objemný, avšak moudře rozdělený náklad. Nikdo by nebyl poznal Jatima, opět se změnil, tentokrát v ubohého derviše, ani Lalu, která se proměnila ve shrbeného starce s ohromným turbanem na hlavě a s řídkými vousy na chvějící se bradě.

Kdyby je byl někdo v opuštěném údolí potkal, odvrátil by se od prvních dvou, ale se zalíbením by byl pohleděl na hezkou dívku hladkých lící, jiskrných očí a ruměných rtů, s mušelínovou rouškou na hlavě, pod níž se vlnily černé kučery na spánky a na široké dívčino čelo. Za dobu nemoci narostly Selimovi vlasy, takže opatrný Jatim připadl na myšlenku, aby ho přestrojil za dívku, aspoň v nebezpečné oblasti, kde se mohli setkat s pastýři, kteří znali Hasana, šejkova sestřence.

Zamířili k severovýchodu a po jediném odpočinku za poledního vedra dorazili k patám Velikého Atlasu, jehož vrcholy se zdvíhaly tak vysoko, že snad ani orel, ani sup by se neodvážil je přeletět. Ovšem, tito lidé se toho musili odvážit, neboť Taza, drahá, tajemná Taza byla tam, za nebetyčnými horami, a zápasila o svůj život s divokými hordami lupičů.

Unavení poutníci sestoupili se zvířat, o která se ihned derviš postaral, zatímco dívka připravovala večeři a stařec ji velmi obratně pomáhal. Za celý den nepotkali ani jediného člověka, takže se zdálo, že je západní klín krajiny Beraber naprosto pustý. Na další cestě se měli přesvědčit, že nebylo nikdy vhodnější doby k útěku než právě nyní, kdy se tisíce bojovníků sběhly do roviny Tazy a jako roje včel dorážely na město, jež chrlilo oheň a střely, do jejich hustých řad.

Také tři uprchlíci tam dleli aspoň v myšlenkách a zvědavá dívka se nemohla nasytit zpráv o kráse, síle a bohatství města, o moudrosti a šlechetnosti amilově a o kráse kněžny Nefisy.

Jak byl dříve šerif Jatim zamlklý, tak byl nyní derviš Zuzuk hovorný. Ovšem mladou dívku zajímala i divoká krajina ohromující krásy, hleděla s posvátnou úctou na velehoru Ajaši, 4500 metrů vysokou, jejíž hlava byla korunována ledovou třpytivou přilbou a jejíž ramena pokryta sněžným hermelínem.

Velehora majestátně přehlížela veškeré horstvo a její základy byly tak mohutné, že je uprchlíci objížděli půl dne směrem k severovýchodu, kde se vlnitá čára vysokého pohoří zdánlivě prolomila, aby propustila poutníky k severu.

Nastalo, obtížné stoupání a derviš zkracoval denní pochody.

Stále pamatoval na zvířata, v jejich síle a vytrvalosti byla i spása poutníků. V podhoří se objevovala tu a tam stáda skotu a bravu, hlídaly je jen děti a ženy. Na otázku, kde jsou muži, ukazovaly jim děti k severu a ženy hrozily pěstmi a chrlily kletby na prokleté město, které zdržovalo bojovníky před hradbami. Na této straně pohoří nebylo dosud zpráv o výsledku bojů, ale osminedělní nepřítomnost mužů nevěstila nic dobrého. Snad hýří a loupí v dobytém městě a zapomněli na ženy u stád a v duarech, snad se opojeni vítězstvím vrhli i na jiná města a nemohou odvléci ohromnou kořist.

Ani ženy, ani děti nepochybovaly o vítězství bojovníků, kteří se z loupežných výprav vraceli zřídkakdy bez značné a bohaté kořisti.

Čím výše uprchlíci vystupovali, tím výše vyrůstala královna hor Ajaši. A když se za východu slunce všechna zardívala, zdávalo se dívce, že vznešená královna hor pohlíží s hrdostí na své četné kamenné poddané, kteří sedíce nebo klečíce u jejích nohou, zdvíhaly k ní skalnaté hlavy a rozsochatá ramena, přikrytá zelenými plášti, splývajícími hluboko do roklí a propastí.

Orel ji zdravil skřekem, a když se slunce dotklo i jejích panenských ňader, zahalovala si tvář závojem bílých mráčků.

Pustota okolí a potřeba čerstvého masa podporovaly dívčiny prosby, aby směla podniknouti hon na divoké kozy, které si oblíbily výšiny. A tu provázel derviš dívku, která se zmocnila pušky, Omarova daru, a sám se spokojil lukem a šípem. Odbočovali ze stezky, po níž se stařec dále plahočil s mezky do nekonečného vrchu, a když zahoukla rána v horách, houkal i stařec, aby lovcům naznačil směr při návratu.

V odpoledních hodinách vyhledávali úkryt na planinkách, obklíčených balvany, a chystali si nocleh. Zatímco dívka a derviš stahovali kůži s uloveného zvířete, rozdělával stařec oheň, a když otáčel kýtou nad plameny, rozběhli se dívka a derviš, aby přinesli palivo na noc. Odsedlaným zvířatům bylo dopřáno, aby si vyhledala nejlepší pastvu a odpočinula po namáhavém stoupání. Na noc však uvazoval opatrný derviš mezky blízko ohně, musel ho udržovat ten, kdo měl noční stráž a bděl nad spánkem ostatních.

Střídali se všichni, neboť pach mezků lákal hladové šelmy a svit ohně dráždil jejich zvědavost. Zvláště dívka hlídala velmi ráda a bystře pátrala, neobjeví-li se nablízku při zemi světélkující oči.

Běda leopardovi, nezamhouřil-li je včas, ihned dostal kulku mezi ně. Avšak někdy i ohavná hyena zahynula čestnou ranou, nebo vlk zaplatil přílišnou svou drzost.

Jedné noci, v době, kdy hlídal stařec, vevalil se do malého tábora netvor, který nedbal šípu utkvěvšího v jeho kožichu, a vrhl se na mezky. Dívka i derviš byli okamžitě na nohou. A protože nemohli použít pušky, vrhli se s kopím a dýkou v rukou na mručícího vetřelce. Po strašném zápasu ubodali netvora a odtáhli jeho tělo daleko, neboť jeho zápach dráždil lidský čich i čich poděšených mezků.

Té noci již nespali a ráno rychle odcházeli, zanechávajíce po nočním ležení jen vychladlý popel a tělo medvěda, o jehož zničení se postarají jiní denní i noční lupiči.

Po týdenním stoupání dospěli na vrchol průsmyku. Ačkoli byli unaveni, přece radostně pohlíželi k severu na nekonečné moře hor, rozlité i k severovýchodu. Jako těla obrovských ještěrů se táhly do nedozírné dálky horské hřbety, mezi nimi se prostírala údolí, bohatá a úrodná, se schůdnějšími cestami a s menším nebezpečím.

Nyní již mohl derviš svolit, aby Selim a Lala odložili svá zakuklení.

A tak zmizela z průvodu dívka a objevil se jinoch a stařec se proměnil ve stařenu, která však statečně jela dále na mezku jako muž.

Tam daleko na severu stála Taza. Jak toužili po křídlech, aby mohli přeletět to zkamenělé moře! Kdo je trpělivý, dočká se z moruší hedvábí. Nyní už bylo nejhorší překonáno. Za den, za dva sestoupí z vrcholu průsmyku do údolí.

Alláh byl k poutníkům milosrdný, nedal jim vytušit, že se od Tazy ženou houfy hrůzou a hněvem zdivočelých lidí, kteří jsou nebezpečnější než skalní srázy, větrné bouře a hladové šelmy.

NEOČEKÁVANÉ SETKÁNÍ

Zachráněná Taza mlčela jako hřbitov. Měšťané počítali své mrtvé, bylo jich přes sedm tisíc. Raněné nikdo nepočítal a také nikdo neodhadoval škody na majetku. Taza jen truchlila. Bylo potřebí bystré hlavy a silné ruky, které by probudily občany z únavy a otupělosti k blahodárné činnosti. Avšak ani bystré hlavy, ani silné ruky v městě nebylo. Po amilovi Selimovi a hrdinném Samuelu Rubinovi se nikdo neodvážil vztáhnout ruku po vladařském žezlu.

Protože po amilovi nebylo mužských potomků, usnesla se rada starců, aby byla vláda nad městem svěřena devíti

moudrým mužům. Do této devítky byli povoláni i dva židé na důkaz uznání zásluh Samuela Rubina a jeho obětavých souvěrců.

Devítičlenný výbor se staral nejdříve o to, aby byl opraven vodovod, a proto se vyhrnulo ochotně na sta obětavých dělníku na planinu, bez vody nemohlo město žít. A jenom na pramen z amilova paláce měšťané nemohli spoléhat..."

Na rozkaz kněžny se stále vynášela voda, která sice stačila pro lidi, ne však pro stáda zvířat, pro která bylo nutno přivážet vodu ze vzdálené řeky.

Protože islám nedovoluje stavět pomníky a sochy ani hrdinům, rozkázal výbor, aby kameníci vytesali do veliké kamenné desky na památku padlých Alláhovy sliby, a poručil, aby byla deska vsazena do zdi mešity vedle vchodu. Když kdokoli vešel s prosbou nebo s díky do Alláhova domu, musel si připomenouti dny hrůzy a milosti baží, jež zachránila město za životy hrdinů.

I četlo se na desce:

Ó, BOŽE, NEJVÝŠ MOCNÝ A MILOSRDNÝ, BŮH VELEBEN AŽ NA VĚKY, TY, JENŽ ZACHRÁNILS ŽIVOTY NAŠE, DEJ HRDINŮM, KTEŘÍ ZEMŘELI, V RÁJI SVÉM MÍSTO BEZPEČNÉ, KÉŽ BYDLÍ V ZAHRADÁCH S PRAMENY, KÉŽ ODĚNI JSOU V HEDVÁBÍ A BROKÁTU A SEDÍ JEDNI PROTI DRUHÝM, KÉŽ SEZDÁNI JSOU S ČERNOOKÝMI HURISKAMI, KÉŽ NEVOLAJÍ MARNĚ PO VŠECH PLODECH A NEOKUSÍ SMRTI NEŽ TÉ PRVNÍ A OCHRÁNĚNI JSOU PŘED TRESTEM PEKELNÝM.

Stará kněžna Hanifa věděla, že zármutek a bolest zatínají nejhlouběji své ostré drápy do myslí zahálčivých, a proto nutila snachu a vnučku k samaritánské práci.

Tisíce raněných toužilo po ošetření a povzbuzení, neboť k lůžkům nemocných se plíží jako stíny zármutek a zoufalství.

A tu dovedou ženy vykonávat obrovskou práci, jejich ruce jsou lehké, jejich slova laskavá. úsměvy osvěžující a sliby o brzkém uzdravení přesvědčující. Jsou něžné, pozorné, laskavé a nejvýš trpělivé, a právě tato trpělivost vítězí nad špatným rozmarem trpících. Ruka ženy je stvořena, aby mírnila bolesti, a její hlas k tomu, aby dodával odvahy.

Kněžna Nefisa a její dcera Hamane, čtrnáctiletá dívka, roznášely útěchu a úlevu k lůžkům trpících a zapomínaly na vlastní bolest. Podle jejich příkladu vyšly i ostatní ženy ze svých domů a horlivě vykonávaly dílo milosrdenství, takže nebylo raněného, který by se cítil opuštěn a zanedbán. Moudré opatření, dát městu dost zkušených lékařů, a prostorná nemocnice, přispěly nemálo k tomu, že i lidé, kteří neměli v městě příbuzných, našli vhodný útulek a ošetření. Tam chodívala Nefisa s dcerou nejčastěji.

A když je nemocní vítali smutnými úsměvy, voláním i vztahováním paží, cítily, že jim přichází vstříc Láska, aby objala Milosrdenství.

Když se pak vracely k večeru unaveny do paláce a poklekly u drahého hrobu, šeptaly Selimovi, jak jeho ranění bojovníci trpělivě snášejí bolesti, jak někteří podléhají a jak se mnozí uzdravují. Každá taková rozmluva končila bolestným pláčem, ale tu již přicházela kněžna Hanifa, aby je odvedla od hrobu a vymýšlela pro ně jinou práci.

Po odchodu šejkových vojsk se v Taze objevili poslové z Fezu, aby viděli škody, způsobené tak četnými útoky. Ani se nezmínili, proč sultán nepřitáhl s vojskem obleženému městu na pomoc. Poslové se zastavili i v amilově paláci a jménem sultána zvali obě kněžny do Fezu, kde stál neobydlený amilův palác, ale ženy žádaly, aby směly zůstat u amilova hrobu...

Devítičlenná rada se starala o to, aby opět vzkvétal obchod, byla přesvědčena, že loupežné horské kmeny jsou zkroceny.

I roznesla se zpráva o velikém trhu v Taze a četní kupci se vydali s bohatými náklady k městu, tak dlouho obleženému.

Městskými branami vcházeli mnozí, kteří neprodávali, ale chtěli v městě koupit, a opět jiní, kteří vháněli do bran stáda skotu a bravu, aby nahradili to, co bylo spotřebováno v době obležení.

A rada města i všichni občané se radovali, vrátila se doba míru a vytouženého obchodu, který obohacoval město.

Jak Jatim předvídal, trval sestup z vrcholu průsmyku dva dny, než dorazili k řece Mulaji, která sbírá své vody z průsmyku Tisi n Tebramt a ze severních svahů velehory Jaši, a dorazili k městu Kel Machsenu, odkud mířili k Ensinu, aby potom již neopustili břehy Sezimy, dokud nedospějí k horskému uzlu, odkud Mohamed Hamidi pozoroval pochod svých spojenců na Tazu. Již v duarech pod průsmykem zaslechli poplašné zprávy o porážce šejkových vojsk, jejich srdce se sice radovala, ale Jatim pochopil i velké nebezpečí, a proto se rozhodl, že od Ensilu pocestují raději po neschůdném horském hřbetu než údolím, kterým se povalí ustupující hordy.

Naštěstí dospěli do Ensilu a vystoupili do hor dříve, než se přivalila lavina, která s sebou strhovala všecko, co se jí postavilo do cesty. Vyhladovělí, zmoření a hněvem soptící lidé se podobali spíše smečkám šelem. Zbytky stád, jezdci i pěší, koně, velbloudi, mezci a osli se hnali v neukázněných houfech proti proudu řeky a rozhněvaní bojovníci rozmetávali duary a pobíjeli celá stáda, aby se nasytili.

Naši tři poutníci, skrývajíce se za skály, hleděli s úžasem na tento divoký proud a žehnali Alláhovi, že mu unikli.

Jatim radil k největší opatrnosti a nedovolil, aby v noci rozžehovali oheň, jednoho dne našli ve skalách vhodnou jeskyni a skryli se v ní s úmyslem, že tu vyčkají, až se proudy rozvášněných lidí přeženou.

V okolí byly pastviny pro mezky a protože si v Ensilu koupili dost luštěnin a mouky, mohli nejméně na týden přerušit další putování.

Kromě toho Jatim doufal, že uloví nějakou zvěř, nepoužije však pušky, ale luku a šípu.

A právě na takové tiché lovecké výpravě setkali se Jatim a Selim se dvěma jinými lovci, ozbrojenými puškami, kteří

zaujali za balvany obranné postaveni. Náhle však se ozvaly skoro současně dva výkřiky: "Hasane!"

"Omare!" A dva mladíci si běželi vstříc, objímali se a líbali druh druha.

Setkání bylo tak náhlé a překvapující, že ani Jatim, ani Omarův průvodce se nehnuli z míst. Teprve když Omar a Selim, držíce se za ruce, odstupovali od sebe, aby se druh na druha lépe podíval, přistoupil Jatim a pozdravil Omara. Omarova průvodce neznal, avšak hádal, že je to jeho sluha, protože nesl na zádech vak a jeho hrubé ruce prozrazovaly, že uvykly těžké práci.

Nyní už nikdo nepomyslil na honbu. Vyptávání a vypravování nemělo konce. Všichni usedli na balvany a dychtivě naslouchali neuvěřitelným zprávám Omarovým.

Že byla šejkova vojska poražena a rozprchla se do hor, bylo už poutníkům známo, ale ani Jatim, ani Selim nemohli pochopit, že město odolalo útokům tak mnoha tisíc odvážných bojovníků.

"Při posledním útoku," vypravoval Omar "padl Aziz, otec zahynul při výbuchu země a já jsem byl raněn. Všichni bojovníci prchali jako šílení k horám a já musím poděkovat jen tomuto statečnému muži, že mě vynesl z děsné vřavy a ukryl pod skalou, takže mě ani koně, ani lidé nerozšlapali, jak se stalo každému, kdo při zběsilém útěku upadl. Celý týden jsem ležel pod skálou, než se mi zahojila rána na noze a mohl jsem povstat. Naštěstí nebyla zasažena kost a rána se za týden zacelila, takže nehrozí nebezpečí, když nohu nebudu příliš namáhat. Po celou tu dobu mě živil můj bývalý sluha a nyní milý přítel tím, co našel v torbách a uzlech padlých bojovníků. Protože jsem byl sláb a obával se zdivočelých houfů, odhodlal jsem se, že si vyhledám úkryt v horách. Zbytky našeho kmene dávno zmizely a ze mne a mého přítele se stali tuláci, kteří jsou vděčni, když jim Alláh pošle nějakou zvěř, aby neumřeli hlady."

"Což nemáte koně?" zeptal se Jatim.

"Nemáme nic víc," odpověděl Omar, "než dvě pušky, pytlík prachu a koulí a sotva dvacet křesacích kamínků."

"Máme čtyři mezky," zvolal Selim, "na těch dorazíte do čaru dříve než pěšky."

"Nikdy se tam už nevrátím, Hasane," pravil Omar.

"Vždyť budeš šejkem, když tvůj otec zemřel," řekl Selim. "jsi přece starší než Tarik."

"Nechci být šejkem a nechci se vrátit do čaru, protože bys tam nebyl ty, Hasane. Ale vypravuj, jak se ti podařilo uprchnout?" A tu Hasan-Selim vypravoval o všech význačných událostech.

Kdykoli se zmínil o Jatimově obětavosti a moudrosti, Jatim ho vždy přerušil, a tak všecky zásluhy měla Lala, která netrpělivě čekala v jeskyni na návrat mužů.

"Jakže, i šílená Lala je zde?" divil se Omar.

"Není šílená a nikdy nebyla," odpověděl Hasan a nabízeje obě ruce Omarovi, dodával: "Pojď a uvidíš!"

"Jediné, co mě rmoutilo, když jsem prchal z údolí," vypravoval Selim příteli, "byla domněnka, že tě, drahý Omare, už nikdy v životě nespatřím. Ale dobrotivý Alláh rozsoudil ve své moudrosti jinak. Jsem nesmírně šťastný, že odmítáš hodnost šejka. V mém srdci klíčí naděje, že zůstaneš navždy se mnou. Víš, že můj otec je amilem v Taze a že ti mohu nabídnout za tvou lásku všechno, čeho si tvé srdce žádá? Můj otec prý je šlechetný a uvítá tě jistě s otevřenou náručí."

Selim se podivil Omarovu klidu a přímo užasl, když se mu Omar přiznal, že již před odchodem na výpravu věděl, čí je Hasan syn a jak se Omarovi rodiče proti němu prohřešili. Vypravoval Hasanovi, jak matka poručila své příbuzné z kmene Bem Quarin aby uloupila amilovo dítě, a jak tato Amazonka, provázena párem ochočených lvů, loupež provedla a Selima přepravila až do čaru.

"Nesměl jsem ti nic říci Hasane, byls příliš sláb a já jsem neměl důkazy, že šerif není zrádce. Musel jsem mlčet a nemohl jsem tě ani chránit. Musel jsem odejít na výpravu, kterou jsem proklínal právě tak jako strůjce všeho zla, šejka Mohameda."

A Selim znovu objal Omara, tiskl ho na srdce a pravil vřele:

"Omare bratře můj, jak se ti odvděčím za tvou lásku? Alláh spoji1 naše srdce i naše cesty. Když nepůjdeš ty se mnou, půjdu já s tebou. Své rodiče neznám, ale tebe znám, můj nejmilejší příteli"

Lala chtěla hrát opět šílenou, avšak brzy se přesvědčila. že Selim a Jatim prozradili její tajemství.

Protože lovci přišli s prázdnou a přibyli dva hosté, připravila jim Lala výbornou večeři, při které muži smluvili další plány.

Pocestují po horském hřbetu, z něhož sestoupí teprve při vtoku Senny do Mulaji, aby se vyhnuli bojišti a zamíří k městu přímo od východu, protože je jisté, že divoká zvěř se seběhne na bojiště, aby dokončila zkázu.

Druhého dne se vydali na cestu k severovýchodu. Cítili se bezpečnější, nyní byli v průvodu čtyři muži se třemi puškami a mohli se tedy ubránit i početnějšímu nepříteli. Avšak čím více se blížili k Taze tím více se zdálo, že jsou východní hory opuštěné.

A tak mohli často i honit zvěř a posilňovat se vydatnou stravou, tak potřebnou k namáhavým pochodům. Denně vzrůstala jejich touha, neboť v Taze je očekával odpočinek, klid a dostatek.

Selimovi se zdávalo, že ho zdálky kdosi volá. Viděl ve snách na kopci město, viděl hradby i věže, avšak z pyšného města vystupovaly mraky kouře, ozýval se z něho ryk a volání známého hlasu znělo úzkostlivě. Nepověděl nikomu o svých snech, ale nemohl se zbavit smutku.

Jeho společníci se lekali, zda znovu neochuravěl.

"Není to nemoc," upokojoval je, "je to jen touha. Pospěšme, drazí přátelé, pospěšme!"

ZKÁZA TAZY

Již třetí a čtvrtý den velikého trhu pozorovali občané, že se město naplnilo cizinci, kteří se sice tlačí v bazaru, ale nic nekupují, ani neprodávají. A když opatrní strážci na ně upozorňovali "radu devíti", dostal velitel pěti set ozbrojených Marabutů rozkaz aby dbal se svými lidmi o pořádek a věnoval náležitou pozornost podezřelým cizincům. Hned zvečera byly uzavřeny městské brány a stráž v nich zesílena, ačkoli v okolí města bylo klidno a pusto.

A tu páté noci se náhle v městě strhl poplach, a když občané, probuzeni křikem a střelbou, vyběhli do ulic, vraceli se zděšeni do příbytků pro zbraně. Městem se rozlétla strašná zvěst, že se v branách bojuje a že cizí útočníci vnikli do ulic, přilehlých u bran.

Rána z děla potvrzovala, že bylo město vskutku přepadeno.

Ozbrojení jezdci se hnali k bráně Bab el Rihr, avšak také od brány Bab Djema prchaly houfy žen a dětí s křikem, že je otevřena a že se do ní hrnou cizí jezdci.

Tazané, kteří nedávno prožili obležení a kruté boje, se sice ulekli, ale hned po krátké době se ulice plnily ozbrojenými muži.

Neběželi na valy, ale stavěli barikády ze všeho, co se dalo zdvihnout a odnést z domů, ze dvorů i zahrad. Přinášeli kamení, klády, nábytek i nádoby. Jestliže projede městem nepřátelská jízda, bude ztraceno, jezdci by pak otevřeli i zbývající dvě brány. Ve vzdálenějších místech ve vnitřním městě se měšťanům podařilo zatarasit ulice, ale na obvodu města se marně bránili převaze nepřátel.

Mnozí uprchli do svých domů a bojovali z oken, zdí a střech, vrhali šípy i kopí do hustých řad nepřátel, jiní se skrývali v zákoutích a vyráželi náhle proti vetřelcům, přesekávali šlachy koňských noh a ubíjeli jezdce. Avšak nepřátelé přece postupovali. Za jezdci se přihnali pěší, kteří vrhali přes zdi dvorců hořící smolné víchy.

Do jeku, kleteb křiku střelby a třesku zbraní se mísily zoufalé výkřiky vražděných žen. A když vyšlehly z četných domů plameny, ozářily příšerný obraz pouličního boje: zápasící, s otevřenými ústy, a vyvalenýma očima, se potáceli v celých tlupách v těsném prostoru.

Dýky byly nejlepší zbraní, protože útočníci nepotřebovali velkého rozmachu k smrtícím ranám, a zasažení klesali, jako by je podťal. Nešťastná Taza prožívala hrůzy boje, jako kdysi dávno slavné Kartágo. Bránila se však jen pět dní, než ji nepřátelé a oheň proměnili v ruiny a veliký hřbitov. Šejk Mohamed Hamidi splnil svou hrozbu že město rozmetá, a jeho spojenci vykonali jeho rozkazy svědomitě. Když dobyli města a vydrancovali je, obrátili dobytá děla proti budovám, které oheň dosud nezničil, a rozmetali je. Tak zahynula tajemná Taza, o jejíž kráse a pokladech vypravovali lidé pověsti v městech i darech, v oázách i na poušti v celé západní a střední Africe.

Mstivé kmeny Rifanů a Riatů povraždily všechno obyvatelstvo a ti odvážlivci, kteří se zachránili zoufalým skokem s městských hradeb, roznesli zvěst o neslýchané ukrutnosti po celé zemi. Nikde však nebylo dost silného mstitele, aby je potrestal.

Šejk Mohamed Hamiti, strůjce této velkolepé loupežné výpravy, využil bezstarostnosti měšťanů a skryl svá vojska Rifanů a Riatů v horách. A když mu slídiči přinesli zprávy o velikém trhu v městě, vyslal tam své nejobratnější lupiče jako kupce a uložil jim, aby páté noci otevřeli městské brány. Jakmile vnikly první čety do města, byl jeho osud rozhodnut.

Nebyl tu ani amil Selim, ani Samuel Rubin, kteří by se nebyli dali tak snadno obelstít.

Šejk Mohamed Hamidi daroval celé město svým spojencům a vymínil si pro sebe jen amilův palác. Tam chtěl vkročit sám a ukojit pomstu, jež po čtrnáct let trýznila jeho ducha i srdce. Ale jak svou pomstu ukojil, nikdo nezvěděl. Jistě strašně, protože v celé říši nebylo krutějšího muže nad něho. Zmocnil se nesmírných amilových pokladů a zmizel za vřavy pětidenních bojů, požárů a zběsilého vraždění lidí, kteří se již ani nebránili. A nikdo ho už nespatřil ani o něm neslyšel. Odvezl nejspíše svůj ohromný lup do ciziny, kde žil jako velmož.

Ohromující zprávy o vpádu nepřátel do města a o zoufalých zápasech v ulicích pronikly i do tichého amilova paláce, kde způsobily zděšení.

Služebnictvo uzavřelo vchody a chystalo se k obraně.

Ženy se ovšem polekaly, ale statečná kněžna Hanifa se nejdříve vzpamatovala a ihned se rozhodla, že bude bránit svůj dům a hrob svého syna do posledního dechu.

Rozkázala, aby služebníkům byly rozdány zbraně a dodávala odvahy Nefise i Hamane.

"Zemřeme společně na Selimově hrobě. Jistě nás očekává.

A je-li to vůle Alláhova, brzy se s ním shledáme." Víra v neodvratný osud dodávala vyznavačům islámu odvahy v největším nebezpečí a touto pevnou vírou jsou ovládáni nejen muži, ale i ženy.

Proto se objevuje v dějinách mohamedánů tolik příkladů neslýchané odvahy a pohrdání nebezpečím.

Podivné však bylo, že zmizel věrný Achmed a že se teprve po půlnoci vrátil do paláce. Přestože byl velmi unaven, žádal, aby ho kněžny vyslechly.

Vešel do komnaty a nemohl se únavou udržet na nohou, opřel se o stěnu, aby neupadl.

"Vznešené kněžny, odpusťte, jsem však už starý a slabý a musel jsem dnešní noci vykonat mnoho rozkazů zesnulého amila," pravil slabým hlasem a hluboce vzdychl. Kněžna Nefisa pospíšila k starci a Hamane mu podsunula sedadlo a pomohla matce unaveného muže usadit.

"Mluvíš o amilových rozkazech, Achmede," pravila kněžna Hanifa důstojně. "Uložil ti snad amil něco, co by nepověděl nám?"

"Nevím, vznešená kněžno, splnil jsem jen, co přikázal mně, ve své moudrosti předvídal, co by se jednou mohlo přihodit. Do města vnikl nepřítel, kterému se nikdo neubrání, vy však mu nesmíte padnout do rukou. Pět ozbrojených jezdců, tři koně pro vás a dva s nákladem čekají v rokli nedaleko řeky Tazy. Za noci a ve zmatku bojů snadno uprchnete do Fezu. Neotálejte, je nejvyšší čas, musíte být daleko než se rozední."

"Tvrdíš, že to jsou amilovy rozkazy?"

"Ano, vznešená kněžno. Od únosu synáčka se amil obával šejkovy pomsty a stále očekával zjednaného vraha. Proto mi dal tyto rozkazy a já jsem přísahal..."

"Věz tedy, že těchto rozkazů neuposlechneme, neopustíme drahý dům, kde jsme tak dlouho žily, ani synův hrob."

"Vznešená kněžno, obdivuji se tvé statečnosti, ale odpusť a pohleď!" Starcovy zraky utkvěly na Nefise a Hamane, které připomínaly obraz zoufalství. Statečná kněžna Hanifa se zachvěla.

Má vskutku právo obětovat Nefisu, ženu svého syna, a nevinnou vnučku, něžné dítě, které se již nyní zachvívá hrůzou a přimyká k matce?

Snese i její otužilé a bolesti ztrýzněné srdce pohled na šílence, vraždícího tyto něžné bytosti? A co když je nezabijí a odvlekou do hor jako své otrokyně? Ne, nelze! Stará kněžna musí obětovat mrtvé, aby zachránila živé.

"Jdi," pravda, "a čekej na nás v podzemí. Vím, kudy máme prchnout, ale kde je klíč?"

"Dveře jsou otevřeny, vznešená paní. Jen, prosím, neotálej," odpověděl Achmed a vyšel z komnaty. Ženy sbíraly pláště a šály, skvosty a hračky, svázaly je do uzlíků a vyšly z pokojů, kam se již nikdy neměly vrátit. Sestoupily do podzemních sálů, nabraly do dlaní vodu z pramene, přelily ji přes ramena, aby všechny trudné vzpomínky zůstaly za nimi, a prošly dveřmi. Vedle Achmeda stál u dveří jeden ze sluhů s hořící pochodní v ruce, aby jim posvítil na cestu.

"Tento muž vás dovede, vznešená paní, až do rokle," pravil Achmed. "Svěřte se mu úplně. Ví, co má dělat a dovede vás bezpečně do Fezu. Kéž vás Alláh chrání svou mocnou rukou a vede vás dobrý jeho anděl!"

"Což ty s námi nepůjdeš, Achmede?" zeptala se Nefisa.

"Dosud nikoli, avšak pospíším za vámi, jakmile zde dokončím poslední práci. V rokli na mne nečekejte, dohoním vás na cestě." Když procházela kolem Achmeda, ucítila kněžna na svém rameni dotyk a rychle se obrátila: "Achmede, ty se loučíš," pravila. "proč líbáš mé rameno?"

"Děkuji ti jen kněžno, že jsi nepohrdla mou radou," odpověděl Achmed. A když mu Nefisa podala ruku, přitiskl ji na srdce a hluboce se sklonil.

Poslední šla Hamane, avšak nečekala na projev úcty, nýbrž sama drahého starce, na jehož kolenou od dětství vyrůstala, políbila na obě tváře: "Přijď brzy za námi; přijď!" zašeptala a zmizela v temné chodbě.

Achmed dlouho naslouchal, jak se vzdalují kroky v chodbě, a když pohasl i poslední záblesk světla, vztáhl paže, jako by se navždy loučil s drahými bytostmi. A potom klekl na kolena, sklonil hlavu a modlil se, zatímco v ulicích duněly údery kopyt, vzrůstal křik a třaskaly střelné rány.

Protože amilův palác stál blízko brány Gebour a části se dotýkal i hradeb, nebyla tato ulice zabarikádována a nepřátelé se rychle blížili.

Rány na dveře paláce vyrušily Achmeda z modlitby. Achmed naslouchal a potom vystoupil z podzemí do dvora, kde zastihl jediného sluhu, starce, jako byl sám.

"Tvůj čas přišel, Siloku," pravil, "pospěš do podzemí a zavři za sebou dveře! Vyčkej, dokud neuslyšíš znamení, a potom vykonej své dílo! Alláh tě posilní na cestě do Fezu."

Starci si podali ruce a Silok rychle odešel, neboť dveře již praskaly pod mocnými údery útočníků. Achmed zdvihl svítilnu a rychle odcházel pod loubí patia. Tam vykoná své poslední dílo, při němž ovšem zahyne, ale teprve potom, až vejde prokletý šejk Hamidi do sklepení. Podkop je připraven...

Amilův palác byl pustý. Když dveře s praskotem povolily, vešel do patia veliký a silný muž, jehož tmavý obličej, vroubený černými vousy a ozářený divokýma očima, připomínal sice Mohameda Hamidi, byl však zpustošen vášněmi a zohyzděn zuřivou touhou po pomstě. Šejk byl překvapen tichem. Neočekával, že by nenašel v paláci stráže, které by do posledního dechu bránily vstup vetřelcům.

Čí jen to byla lest? Kde se skrývá amil? Odkud vyrazí jeho bojovníci? Na šejkův rozkaz se vhrnulo do dvora dvacet nejstatečnějších mužů. Do komnat paláce vešel on sám. Palác byl opuštěn.

Šejk Mohamed Hamidi proběhl všemi komnatami, ale po amilově rodině nebylo ani potuchy. Rozházené předměty nasvědčovaly, že všichni obyvatelé paláce dávno uprchli. Jeho hněv neznal mezí. Vyběhl z komnat a pátravě se rozhlížel.

Objevil vchod do podzemních místností a bez rozmyšlení se dal po širokých stupních...

Sluha s pochodní pospíchal tak, že mu ženy sotva stačily. Ani kněžna Hanifa netušila, že je chodba tak dlouhá. Kráčeli skoro půl hodiny, než se v dálce objevilo světýlko jako rudá hvězdička.

Po pěti minutách rozeznávali, že je to také pochodeň a že se již blíží k východu chodby. Jejich tváře ovál chladný noční vzduch.

Vystoupili z podzemí a octli se v široké, mělké roklině, její dno i stráně byly porostlé křovinami, zakrývajícími tu a tam ležící balvany.

Plný měsíc svítil tak jasně, že bylo vidět do dálky, neuzavřené ovšem obzorem, ale stříbrnou, modravou mlhou. Všecky předměty: skály, keře, stromy a balvany byly jasně ozářeny a vrhaly ostré černé stíny. Zbraně v rukou lidí a kovové cetky na postrojích koní se leskly a i obličeje sluhů byly tak osvětleny, že je ženy okamžitě poznaly, poděkovaly za tichý pozdrav a nechaly se ochotně vysadit na čekající koně.

Vůdce měl patrně naspěch, ihned zaujal se dvěma druhy místo v čele průvodu a pobídl koně k mírnému klusu. Dva ozbrojení sluhové jeli za paními a pátý, rovněž na koni, vedl za sebou dva koně s nákladem. Střelba a křik z města doléhaly až sem. Průvod se již blížil k mírné stráni přecházející do roviny, když vůdce předjel malou karavanu, aby obhlédl krajinu. Sotva však vyjel na planinu, trhl uzdou a skokem byl pod svahem: "Zpátky!" zvolal.

"Zpátky úprkem!" Nebylo třeba, aby něco vysvětloval, dupot blížících se koní doléhal až sem. V průvodu nastal zmatek a cval koní byl již tak blízko, že vůdce poznal, že útěk je marný. Svolal proto všechny jezdce a postavil se statečně proti přijíždějícím mužům. Nebylo pochyby, že jsou to nepřátelé, buď opozdilci nebo se vracejí výzvědné

stráže do města. Dojde jistě k zápasu, protože lupiči je nepropustí.

Sluhové očekávali útok se šavlemi v rukou. Kněžna Hanifa, krytá Nefisou a Hamanou, sáhla bezděky do torby na sedle a vytrhla bambitku.

"Je v tvé torbě u sedla bambitka, Nefiso?" zeptala se natahujíc, kohoutek. "Podej mi ji!"

"Je zde, kněžno," odpověděla Nefisa klidně, "dovedu ji v pravý čas vypálit sama." A popojela, aby chránila svým tělem Hamane, která se zachytila koruny sedla.

V tom se nad svahem objevili cizí jezdci, a poněvadž spatřili jen hlouček koní a ženy, chystali se ke skoku.

Dvě rány houkly skoro současně a dva koně i s jezdci klesli. To útočníci neočekávali, ani pět jezdců, kteří vyrazili proti nim. Zařinčely šavle a zahlaholily kletby. Překvapení útočníci, sice počtem silnější, ustupovali. Ale běda! Ze stříbrné clony vyrazila lupičům na pomoc posila. Čtyři jezdci přijížděli tryskem. Kněžna Hanifa se zmocnila pistole z torby pod sedlem své vnučky a znova vystřelila na útočníky, kdežto sluha, který vedl nákladní koně, pronásledoval lupiče, jenž se vyprostil zpod padlého koně a prchal.

Avšak Jaký div! Což Alláh poslal své mstíci anděly?

"Riati!" vykřikl jeden ze čtyř jezdců a vrhl se na útočníky s napřaženým kopím, jímž srazil jednoho, zatímco jeho druhové na ně doráželi puškami jako kyji.

Tak prudkému útoku nemohli lupiči odolat, zbylo jich už jen šest a ti, kdož poznali, že se neubrání, prchali z bojiště. Jen aby unikli smrtícím ranám.

Nenadálí ochránci pronásledovali lupiče a na bojišti zbyla jen stařena. Nikdo nevěděl, kdy a odkud přišla, ale byla zde a hleděla jako vyjevená na ženy, vyjíždějící z rokle.

Náhle vykřikla: "Nefiso, Nefiso má!" A padla před koněm Hamane. Ženy hleděly s ustrnutím na stařenu, která se snažila vstát, avšak znovu klesala.

"Zdvihněte stařenu!" poroučela kněžna Hanifa opěšalému sluhovi, který se právě vracel. "Jistě hledá u nás pomoc, kterou jí nesmíme odepřít."

Ale stařena, kterou sluha zdvihl, nežádala nic, jen uchopila nožku Hamane a oddaně k ní tiskla svou šedivou hlavu.

"Naši stateční ochránci se vracejí," pravila Nefisa, "musíme jim poděkovat a vydat se rychle na další cestu." Stařena pustila nožku dívčinu a rychle se obrátila po hlase.

Tu již přijížděli čtyři muži, nežli však dojeli, ozval se ze skupiny žen výkřik: "Selim, můj Selim" A paní Nefisa by byla spadla s koně, kdyby ji kněžna nezachytila.

Ano, byl to Selim, jak ho Nefisa poprvé spatřila v horách u vodopádu. Znovuzrozený Selim, ještě krásnější než si jej dovedla vykreslit ve vzpomínkách. Byl to Selim nebo anděl, který přijal jeho podobu, neboť tento Selim měl černé kadeře a jistě na zádech složená křídla.

Také kněžna Hanifa byla přesvědčena, že vidí svého syna v době, kdy osiřel. Avšak tento Selim k nim nespěchá, neotvírá náruč, aby je objal, jen hledí a hledí. A tu se podivná stařena belhá k jinochovi a chápe se uzdy mezka a vede ho k paním.

"Hle, matka tvá, Selime!" A Selim seskakuje s mezka a kleká před Nefisou, neboť neměl odvahu, aby se jí dotkl. A když se kněžna Nefisa k němu sklonila a sevřela jeho drahou hlavu do náruče, domníval se, že zemře blahem. Splnilo se jeho nejvroucnější přání, aby mohl obejmout bytost, kterou by směl oslovit nejsladším slovem: matko.

Hromový výbuch v městě připomněl všem, že zde není místo ani doba k výlevům lásky, zvláště cizí derviš pobízel horlivě k rychlému odjezdu. Vysadil stařenu na mezka, sám vyskočil do sedla a dal se s mladíkem, který dojat mlčky pohlížel na neobyčejný výjev, do klusu.

Rozmnožený průvod ujížděl k řece Taze. Derviš patrně dobře znal okolí, protože našel ihned brod. A když přešli i nákladní koně, poháněl průvod cvalem stále k severu.

Teprve když zašel měsíc za hory a hvězdy zbledly, derviš, který se ujal samovolně velení nad tlupou, dopřál koním i lidem oddechu.

Nedovolil však sestoupit s koní, dokud nevyšlo slunce a neohřálo vzduch.

V tichém zákoutí, chráněném mohutnými duby, si uprchlíci odpočinuli a posilnili se k další cestě.

Šťastný Selim již věděl, že našel nejen matku, ale že vznešená matróna, kněžna Hanifa, je jeho babička, a rozkošná dívka Hamane jeho sestra. Zvěděl již také o otcově smrti a za jízdy pověděl i o sobě to nejdůležitější.

A teď, když všichni odpočívali ve stínu stromů, bezpečni před pronásledováním, unaveni jízdou, ale blaženi, přiváděl Selim své nejlepší přátele, derviše a Omara, ke své milované rodině.

"Těmto dvěma přátelům děkuji za svobodu i za svůj život a za svou nynější blaženost," pravil vřele.

"Hle, tento derviš, kdysi šerif, můj ochránce a přítel, je Jatim, bratr Achmedův a vyslanec otce, který mne po léta hledal."

"Jatim!" zvolala kněžna Hanifa. "Vskutku je to Jatim a já jsem ho nepoznala. Posaď se, Jatime, vedle mne. Nejsi již sluha, ale člen rodiny, chci tomu!" poručila, když se Jatim snažil odporovat.

A Nefisa hladila jeho ruce a děkovala mu více pohledy než slovy.

Selim uchopil Omarovu ruku a pravil: "A ty, můj Omare, který jsi opustil rodný čar jen z lásky ke mně, ty můj druhu nejmilejší od útlého dětství, jdi a polib mou babičku, neboť je též tvou babičkou, polib mou matku, neboť je též tvou matkou, a obejmi Hamane, svou sestru!" A poslušný Omar vykonal vše, co mu Selim poručil. Cítil, že se stal členem rodiny, v níž vládne jen Láska.

"Ale kde je Lala?" zvolal Selim. "Ta zná tajemství mého únosu nejlépe. Hej hola, Lalo!" volal ohlížeje se po stařeně, avšak Lala byla v polní kuchyni a plísnila neobratné služebníky.

"Ach, neslyší a dobrovolně nepřijde," zvolal Selim, "musím vám ji přinést." A tu se blažený Selim rozběhl ke kotli a vzal vzpírající se stařenu do náruče, odnášel ji pod stromy. "Zde ji máte tu tajnůstkářku, která mě od dětství hlídala v

čaru, která psala do vody a do písku vaše drahá jména a která mě ošetřovala v mé dlouhé nemoci. Ať se vám přizná, kdo je, mně to nechce říci, přestože ví, že ji mám rád." Postavil Lalu doprostřed žen: ubohou, vetchou, ustaranou a oděnou v cárech. A jak tu stála a pohlížela do zvědavých obličejů, zdálo se, že vyrůstá. Avšak Lala se pouze vzpřímila. Její tmavý obličej, svraštělý jako zvadlé jablko, se vyjasňoval, její skloněná šíje se narovnala a její ubohé nohy se již netřásly.

"Chcete vědět kdo jsem?" zeptala se. "Povím vám to. Jsem Stáří, moji drazí! Byla jsem kdysi krásná jako tam ten holoubek, byla jsem kdysi šťastná jako matka, avšak milovala jsem příliš a Alláh zkoušej mou lásku." Sáhla za ňadra, vylovila balíček, rozbalila jej a podala něco lesklého kněžně Nefise: "Prohlédni to dobře, snad se upamatuješ, to darovalo kdysi dítě své babičce nevědouc, komu dává svou hračku."

"Své babičce pravíš?" zvolala Nefisa, "Nejmenuješ se tedy Lala, nýbrž Snum a jsi má matka." A Lala se vrhla do náruče své dcery, která líbala uzlovité, tvrdé stařeniny ruce i její ubohé nohy, které šly neúnavně po měsíce a roky, aby našla dítě, neboť babička miluje víc než matka.

"Lalo, tys má babička?" vykřikl Selim a zdvihl stařenku jako dítě. "Proto jsem tě měl vždycky tak rád. Omare, Hamane, není Lala krásná babička?"

Oba nadšeně souhlasili a kněžna Hanifa, která zdvihla zlatou tyčinku, na které byly zavěšeny dva stříbrné zvonky, četla hlasitě nápis na ní vyrytý: "Andělé boží, chraňte mého synáčka Selima!" Ale nepřečetla nahlas jméno - neboť babičky milují více než matky.

V paláci hrdiny amila Selima ve Fezu žila dlouhá léta šťastná rodina Asad v blahobytu. Moudrý Achmed naložil na dva koně nejvzácnější poklady a zachránil tak i rodinné jmění. Sám se však nikdy ve Fezu neobjevil.

Na opětný návrat do Tazy nebylo pomyšlení.

Selim zdědil po předcích touhu po vědění. Sám studoval a obchod přenechal Omarovi. Bylo to věno Hamane, která měla Omara raději jako manžela nežli jako bratra. Jatim se stal vrchním správcem paláce a vládl nade všemi služebníky, kdežto Lala se ujala vlády nad služebnými ženami. Denně spolu aspoň hodinku besedovali a vzpomínali na čar šejka Halefa a na všecky svízele, jichž bylo v jejich životech více než radostí. Avšak radostno je vzpomínat vítězi. A oni zvítězili...

Kněžna Hanifa a Nefisa sedávaly po celé hodiny v pracovním pokoji Selimově a trpělivě čekávaly, až Selim, unaven studiem, usedne mezi ně a bude klást svou hlavu střídavě na jejich ramena, kde jeho zářivé oči a svěží rty byly tak blízko a v dosahu...

A Taza, tajemná, krásná a bohatá Taza ležela po desítiletí v sutinách, jen někdy prošel některou zbořenou branou tulák, ale rychle druhou branou vyšel, protože se obával prodlévat mezi divokými zvířaty, která tu měla svá doupata.

Jen pusté zříceniny připomínaly starou, navždy zašlou slávu.

EPILOG

Od roku 1906, kdy v měsíci květnu obsadily poprvé francouzské pluky část Maroka ze severu přes Oudjdu a z jihozápadu přes Casablancu, postoupily některé úderné sbory tak daleko do vnitra země, je po sedmi letech. opět v květnu, obsadily M'coun.

Příslušníci kmene Beni Wuaram jim vypravovali, že ve vzdáleností 32 kilometru leží město, které se kdysi honosilo čistotou, výstavností a báječným bohatstvím. Mluvilo se o tajemném městě Taze, do níž prý dosud nevstoupila noha Evropana.

Protože posádka v M'counu byla často znepokojována nájezdy nepřátel, vyžádal si velitel posilu k trestné expedici, kterou posádka vítala jako vysvobození. V M'counu se nikomu nelíbilo, protože teploměr vystupoval až na 49° C ve stínu a k zahánění žízně tu byla jen hořkoslaná, kalná tekutina, která hrdla spíše dráždila než osvěžovala.

Než došly vyžádané posily, nastala doba dešťů, trvající celý leden a únor. V té době velitel nelenil, sbíral zprávy ze širokého okolí. Na velký trh přijeli do M'counu i židé z Tazy, kteří tvrdili, že obyvatelé města uvítají francouzské vojsko s radostí, protože trpí častými nájezdy loupeživých horalských kmenů.

Velitel uvěřil zprávám a po deštích, když krajina rychle vyschla a pokryla se svěží zelení, vytáhl se svými sbory k Taze. Zatím houfy dělníků stavěly úzkokolejnou dráhu, aby mohly být za vojskem posílány náklady potravin a střeliva.

Vrchní velitelství mělo však podrobnější a spolehlivější zprávy, protože vyslalo mnohem větší posilu a svěřilo důležitou akci zkušenému generálu Souchézovi. Cizinecké legie, v níž v tehdejší době sloužilo na sta Čechů, byla prokázána čest jako obyčejně, že směla jít v čele. Rozkaz byl krátký a určitý: "Za pět dní musí vlát z věží Tazy francouzské prapory," pravil generál, "spoléhám se na vás!" To byl jeho způsob povzbuzování.

Za tmavé noci vyrazil předvoj, vedený zvědy. Vysoká tráva a trnité keře ztěžovaly pochod, který trval až do východu slunce. O půl šesté se rozptýlila mlha a před udivenými zraky francouzských čet se objevil obraz nevídané krásy. V pozadí se zdvíhalo horstvo, před ním vynikal z roviny kopec, korunovaný baštami, věžemi a štíhlými minarety. Rovina se široko daleko pestřila květinami a štěbetání ptactva a bzučení hmyzu plnilo vonný vzduch. Tak se jevila krajina z mírného návrší, avšak francouzské čety se brzy přesvědčily, že zdánlivá rovina je často prorvána a že se roklinami ženou vody, které se do nich sběhly po deštích.

Předvoj dorazil až k řece Bou-led-Djerab, skryté v hluboké strži, a překročil ji bez velkých nesnází. Ale sotva vyšel na rovinu, uvítaly ho výstřely četných nepřátel. Marokáni patrně podceňovali dalekonosnost evropských pušek. Když

poznali svůj omyl, ustupovali. Tím poskytli ženijním sborům dost času, aby zřídily přechody pro jízdu a děla.

Zkušený generál útočil ze tří stran a usilovnou palbou donutil silné nepřátelské sbory k ústupu. Již v poledne dospěla 6. rota, složená skoro ze samých Čechů, na tři kilometry před Tazu.

Představy o nádheře a kráse města se rozplynuly a nadšení se změnilo v zklamání. To, co se objevovalo před jejich zraky, byly pouhé sutiny. Mohutné valy a bašty byly na mnohých místech rozvaleny, věže zpola zhrouceny a minarety trčely do výše jako pobořené komíny.

Francouzská děla dokončovala dílo zkázy, když se však po dvou hodinách prudké střelby na město Marokáni nevzdávali, rozkázal velitel, aby celý prapor podnikl útok.

Šestá rota ztratila polovinu mužstva, než doběhla k baštám, protože houževnatí Arabové, skrytí v polozbořených domech, pálili do útočníků z blízkosti a neustali ve střelbě, dokud nebyli úplně vyhubeni.

Francouzská děla ostřelovala však také všecky cesty z hor a do města nemohly přijít posily nepřátel. A když druhý sbor pronikl do Tazy z jihu, vzdalo se město a dosavadní obránci se rozprchli ve zmatených tlupách na planinu k pramenům.

Do večera vyčistila francouzská jízda celé okolí a unavené vojsko si hledalo útulky ve zříceninách.

Generál rozdělil své vojsko na tři části, první třetina zůstala jako posádka v Taze, druhá rozbila tábor jižně a vyslala hlídky do hor, třetí část obsadila důležitý přechod přes říčku Bou-led-Djerab.

Druhý den si vítězové prohlíželi město. Ani jediná budova nebyla zachovalá, byly to jen sutiny domů, v nich sice zůstaly místnosti, kde se dalo bydlet, ale nikdo po staletí nedbal, aby dům dostavěl.

Válečná kořist byla směšně malá a velice podivná. Ve vladařském paláci leželo několik nepotřebných dělových hlavní, dva Maximovy kulomety a mnoho kulí. Avšak nikde nebylo prachu.

Na valech byly nalezeny dělové hlavně, pokryté tlustou vrstvou rzi. Svým tvarem upomínaly na pevnostní děla z osmnáctého století. O jejich původu nikdo nic nevěděl.

Velitel 6. roty, mladý krajan, kterého jen touha po dobrodružství zahnala do cizinecké legie, usadil se s rotou u brány Gebour.

Protože ulice, vedoucí k bráně, byla zasypána troskami zřícených domů, rozkázal místní velitel, aby vojáci odstranili trosky a uvolnili cestu pro těžká děla.

Úkol připadl přirozeně 6. rotě, která neměla k takové práci velikou chuť.

Avšak již druhého dne se probudil u mnohých vojáků zájem.

Když odvezli balvany a odstraňovali poškozenou omítku, objevovaly se zdi obložené mozaikou, kusy mramorových i jaspisových sloupů a kameny ozdobené vkusnými řezbami.

Mladý důstojník se nehnul od pracujících vojáků, ba sám se chopil krumpáče, když se objevila v rumu hlavice sloupu.

Našlo se i dost ochotníků, kteří přišli pomáhat, neboť se rozkřiklo že důstojník našel kus zlata. Brzy se ovšem ukázalo, že to byl kousek pozlaceného stropu, avšak nové vykopávky lákaly zvědavce. Všichni důstojníci se seběhli, když se objevila mramorová nádrž, a znalci usuzovali, že tu jistě stával před mnoha léty palác některého velmože.

Na dotazy důstojníků nemohli ani nejstarší obyvatelé Tazy odpovědět. Pokud lidská paměť sahala, byla Taza zpustošená a zbyly jen nezaručené pověsti o její dávné moci a slávě. Ovšem vytrvalá práce měla přece rozluštit aspoň částečně hádanku. Jednoho dne narazili vojáci na klenutí a tu se všech účastníků výpravy zmocnila touha, nalézt vchod do podzemí.

Mladý zvědavec neustal v hledání, až sám objevil chodbu, do které odvážně vešel se dvěma vojáky, nesoucími světla. Chodba ústila do místnosti, vykládané kovovými, různě zbarvenými deskami. Byla prázdná, ale těžké vyvrácené dveře zvaly vetřelce dále. Krásně vyřezávané hlavy lvů na veřejích a skvostně ozdobené výplně dokazovaly, že řezbář byl velký umělec a dovedl vkusně umístit pozlacené hřeby do výplní. Nade dveřmi se skvěl nápis na kamenné desce, jejíž okraje byly prolámány sochařovým dlátem, takže se podobaly krajkám. Nápis zněl: Dar is-salâm.

Druhá prostorná síň, jejíž strop nesly dvě řady sloupů, byla nejspíše koupelna. Zdi byly obloženy bílými mramorovými deskami a zahnutá bronzová roura v jedné stěně dokazovala, že tudy přitékala do místnosti voda.

Užaslí vojáci dlouho stáli a marně se v duchu tázali, k čemu asi tato nádherná místnost sloužila.

Náhle pokročil mladý důstojník k rohu místnosti, kde se cosi zablesklo, a ihned povolal své druhy, aby jim ukázal nález.

Spatřili těžký oštěp, krátký a široký meč, stříbrné ostruhy, přezky, lidskou lebku, čtyři kosti, rozpadávající se kůži, hromádku šedého prachu a hromádku mramorových úlomků.

Nebylo pochyby, že zde zahynul bojovník. Ale kdo, kdy a jak?

Důstojník zvolal náhle překvapeně: "Ustupte, přátelé, ustupte a posviťte dobře!" Teď si teprve všimli, že stojí na dlouhém pruhu, vyloženém z drobných kousků bílého mramoru v rudé mramorové podlaze. Důstojník smetal horlivě prach a v kleče obkresloval vzorce složitého arabského písma.

Byla to obtížná práce, ale zde mohlo vězet rozluštění záhady.

Když důstojník všecky značky pečlivě obkreslil, pobízel druhy, aby se snažili proniknout dále. Narazili na tvrdou překážku.

Z této místnosti již nevedl jiný východ. Stěna, zpola zřícená, dokazovala, že za ní je už jen skála a sesutá země...

Všichni důstojníci, ba i mnozí čipernější z mužstva uměli trochu arabsky, ovšem nejvyšší autoritou a nejlepším znalcem byl plukovní lékař, jemuž důstojník donesl svůj nález.

Lékař se podíval na nákresy, usmál se a pravil: "Je to trochu hranaté, hochu, ale doufám, že tvé hieroglyfy přece rozluštím. Nech to zde, v poledne ti to při obědě přečtu." Když bylo po obědě a sluhové přinesli důstojníkům kávu, přečetl důstojník z hieroglifů zvěst z dávných dob:

JÁ, MOHAMED HAMIDI, ŠEJK MOCNÉHO KMENE RIATŮ A VŮDCE VŠECH HORSKÝCH KMENŮ, ZNIČIL JSEM ROKU 1101 MEČEM A OHNĚM PROKLATOU TAZU, SÁM UMÍRÁM PODLE VŮLE ALLÁHOVY HLADEM. ZAJAT SKALAMI V TOMTO HROBĚ...

DOSLOV

František Flos se narodil 27. července 1864 v Přelouči. Když mu bylo deset let, poslali ho rodiče do Vídně "na handl", jak se tehdy říkalo. Tam zakusil všechna protivenství, jaká musely prožívat české děti, když chodily do německých škol a nerozuměly učiteli a učitel jim. Po návratu z Vídně, kde se výborně naučil německy, navštěvoval měšťanskou školu a potom vystudoval v Hradci Králové učitelský ústav.

Jako začátečník - podučitel - působil František Flos v Kladrubech nad Labem. A tenkrát se uvedl i jako spisovatel pěknými črtami Hmyz uveřejňovanými ve Zlaté Praze, bohatě ilustrovaném časopise tištěném na křídovém papíře. V Kladrubech také začal psát pohádky a historické povídky do týdeníku Malý čtenář. V září roku 1888 byl František Flos ustanoven podučitelem na obecné škole v Býchorách nedaleko Kolína.

Pak odešel jako učitel na obecnou školu do Červených Peček, kde se také oženil. V Červených Pečkách se narodili oba jeho synové. Tam se také z učitele stal známým spisovatelem a přítelem básníka Karla Legera, který byl v Kolíně.

Když založil v Týnci nad Labem měšťanskou školu, byl sem roku 1904 povolán a působil zde 18 let jako učitel češtiny, němčiny, dějepisu a zeměpisu.

Pak se stal okresním školním inspektorem v Pardubicích. V šedesáti letech odešel do penze, prodal svůj domek v Týnci a koupil si jiný na Spořilově.

Jestliže při svém učitelském povolání psal ponejvíce pro dospělé, v penzi se věnoval výhradně literatuře pro mladé čtenáře, vydával knihu za knihou.

Z Flosovy tvorby pro dospělé, z těch nesčetných povídek a črt sebraných na cestách životem, kde viděl celou galerii dobráků i nejrůznější lidi a lidičky, nejhlouběji se čtenářům zařízl do paměti prostý lesní dělník, plný lidové moudrosti, František Šibraváček, kterého literárně zpodobil jako svéráznou českou venkovskou figurku.

Protože František Flos byl dobrým učitelem, mládeži rozuměl a miloval ji, a protože měl neobyčejnou fantazii a smysl pro přírodní krásy i vědy a nadto dovedl poutavě psát, byl přímo předurčen vyrůst v oblíbeného spisovatele pro mládež.

Úctyhodnou řadu knih začal pěknou povídkou Plavčík Frantík, vyznamenanou roku 1919 cenou Učitelského nakladatelství, a hned nato si získal velikou oblibu dvěma díly dobrodružných cestopisných povídek Lovci orchidejí a Pod sluncem rovníkovým; pak následoval Z pralesů Konga, V bažinách argentinských, Daleká cesta a další a další.

Román pro dospívající mládež - Supové Atlasu - je kromě dobrodružného námětu zajímavý zejména tím, že všechny záhadné události se podařilo ve XX. století osvětlit francouzské vojenské výpravě a že velitelem toho úderného oddílu byl - Čech.

František Flos v této knize vypravuje historii místa Tazy a jejího zániku na přelomu XVII. a XVIII. století.

V úvodu načrtl čtenářům jeviště příběhu:

Řeka Mulaja, která pramení ve východní části Velikého Atlasu, obtéká v četných zákrutech hřebeny hor k severovýchodu, než zmizí ve Středozemním moři. Teče podél úpatí horstva rovinou, která rodí obilí a ovoce. Po levém boku pohoří se lesknou vlny řeky Sezimy, která se pod místem Melluyou spojuje v mocnější Mulajou. Sto kilometrů dlouhý horsky hřbet mezi řekami je jednou z rozsoch Velkého Atlasu, západně odtud se táhne druhý nižší hřbet s rozsochami a skupinami hor, které se nazývají Střední Atlas a spojují Veliký Atlas s přímořským pohořím, chránícím Maroko před bouřlivými vlnami Středozemního moře.

Na jihu uzavírá Maroko dlouhým obloukem Vysoký Atlas. Hory nejsou přirozenou hranicí říše, protože divoké kmeny horalů zajíždějí hluboko na jih a ohrožují nejen karavany, ubírající se k vzdálené královně pouští Timbuktu, ale podmaňují si též četné oázy.

Na nejvyšších vrcholech hor leží věčný sníh, ale v nižších polohách se zelenají pastviny, tu a tam jakoby prostříknuté borovými a jedlovými lesy. Na horských bocích rostou lesy dubové, zelenají se tu i cedry, akáty, bílé topoly a velké plochy pokrývají husté trnité keře mimóz.

V údolích jsou háje cypřišů a jasmínů, krásné kytice divokých oleandrů a indických fíkovníků. Horští pastevci bojují na ochranu svých stád se lvy, vlky i leopardy, liškami, šakaly a karakaly. Orli a supi odnášejí uloupenou kořist na vysoké skály. Pro lovce tu byl ráj, neboť honba na gazely, divoké kozly, dropy, zajíce, skalní kury i křepelky jim poskytovala mnoho rozkoše.

Žili tu též ichneumoni, hadi, ještěrky, želvy, štíři, kobylky a mnoho zajímavého hmyzu. Divoké ptactvo poletovalo v hejnech a do jeho štěbetání se mísilo houkání holubů a skřehot strak. Lahodné ovoce a výživnou potravu dávaly, palmy, olivy, fíkovníky, mandlovníky, boby, hrách, oves, ječmen i granátová jablka, jež se dařila na rovinách i v údolích.

Maroko, přirozený most mezi Evropou a vnitřní Afrikou, lákalo různé kmeny, aby se zde usadily. V této hornaté zemi s nejzdravějším podnebím a velkým přírodním bohatstvím vyrůstala města jako Maroko, Fez, Mekinez aj. Na úpatí

Středního Atlasu kvetlo město Taza a v něm vládl amír z rodu Asad. Praotec tohoto rodu se sem uchýlil po útěku ze Sevilly, když Maurové poznali, že se neubrání vojskům Isabelly Kastilské a Ferdinanda Aragonského. Tenkrát bylo město Taza zpustošeno lupičskými kmeny horalskými, avšak Abdalah el Asad sem dal přepravit nejen své ohromné jmění, ale přivedl i mnoho bohatých rodin ze Španělska. Jako výborný organizátor povznesl Tazu a položil pevné základy k jejímu skvělému rozvoji. Město znovu opevnil, ke čtyřem branám dal postavit věže, dal osázet celé okolí olivovými stromy, a tak proměnil celý kraj v sad. Taza lákala karavany krásou, bohatstvím a i sultán si v ní dal vystavět palác. Mešity bohatě zdobené mozaikami, štíhlé minarety, vodotrysky, mramorová sloupoví a skvostné zahrady sem lákaly cizince a ovšem také loupeživé kmeny.

Od šťastného útěku Prorokova z Mekky do Mediny uplynulo 1100 let a tento moslimský letopočet odpovídal roku 1723 podle našeho kalendáře když se město Taza octlo na vrcholu slávy, bylo střediskem obchodu a bohatství. Karavany procházející z měst u Středozemního moře až do Timbuktu, vracely se sem s poklady drahého kamení i zlata.

Tehdy vládl městu Taze amír Ferough (Ferúk), po něm jeho vzdělaný synovec Selim. Ovšem rozkvět a bohatství města dráždily bojovné kmeny Chtatů (Riatů), Beni Quarainů (Kvarejmů), Šalloků a mnohé jiné.

Nejbojovnější byl šejk kmene Riatů Mohamed Hamidi.

Kníže Selim vybudoval kolem města valy a zřídil ochranné sbory pro bezpečí karavan. Nenávist mezi šejkem Hamidim a knížetem vyvrcholila, když šejk dal unést Selimova syna, aby byl vychován k nenávisti k domovu.

Čtrnáctiletý chlapec se měl stát nástrojem pomsty a zavraždění vlastního otce.

Šejk Hamidi shromáždil všechny bojovné kmeny k výpravě proti Taze. Při obraně města kníže Selim padl. Město zničeno, avšak pomsta nebyla vykonána, neboť její strůjce - šejk Hamidi - zahynul v rozvalinách paláce.

Oblast Maroka byla ve starověku obývána kočovnými berberskými kmeny.

Od 7. století před naším letopočtem existovaly na pobřeží fénické osady, v I. století našeho letopočtu se severní Maroko pod názvem Mauretania stalo součástí Římské říše. V 5. století bylo římské panství v této oblasti vyvráceno Vandaly, po nich nastoupil vliv Byzance o kolem roku 700 bylo Maroko ovládnuto Araby, kteří poislámštili Berbery a připojili území k velké kalifské říši. Později se berberské panství střídalo s panstvím arabským. Vrcholem marockého feudálního státu byla vláda Mulaje Isma'ila, poté došlo k úpadku centrální moci. Od 16. století pronikali do země Španělé, Portugalci a později se stalo Maroko středem francouzských a britských zájmů. K ostrému střetnutí o vliv v Maroku na začátku 20. století došlo zvláště mezi Francií a Německem. Roku 1912 bylo Maroko rozděleno na zónu francouzskou, španělskou a mezinárodní území Tamdže (Tanger). Ve francouzské části (90 %) byla sultánova pravomoc vázána na souhlas francouzského generálního rezidenta.

Od roku 1946 bylo Maroko přidruženým státem Francouzské Unie. Pro španělskou zónu jmenoval sultán kalifa. Tandža byla v roce 1940 anektována Španělskem, ale roku 1945 znovu dostala mezinárodní statut a byla spravována neutrálním administrátorem za dozoru zástupců řady států a marocké vlády.

Sultán Muhammad V. byl roku 1953 Francouzi sesazen a nahrazen exponentem latifundistů Arafou. V roce 1955 byl Francouzi donucen povolal Muhammada V. zpět do země a roku 1956 spolu se Španěly uznat nezávislost Maroka. Pod tlakem hnutí za demokratizaci politického života a země byl král Hasan II. nucen dát zemi ústavu. Na základě ní byla absolutní monarchie přeměněna v monarchii konstituční. Část marockého území však zůstává pod koloniálním panstvím Španělska.

Marocké království, jehož hlavním městem je Rabat, měří 443 680 km2 a má asi 12,5 miliónů obyvatel.

Román pro mládež Supové Atlasu s podtitulkem Tajemná Taza vyšel knižně dvakrát; poprvé roku 1929 v nakladatelství J. R. Vilímka v Praze s ilustracemi Zdeňka Buriana, podruhé roku 1948 v nakladatelství Pamír v Praze, s ilustracemi Jana Brauna. Text v obou vydáních je stejný.

Text tohoto třetího vydání je poněkud upraven, také s ohledem na platnou jazykovou normu, úvodní kapitola (Jeviště) je vynechána a částečně zařazena do editorova doslovu.

František Hampl